

קונטרס

בענין חשש תקרובת ע"ז בשיער הניתן לע"ז בארץ הודו

מאתי

שריאל רוזנברג

שנת תשע"ח

פורסם ע"י מכון "הישכם אוהבים"

ובנוסף קובץ זה כולל:

~ מכתב מגדולי ההוראה מרחשון תשפ"א

~ קובץ מכתבי רבנים מתשע"ז עד תש"פ

~ מאמר סיכום הסוגיא בקצרה

~ מאמר בחומר איסור הנאה מתקרובת ע"ז ומעלת ביעורה

תוכן ענינים

- מכתב חדש מגדולי הפוסקים שליט"א - מרחשון תשפ"א.....3
- קונטרס בענין חשש תקרובת ע"ז בפאות, מאת גאב"ד בד"צ ב"ב ורב שכונת רמות דוד, הגאון הגדול רבי שריאל הזנברג שליט"א.....4
- מכתבי גדולי ישראל בשנים האחרונות.....20
- תקציר הסוגיא.....33
- השכר והעונש הנאמרים בענין ביעור תקרובת ע"ז וחובת ביעורה.....42
- מפת קו המידע של מכון הישכם אוהבים.....55

בפניה למכון ניתן להשיג:

- קונטרס "הישכם אוהבים"
- קונטרס "פאת קדמה" ב' חלקים
- עיונים בדברי החיד"ו וייס בעל שו"ת ויען דוד
- עיונים בדברי הגר"י בעלסקי
- עיונים בדברי הגרמ"ש קליין
- קונטרס "עדות השליחים"
- קונטרס בדין אל תפנו אל האלילים
- קונטרס "הנאמנות" מהי רמת הנאמנות הנצרכת בכדי לסמוך על הסוחרים
- קונטרס "רוח שערה" אודות כשרות חניכי הישיבות
- קונטרס "הררים התלויים בשערה"
- תמליל שיעור הרב פנחס ברונפמן בענין הכשרות
- תמליל דרשות הרב יצחק שטיין
- תמליל דרשת האדמו"ר מויען
- קונטרס "הרימו מכשול"
- מאמר תגובה בשם "האם היהודים מקריבים קורבנות"
- תגובה על קונטרס "הכצעקתה"
- תיעוד גביית העדות בבית הראב"ד הגר"מ שטרנבוך הכולל קטעי תיעוד מהודו
- מצגת על שוק השער העולמי, על ההונאה במסחר זה, ועל נאמנות הסוחרים ועוד חומר רב ומגוון בנידון.

מייל המכון: 838832@gmail.com

שריאל רוזנברג

ראב"ד בית דין צדק - בני ברק
רב שכונת רמת דוד (פרדס ברמן)
בני ברק

בס"ד, ה'תשנ"ח אש"ח

כבר יצאה הוראה בשנת תשס"ד מגדולי הפוסקים בא"י זצ"ל כי יש חשש
איסור תקרובת ע"ז בשיער הנגזז במקומות הע"ז בארץ הודו, ואסור
להשתמש בפאות נכריות המיוצרות משער זה.

במשך השנים נעשו מאמצים להשיג שער שיהא ברור שהוא ממקו"א
ולא מבתי הע"ז, אך בכל מה שנעשה לא הצליחו עדיין להשיג שער שהוא
בודאי כשר. וע"כ מי ששואל לדעתי, אני מורה לו להשתמש רק בשיער
סינטטי ולא בשיער אדם.

(וכמובן שהפאה צריכה להיות לפי כללי הצניעות, ולא כדרך הפרוצות
ח"ו. ואין מכתבי זה נוגע לפולמוס אם יש חשש מראית העין בכיסוי הראש
ע"י פאה נכרית).

לפי הדין
שריאל רוזנברג

סיני הלברשטאם

רב שיכון ג' ב"ב

דין
כבר יצאה הוראה שיש חשש
בשיער הנגזז במקומות הע"ז
בארץ הודו, ואסור להשתמש
בפאות נכריות המיוצרות משער זה.

סיני הלברשטאם

חיים פסח הורוביץ

חבר בד"צ מחזיקי הדת
ודומ"צ דתסידי בעלזא אשדוד

חיים פסח הורוביץ
חבר בד"צ מחזיקי הדת
ודומ"צ דתסידי בעלזא אשדוד

מסעוד בן שמעון

רב העיר ב"ב

מסעוד בן שמעון

משולם משולמי

דומ"צ בעיר ב"ב

משולם משולמי

מנחם מנדל לובין

רב שכונת רמת אהרון ודומ"צ בד"צ ב"ב

מנחם מנדל לובין

אליהו פוזן

דומ"צ בד"צ ב"ב

אליהו פוזן

משה מרדכי קארפ

רב הגבעה הצפונית קרי"ס

משה מרדכי קארפ

יעקב אברהם כהן רב שכונת הצפון ירושלים עיה"ק ת"ו

ומח"ס "עמק המשפט" זכויות יוצרים ועוד

הדברים פשוטים וברורים להלכה, ולא אמנע מלהביע את צערי שמי יודע אם לא זה הדבר שמעכב הגאולה,
שכבר ניכר הרבה שנים היו סמני גאולה וחבלי משיח המבוארים בגמ' ועדיין לא נושענו. ולפני שנים רבות היתה
התעוררות גדולה בנושא וכל בני היהדות התרדית נשמרו בזה עך שפרצו בה פרצות, ואכמ"ל.
יעוור השי"ת וערה רוח טהרה רוח קדושה רוח צניעות וינאל במהרה. יעקב אברהם כהן

- 1 פתיחה.....
- 2 א. האם הגילוח הוא עבודה לע"ז.....
- 3 ב. מהו גדר תקרובת, ומהו גדר משמשין.....
- 4 ג. איזה תקרובת אסורה, לדעת השו"ע.....
- 6 ד. שיטת הרמב"ן ועוד בענין תקרובת.....
- 7 ה. שיטת הרמב"ם בהא דלפנים מן הקלקלין.....
- 8 ו. תקרובת שלא בפני הע"ז.....
- 9 ז. אם תקרובת ע"ז אסורה בהנאה מה"ת.....
- 10 ח. עוד פרטים בדיני תקרובת.....
- 11 ט. אם שיער של תקרובת ע"ז בטל ברוב.....
- 13 י. דמי תקרובת ע"ז.....
- 14 יא. אם יש דין איבוד בתקרובת ע"ז.....
- 15 יב. האיסור לקנות מע"ז.....
- 16 יג. אם היתה ע"ז כזו בימי חז"ל.....

פתיחה

נתברר לאחרונה על ענין גזיות השערות לע"ז בארץ הודו, אשר דעת רבותינו שליט"א שיש בהם איסור תקרובת ע"ז, שהם גוזזים השיער ליתתו קרבן לע"ז כדי שימלא רצונם. ומתוך כך אסרו הפיאות הנכריות הנעשות משער אדם, כי חלק גדול מהם, ואולי אפ"י רובם, נעשות משערות אלו שהוקרבו לע"ז. ונשאו ונתנו הרבה בבי מדרשא בזה, בהלכות תקרובת ע"ז, ורשמתי בזה כמה פרטים.

ותחילה יש להקדים בירור המציאות. בשנים עברו היו מגלחים בחצר החיצונה של בית הע"ז, והשיער לא הי' בו שימוש. ולפני עשרות בשנים נבנה בית מיוחד לתגלחת, ואח"כ גם התחילו לעשות שימוש בשיער למכור אותו לסוחרים.

ואותו בית תגלחת הוא אצלם מקום "טמא" שצריך לחלוץ המנעלים לפני שנכנס לשם, ועל הבנין מבחוץ פסל גדול של הע"ז, וגם בנו בתוך האולם בו מגלחים חדר קטן ובו תמונת הע"ז ושם נכנסים להשתחוות

לו ולהתפלל. והתגלחת דוקא ע"י ספרים הממונים לכך מהע"ז, ודוקא בני אמונתם, ורובם של המתגלחים מזכירים בפה או עכ"פ חושבים בלב שם הע"ז בשעת הגילוח. ואחר הגילוח ניתן השיער בכלי מיוחד, והוא כלי אשר בו מניחים כל דבר הניתן לע"ז, ולפי שטותם יש בכח הכלי הזה להשפיע טובה על הנותן.

ומכיון שרבים המתגלחים שם, ופעמים צריכים להמתין זמן רב שייגע תורו, בנו שם בסביבה בתי מלון לעשירים. ובכל בית מלון יש חדר מיוחד לתגלחת, ע"י ספר הממונה לכך, ואותו חדר ג"כ נחשב מקום "טמא" שצריך לחלוץ מנעליו, ויש בו תמונת הע"ז ומקטרים לפניו שם באותו חדר. וגם שם יש כלי שבו ניתן השיער הגזוז, ומשם הוא מועבר למחסנים שע"י בית התגלחת הגדול.

[ואח"כ הגיעה שאלה מארגנטינה, ששם ג"כ נשים נודרות נדר לגדל שערן ולגלחו לע"ז, ומביאות אותו ומניחות אותו ע"ג המזבח שבבית הע"ז. ורק יש הבדל, ששם אין סדר מיוחד בעצם הגילוח, וכ"א מגלחת אותו בביתה ומביאה לע"ז שיער גזוז. ויש בזה נפ"מ לדינא, כאשר יתבאר בס"ד].

א. האם הגילוח הוא עבודה לע"ז

ובפשטות הדברים מוכיחים, כי גילוח זה הוא עבודה לע"ז ממש, ואין זה גילוח שאדם מגלח כדי שיהי' לו שיער גזוז. שהרי א"א להם להתגלח בביתם, רק במקום מיוחד שהוא "טמא" להם, ורק ע"י הממונה מהם, ומזכירים שם ע"ז בשעת התגלחת. וכ"ז מוכיח שגילוח זה הוא איזה עבודה להם.

ושמענו כי יש בזה עוד פרטים. שמה שמזכירים שם ע"ז הוא מעיקרי חוק דתם. וכן שיש צורה מיוחדת של ישיבה בשעת הגילוח, ואם הוא אז מפסיקים את הגילוח. וכן שאסור לדבר בשעת הגילוח. וכ"ז מוכיח כנ"ל, שגילוח זה הוא עבודה להם. [וע"ע להלן אות ג].

ועי' בחי' הנדפסים ע"ש הרשב"א (ע"ז נא): ד"ה מצא בראשו, דלחם שלשו לע"ז אינה נאסרת לפי שאין בחוקי הע"ז ללוש אותה לשמה אלא לוקחין אותה מן השוק ומביאין אבל אותם אוכלי אשי שהוא לחם אונן שלהם לחם מגואל הוא ואסור משעת לישה וכו'. ור"ל, דאותו לחם שצריך ללוש במיוחד לשם ע"ז, הרי עצם הלישה היא עבודה לע"ז ואוסרת הלחם. וא"כ ה"ה בני"ד, כיון דצריך לגלח במיוחד לע"ז, ולא סגי שביא שיער שגילח בביתו, הרי גילוח זה עבודה לע"ז.

[וגוי המגלח חייב ע"ז מיתה בסייף, ובודאי המגלח עושה כן לע"ז כדעת המתגלח, דמ"ש. (וזה שטענו הבל, כי אין עבודה זו כתובה בספרי דתם, מה לי אותו גוי שחיבר כתב לפני אלף שנה ומה לי אותו המון עם שחיבר דת חדשה לפני מאה שנה, ומאי אולמי' דהאי מהאי). ומיהו דנו, אם גם המתגלח הוא עובד העבודה, ותלו זאת בדין מסייע, עיי' ט"ז יו"ד סי' קצ"ח סעי"ק כ"א ובש"ך בנקה"כ שם, והסד"ט סעי"ק ל"ט הכריע כדעת הש"ך, דאין המסייע חייב רק לענין לאו דניקף].

ב. מהו גדר תקרובת, ומהו גדר משמשי

והנה מבואר להלכה דיש חילוק בין תקרובת ע"ז למשמשי ע"ז, דתקרובת ע"ז אין לה ביטול ומשמשי ע"ז יש להם ביטול. ויש לדון בשיער זה, אם הוא תקרובת ע"ז או משמשי ע"ז. והספק נחלק לתרתי, חדא אם כל דבר שעובד על ידו לע"ז חשיב תקרובת או רק דבר הניתן כקרבן לע"ז, ואת"ל דרק דבר הניתן כקרבן לע"ז חשיב תקרובת מה הם שערות אלו, האם ניתנים כקרבן לע"ז או לא.

והנה רש"י בסוכה דף ל"א ע"ב גבי לולב של ע"ז, ופרש"י בא"נ שעבודתה בלולב להעבירו בפני' או לזרקה בו. וכבר תמהו עליו בדרך ממ"נ, אם נאסר משום תקרובת הרי אין לו ביטול עולמית, ואם אין הוא תקרובת למה נאסר כלל. ות"י בחזו"א (יו"ד סי' ס' סע"ק כ'), ואפשר דאין כונת רש"י שזרקין לשם תקרובת אלא זו עבודתה והוי הלולב משמשי. ויש לדייק בדבריו, דהכל תלוי אם זרקין לשם תקרובת או לא, והזורק לשם תקרובת הוי תקרובת והזורק לשם עבודה הוי משמשי בלבד ולא תקרובת. [ועיי' מאירי (נא): ד"ה כב, שמים ומלח לא הוו תקרובת שלא כיון להם לתקרובת, ויש לדחות].

ול"ד החזו"א ה' אפ"ל לכאור', דכל תקרובת יש בה דין משמשי, ומה דיצטריך לאיסור המיוחד של תקרובת הוא רק שלא יהא לה ביטול, ולכן תקרובת שאינה אסורה משום תקרובת [שלא נעשתה בה עבודה כעין זביחה או זריקה המשתברת] אסורה מיהא משום משמשי. אך בתוס' ע"ז ריש דף נ' ע"ב מבואר, דאם נרות חשיבי תקרובת אפי' ביטול א"צ, דלא נאסרו משום תקרובת, ול"א דיאסרו מיהא משום משמשי להצריכן ביטול. ובעצם סוגיא ערוכה היא שם (נא), דפר"ך אבני מרקוליס במה יאסרו, [כיון דלא נאסרו משום תקרובת], ולא ת"י דיש בהן איסור משום משמשי. [שו"ר במג"י על הרבינו יונה שעמד בזה, וכתב דאין קו' מסוגיא זו, ולא ידעתי למה]. וע"כ, דמה שהוא תקרובת אינו בכלל משמשי, ומה שהוא בכלל משמשי ע"כ אינו תקרובת, וה"ט דלא עשאו תקרובת, וכמו דמדויק מדברי החזו"א.

ובשו"ע סי' קל"ט ס"א, ותקרובתה משהביאו לפני' ועשה ממנו תקרובת נאסר. ופי' הט"ז בסע"ק ב', פי' בהבאה שהביאה לשם תקרובת וכו'. ומשמע ג"כ, דבעי הבאה לשם תקרובת דוקא, ודו"ק. ועיי' בזה עוד באות ג'.

[שו"ר דברי אבן האזל פ"ג ה"ד ד"ה והנראה וד"ה ובזה, וחילק שם בין תקרובת הנמסרת לע"ז ובין תקרובת כזו שאינו מוסר אותה ממש לע"ז רק שעובד בה לעכו"ם, עיי". וכעיי"ז בשבט הלוי ח"ב סי' נ', דיש תקרובת שמקריבים ממש לפני ע"ז, ויש תקרובת שאין מקריבין לע"ז רק שרוצים ליחד לע"ז מה שהם אוכלים ושותים. ויתבאר בזה עוד באות ה' וו' בס"ד. הרי דפשיטא לי' דלא כמש"נ ע"פ החזו"א, [דו"ק]

אמנם, אפי' לצד זה דבעי' כוונה לשם תקרובת, הרי יש בני"ד כוונה כזו. והמתגלחים אומרים בפה מלא שנותנים שערם לע"ז, והוא אצלם הקרבן המעולה כי הוא הדבר היקר להם ביותר, ואף מניחים אותו בכלי המיוחד ליתן לע"ז, ובודאי שיש כאן כוונה לשם תקרובת ולא רק שעושים עבודה בעלמא בשיער זה. ויש שרצו לערער בדבר, דהשיער ניתן לשם דורון בעלמא ולא לשם קרבן. וז"ל, דרש"י ביבמות, קג: פי', דתקרובת היינו דבר הניתן דורון לע"ז. וכ"ה ברא"ש בע"ז פ"ד ה"א במתני' בדף נ"א ע"ב, תלינן דלשם דורון ותקרובת הובאו שמה, הרי דדורון ותקרובת חדא הוא, ודו"ק. והמאירי (נא). ד"ה ספת, קרי לתקרובת

דבר הנתון לה, עיי"ש. [ורק בככרות הניתנות לכהנים נזכר היתר זה דאין זה תקרובת כ"א דורון, עיי' תוס' נ: וברא"ש שם, ודו"ק]. ועיי' בחי' שעי"ש הרשב"א, במתני' דמצא בראשו וכו' (נא:), דמעו' כסות וכלים אינם בכלל תקרובת ואע"פ שדרכה בכך שאינה נקראת תקרובת אלא דבר שאוחזין בחוקי העי"ז שלהן שהיא חפצה בכך בזריקתן לפני' או בהעמדתן לפני' וכו' אבל הכלים והמעו' אינם תקרובת שתהא העי"ז חפצה בגופן של מעו' ושל כלים אלא שהמעו' הן נדרים ונדבות ליקח מהם צרכי עי"ז וכו'. הרי דכילל לן כללא, לבחון אם העי"ז חפצה בגוף הדבר או רק בשווי הדבר. ובודאי דשיער זה אינו ניתן בגלל שווי לימכר, שהוא דבר מועט לכל א', אלא שיש ענין בנתינת גוף הדבר הוא חשוב אצלם ביותר, וא"כ הוא תקרובת. והראי' הברורה לכך, שהיו נותנים שערם לעי"ז גם בשנים שהעי"ז לא היתה מוכרת את השיער, ולא הי' שום ריוח כספי לעי"ז מכך.

ומה שאומרים, דהגילוח הוא רק לנוול עצמו, להראות שהוא מוכן לבטל עצמו לכבוד העי"ז, הא ליתא. ובפירו' אמרו כולם שנותנים שערם מתנה או מנחה וקרבן לעי"ז. והשלט הכתוב בחוץ אומר, שזהו המקום למסירה מתוך הכנעה של שער אדם לעי"ז.

ויש שהביאו ראי', דבארה"ב יש ג"כ מקום תגלחת כזה, ושם מגלחים רק ג' שערות ואח"כ הולך לספר להסתפר, וש"מ דאין ענין בגזיזת השיער. והיא ראי' לסתור, דבגזיזת ג' שערות אין ענין של ריוח ממון ואין ענין של הכנעה, רק עבודה לעי"ז, ובהודו לקרבן גדול קא מכווני וגוזזים כל השיער, וז"ב.

ג. איזה תקרובת אסורה, לדעת השו"ע

בגמ' עי"ז (ג.) איכא פלוגתא, אם האבנים שזורקים למרקולים נאסרו משום תקרובת עי"ז ואין להם ביטול, או לא. ומאן דס"ל דלא נאסרו משום תקרובת, ה"ט דבעי' כעין פנים וליכא. ויש בזה ב' פירושים, פרש"י דבעי' כעין זבחים שבמקדש, דלא נאסרו כ"א בשר יינות ושמנים וסלתות שכיו"ב קרב בפנים, אך לא אבנים. ותוס' בשם ר"י פי', דבעי' שתעשה בהן עבודה כעין פנים, כעין זביחה או זריקת דבר המשתבר.

ויש בזה אריכות בסוגיא, והאריכו בזה הראשונים טובא. ונבאר מתחילה דעת השו"ע בזה, שהיא ההלכה הפסוקה. כתב השו"ע סי' קל"ט ס"ג, איזהו תקרובת וכו' כל שכיוצא בו קרב ע"ג מזבח כמו כל מיני מאכל כגון בשר שמנים וסלתות מים ומלח אם הניחו לפני' לשם תקרובת נאסר מידי אבל דבר שאין מקריבין ממנו בפנים אינו נאסר אלא א"כ עשה ממנו כעין זביחה או כעין זריקה המשתברת והוא דרך לעובדה באותו דבר וכו'. והיינו דב' האופנים הם לאיסור, או שהוא כעין דבר הקרב בפנים שאז נאסר אפי' בלא שיעשה עבודה כלל אלא בהנחה בלבד, או שנעשתה בו עבודה כעין עבודת פנים שנאסרת בכך. [אלא שהוסיף בזה תנאי, שעבודתה באותו דבר אע"פ שאין דרך לעובדה בזה הענין]. והביא השו"ע דוגמא לתקרובת שאינה כעין פנים, באליל שעובדים אותה שמקשקשים לפני' במקל ושיבר מקל לפני', ששבירת המקל דומה לזביחה, והוא מהגמ' (נא). [ולא ידעתי למה מקל חשיב דבר שאינו קרב בפנים, והרי יש בפנים קרבן עצים, וצ"ע].

וצ"ל, דמש"כ השו"ע בס"א דתקרובת נאסר משהביאו לפני' ועשה ממנו תקרובת, דר"ל דוקא דבר שהוא כעין פנים, אבל דבר שאינו כעין פנים הרי לא נאסר בהבאה לפני' עד שיעשה בו עבודה כעין פנים. אך ה"מ לפי' ה"טז (סעי' ב'), דמש"כ השו"ע ועשה ממנו תקרובת ר"ל עיי' ההבאה, ולו"ד הי' אפ"ל הדכונה

דעשה ממנו תקרובת ע"י עבודה כעין פנים, ותרתי קאמר או ע"י הבאה או ע"י עשי, וכמו שפי' בס"ג, ודו"ק.

ובני"ד: הרי יש כאן עבודה כעין זביחה, שגוזזים השערות, וגם דרך לעובדה בכך. וא"כ פשוט, דנאסרו השערות עולמית משום תקרובת ע"ז.

ויש שרצו לטעון, דל"ד גזית שיער לשבירת מקל. דבשבירת מקל הוא עובד בכל המקל, ושובר את הדבר שעובד בו, אך בגזית שיער הוא עובד רק בחלק השיער הנגזז, וחלק זה אינו נשבר לב' חלקים. אך גמ' ערוכה היא (שם נא). לענין פרכילי ענבים ועטרות שיבלים, דפריך הש"ס דאין כאן כעין זריקה המשתברת, ומשני אמר רבא אמר עולא כגון שבצרן מתחילה לכך, וחשיבא הבצירה כשבירת מקל, אע"פ שהוא עובדה רק בפרכילי הענבים הנבצרים. [ואף דהרמב"ם והשו"ע השמיטו תי' זה של הגמ', והאריכו בזה האחרונים טובא, אך בודאי דאין טעמם דכה"ג אין זה כעין זביחה, דלא אשכחן מאן דחולק ע"ז, ודו"ק].

ורש"י פי' את תי' עולא, שבצרן מתחילה לצורך עבודת כוכבים ובבצירתן עבדה לעבודת כוכבים דהוי כשבר מקל לפני' דדמי לזביחה. ומשמע מלשון רש"י, דעצם הבצירה היא עבודה לע"ז, שכך עובדין את הע"ז הזו בבצירה. אבל אם אין עבודתה בבצירה, והוא בוצר בכוונה להביא הפרכילים לע"ז ולעובדה בהבאה, לא יאסרו הפרכילים בזה, דלא היתה עבודה כעין זביחה בשעה שעובד לע"ז. וכן צ"ל בדעת הר"ח, שפי' דנאסרו בשעת חתיכה שהיא כעין זביחה, ולא שייך לאסור בשעת חתיכה אא"כ החתיכה עצמה היא עבודה לע"ז. [ובחולין (לט). נחלקו בשוחט בהמה לזרוק דמה לע"ז, אם ילפינן מפנים דמחשבינן מעבודה לעבודה, אך בשאר דברים בודאי אין איסור כה"ג שלא היתה כוונתו לעבודת ע"ז בשעת שביירה, וז"פ].

ובתלמודי רבינו יונה שם הק', וא"ת במעות יש להסתפק שמה חתכן מתחלה לשם ע"ז והו"ל משתבר כעין זביחה וכו', וכ"ה במאירי בסוף פי' המשנה. וצ"ע מה הק', והרי אין דרך עבודתה בחיתוך מעות, והחיתוך הוא כדי להביא את המעות לע"ז ולא עבודה בעצם, ולמה יאסרו המעות. וצ"ל ע"כ, דס"ל לרבי"ה והמאירי, דא"צ שהחיתוך עצמו יהא עבודה, וכל שהביא תקרובת ע"י מעשה חיתוך ה"ז תקרובת האסורה, וצ"ע. וכן מבואר במאירי (ג). ד"ה אע"פ, שאבני מרקוליס לא נאסרו כיון שלא נחתך מתחילתו לשם כך, וש"מ דאם נחתך לשם כך נאסרו, אע"פ שאין החתיכה עצמה עבודה. [ומיהו, בגמ' ד"ה ואפילו כתב התר"י, דבפרכילי ענבים מתכוין לעבדה באותה בצירה, והוא לכאור' כרש"י, וצ"ע].

והרשב"א שכתב, דכל שא"צ מחק דתן ללוש הככרות לע"ז אז הככרות מותרות אפי' לש אותן לשם ע"ז, [כל שחזרו בהן ולא הקריבו], אף דס"ל דהלישה היא כעין זביחה, ע"כ דס"ל כרש"י דרק בבצירה שהיא עבודה נאסר, ולא כמש"נ בדעת הרב"י והמאירי. [אמנם, בד"ה פרכילי כתב הרשב"א, דאי ידעינן דאינם קפדין בחוקיהם לבצור מתחילה לכך אף הענבים הנמצאים שם מותרין עד דידעינן שנבצרו מתחילה לכך, ומה מהני דנבצרו מתחילה לכך אם לא היתה הבצירה עבודה לע"ז. וי"ל, דהפרכילים נאסרו משום דהוו כעין ביכורים, וכמש"כ בתחילת הפרק דכל שבצרן לכך הוו כעין ביכורים, ודבר שהוא כעין הקרב בפנים נאסר אף בלא זריקה המשתברת. ומש"כ בסוד"ה והרב נ"ר דאין הפרכילים נאסרים אא"כ הכניסם לפנים, היינו למ"ד דשבר מקל לא נאסר, ובע"י כעין דבר הקרב בפנים דוקא ורק כשמכניסם לפנים הוא כעין ביכורים, וצ"ע].

ונפ"מ בזה לני"ד, אם ת"ל דגזיזת השיער אינה מעשה עבודה לע"ז, אך בודאי הוא נעשה לשם ע"ז לתת השיער לע"ז. ולדעת רש"י ור"ח לא יאסר השיער בכה"ג, ואת"ל כדברינו בדעת הרב"י והמאירי הרי גם בזה יהא השיער אסור. [וזוהו לכא"ו הנידון בארגנטונה, שגוזזות השערות בביתן כדי להביאן לע"ז, ולכא"ו לדעת המאירי ורב"י הוא אסור, ודו"ק].

ד. שיטת הרמב"ן ועוד בענין תקרובת

בגמ' בע"ז נ"א ע"א, א"ר אבהו א"ר יוחנן מנין לזובח בהמה בעלת מום לע"ז שהוא פטור שנאמר וכו' לא אסרה תורה אלא כעין פנים. והק' הראשונים, מ"ש בהמה בעלת מום ממקל, דמקל נאסר אם נעשה בו מעשה כעין זביחה, וכ"ש בהמה בעלת מום דנעשה בה זביחה ממש.

ותוס' בד"ה חייב מפרשים, דר"י איירי בע"ז שאין עובדין אותה בבהמה כלל, [וכגון מרקוליס]. ואם שחט לה בהמה תמימה חייב, דה"ז עבודת פנים וחייבים עלי' אפי' שלא כדרכה, אך בהמה בע"מ אינה כעין פנים ולכן הוא פטור. אך שבר מקל מיירי בע"ז שעובדין אותה במקל, רק שלא בדרך שבירה אלא בקשוקש, וכיון דמ"מ עבודתה במקל חייבים עלי' בשבירת מקל.

והרמב"ן לא ניחא לי' בתי' זה, דפשיטא לי' דאם שבירה היא תולדה דזביחה [כדאי' בסנהדרין סב.], א"כ הוא יחייב בשבירת כל דבר ואפי' אם אין עובדים ע"ז בכך, דל"ש מזביחת בהמה. ולכן הוא מפרש, דר"י פליג אדרב, וס"ל דאין חיוב בע"ז אלא בזביחת או ניסוך דבר המתקבל בפנים, ואפי' בהמה בע"מ לא חשיבא מתקבל בפנים והוא פטור. וכן פ"י גם עוד ראשונים, ופסקו כן להלכה, דהא קי"ל כר"י לגבי דרב. [ולעיל מיני' מייתי הש"ס לפלוגתא דר"י ורבנן בשוחט חגב לע"ז, דר"י מחייב וחכמים פוטרם, וקאמר מאי לאו בהא קמיפלגי דמ"ס אמרינן כעין זביחה ומ"ס לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים לא דכ"ע לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים בעינן ושאיני חגב הואיל וצוארו דומה לצואר בהמה. ופי' תוס', דמיירי בע"ז שעובדים אותה בחגב, ופליגי ר"י ורבנן אם שחיתת חגב הוי כעין זביחה או לא. וכ"ה פרש"י, דלרבנן בעי' זביחה דוקא, ולר"י מיבעיא לן אם דוקא בשחיתת חגב הוא מחייב או אפי' בשבירת מקל. וא"כ, גם לפי רש"י ותוס' אשכחן פלוגתא בהא דשבירת מקל, אלא דהיא פלוגתא דתנאי וי"ל דרב פסק כר"י. אך לרמב"ן אף ר"י ס"ל כרבנן, וא"כ לית הלכתא כרב. ולשון הגמ' לרבנן, דבעי' כעין פנים, הוא ממש לשון ר"י, והוא לכא"ו כרמב"ן דחד שיטה היא, ודו"ק].

והוסף הרמב"ן, דכי היכי דבעי ר"י כעין פנים לחיובי, ה"נ בעי כעין פנים למיסר תקרובת. ור"ל, דאפי' אם שבר מקל לפני ע"ז שדרך עבודתה בכך, מ"מ לא נאסר המקל משום תקרובת, דהא לא נעשה בו מעשה כעין פנים, דשבירה לאו היינו זביחה.

ונמצא דהרמב"ן חולק בתרתי על פסק השו"ע. חדא, בדבר שאין כיו"ב קרב בפנים, כגון מקל וכדו', או אפי' בהמה בעלת מום ואווזין ותרנגולין שאינם קרבין בפנים, דאין בהם איסור תקרובת. וכ"ה חולק לענין דבר שכו"ב קרב בפנים, דאין הוא נאסר אא"כ נעשתה בו עבודה של זביחה או זריקה המשתברת.

ולכן לא מצאו הראשונים הי"ת של שופר תקרובת ע"ז אלא כשהקריבו את הבהמה, וכן מנעל שהוא תקרובת ע"ז משכ"ל רק בעשה מנעל מעור של בהמה שהקריבוה לע"ז. והמאירי (ר"ה כח.) פ"י בשופר

שחתכו מתחילה לשם תקרובת ע"ז, וכן במנעל (יבמות קג:) שקצעו מתחילה לכן. דס"ל כפסק הרמב"ם ושו"ע, דגם במקל אהני השבירה לאסור משום תקרובת ע"ז, ודו"ק.

[ובשעה"צ סי' תקפ"ו סע"ק ל"ו כתב לגבי שופר, אבל בהקריב השופר לע"ז אינו נאסר דדוקא בכעין ד' עבודות שבפנים נאסר אם לא שהי' דרך עבודתה בכך. ומשמע, דבכעין זביחה מיתסר אף שופר, אף שאין כיו"ב קרב בפנים, והוא כהשו"ע. ומיהו, לשון שעה"צ מבואר, דזה מהני אף באין עבודתה בכך, וכמו דפשיטא לי' לרמב"ן אליבא דרב, ודלא כשו"ע. ועוד משמע, דאילו בעבודתה בכך מיתסר אף אם לא עשה כעין ד' עבודות דפנים, וזה דלא כמאן, והרי אבני מרקוליס אינם נאסרים אף שעבודתה בכך, וצע"ג. [ובדוחק י"ל, דס"ל דשופר חשיב כיו"ב קרב בפנים, כיון דכ"ז שלא פירשו קרבים הקרנים עם ראש העולה, וכוננתו כרמב"ן דאף בדבר שכיו"ב קרב בפנים בעי' שיעשה בו עבודה כעין זביחה. ומיהו, אם עבודתה בכך יאסר דבר שכיו"ב קרב בפנים אף בלא ד' עבודות, וצ"ע]. שו"ר שדברי שעה"צ הן דברי תרי"ג, דכל שדרך עבודתה בכך נאסר אף בלא זריקה המשתברת, וצ"ע].

ה. שיטת הרמב"ם בהא דלפנים מן הקלקלין

א"י בע"ז דף נ"א ע"ב, אמר רב אסי בר חייא כל שהוא לפנים מן הקלקלין אפי' מים ומלח אסור חוץ לקלקלין דבר של נוי אסור שאינו של נוי מותר. ופרש"י, דחוץ לקלקלין לאו משום תקרובת אית', ולכן רק דבר של נוי נאסר משום נוי. ולפנים מן הקלקלין אית' משום תקרובת, ולכן נאסר כל דבר שיש בו דין תקרובת, ומים ומלח נאסרים כיון שהם דבר כעין פנים.

ותוס' נחלקו על רש"י, דחוץ לקלקלין דבר של נוי אסור משום תקרובת. דלפנים מן הקלקלין מקריבין כל דבר אע"פ שאינו נוי, אך חוץ מן הקלקלין אין מקריבין אלא דבר של נוי. ומ"מ צ"ל לכאור' אף לתוס', דהאיסור הוא רק אם נתקיימו' בו תנאי תקרובת הנ"ל, רק שיש תנאי נוסף חוץ לקלקלין שיהא דבר של נוי.

אמנם הרמב"ם כתב בפ"ז הט"ו, וכל הנמצא בבית ע"ז אפילו מים ומלח אסור בהנאה מה"ת וכו'. ותנא והדר מפרש בהט"ז. המוצא כסות וכלים ומעות וכו' בד"א בזמן שמצאן חוץ למקום עבודתו אבל אם מצאו בפנים וכו' כל הנמצא בפנים אסור אפילו מים ומלח וכו'. ולשון זה משמע, דאף כסות וכלים אסורים משום תקרובת אם נמצאו לפנים מן הקלקלין, ואפי' הם שלמים שלא נעשה בהם מעשה כעין זביחה.

וכ"כ הטור בס"י קל"ט ט"ה, דלהרמב"ם לפנים מן המחיצה אסור אפי' דבר שאינו ראוי למזבח, וכ"ה גם במאירי (נא:) ד"ה כבר בארנו, ועי' בב"י שהאריך בזה. ובסוף סע"ק ט' כתב הב"י, דלדעת הרמב"ם אף הנרות אסורין כיון שהם נמצאים בפנים, אף דאיכא למימר דנוי הם ולא תקרובת. [בתוס' (נ.) ד"ה בעינן] כתבו כמסתפקים, אם נרות הם תקרובת או נוי, והטור כתב בפשיטות דנרות נוי הם, ודו"ק. והסכים עמו הב"ח בד"ה כתב בית יוסף, ולא דוקא נרות אלא בכל הדברים שהיו בבית תרפותם איכא משום תקרובת ע"ז, [ואפי' בספק אם נכנסו לפנים מן הקלקלין אסור, עי"ש]. והיינו, דעצם הכניסה לפנים מן הקלקלין משויא לי' תקרובת, ואינו תלוי כלל בעבודה שנעשתה בו. ובאבן האזל (פ"ג ע"ז) ביאר שיטת הרמב"ם, ע"פ מש"כ דב' עיניי תקרובת איכא, וכנ"ל אות ב'. ומה שנכנס לפנים מן הקלקלין, היינו בסוג זה של תקרובת הניתנת לע"ז.

וכתב שם הב"ח, דכל בעל נפש יש לו להחמיר בזה. והביאו הש"ך בסע"ק ג'. ויש להסתפק, אם בני"ד הוא כלפנים מן הקלקלין או לא, דסו"ס אין התגלחת במקום בו עובדים לע"ז בשאר עבודות. ואפי"ב במה שמגלחין במלון, בחדר בו מקטרים לע"ז, אפשר דאין זה עיקר מקום עבודתה להחמיר ב' חומרא זו דלפנים מן הקלקלין, וצ"ע. [אמנם במה שמגלחין במדינת ארגנטינה, ומכניסים אותו למקום בו עובד הגלח את עבודת הע"ז, ה"ז ודאי בדין לפנים מן הקלקלין, ולשיטת הרמב"ם אסור משום תקרובת, ודו"ק]. והנה, דעת שאר ראשונים והטור, דאין אסור לפנים מן הקלקלין אלא דבר שכי"ב קרב לפנים. ולשון הטור, שאנו תולים שעשה ממנו תקרובת. ור"ל, דאין עצם ההכנסה חשובה תקרובת, אלא זו ראי' שעשה ממנו תקרובת. וי"ל דלכן אין איסור אלא בדבר שכי"ב קרב בפנים, אך בדבר שאין כיו"ב קרב ליכא תלי' זו, ואפי"ב שגם בו שייך שיהא תקרובת אם עובדים אותה בו ועביד ב' מעשה כעין זביחה.

[**וזש"כ** הרא"ש שם בע"ז (סי' א') בהך מתני', דפרכילי ענבים וכו' אסורים כיון דראוי לעשות ממנו שמנים וסלתות הקרבים בפנים, דמשו"ז תלינן דלשם דורון ותקרובת הובאו שמה, ואם לא כן לא הוה תלינן כן. ואין ראי' שכוונתו לאסור פרכילי ענבים אף אם לא בצרן מתחילה לכך, די"ל דאין זה ממש דבר הקרב בפנים שיהא אסור בהקרבה לבד בלא מעשה כעין זביחה, ורק חשיב כמו דבר הקרב בפנים לענין תלי' שנעשה תקרובת, והיינו שנעשה תקרובת באופן האסור שבצרן מתחילה לכך, ודו"ק. והחזו"א (סי' נ"ו סע"ק י"א) הק', דהרי בפרכילי ענבים וכו' נאסרים כיון דאיכא מעשה כעין זביחה, ולא מטעם דמתקבל בפנים, עי"ש מה שתי'. ולכאו' הוא מיושב שפיר במש"כ, וצ"ע. וכבר הביא הגרי"ש (שליט"א) זצ"ל בתשובתו את דברי השבות יעקב, דאם הטור אינו כותב להדיא שהוא חולק על הרא"ש ה"ז ראי' דדעת הרא"ש כהטור.

ו. תקרובת שלא בפני הע"ז

בספר עבודת עבודה (למהר"ש קלוגר וצ"ל) בדף נ"א ע"א דן, אם בצירת פרכילין שלא בפני הע"ז אוסרת או לא. דלענין שבירת מקל אי' להדיא בגמ', שבר מקל בפני', ומשמע דאם שבר שלא בפני' אין זו עבודה לע"ז, וא"כ לכאו' ה"ה לענין בצירת הפרכילין דבעי' בפני', ומיירי ע"כ בכרם שהי' נטוע לפני ע"ז, ולכן הבצירה היא בפני ע"ז. או שמא י"ל, דבשבירת מקל א"צ בפני' אא"כ לא פירש להדיא שהיא עבודה לע"ז, אך במפרש להדיא כן חייב אף שלא בפני', ואף בבצירת ענבים י"ל כן, דמיירי שלא בפני' אלא שפירש דבוצר אותם לע"ז.

וכבר תמהו על מש"כ בצד הראשון, דאפי' פירש שכוונתו לע"ז לא מיתסר אא"כ הוא בפני', מהא דנחלקו ר"י בן בבא ור"י בן בתירא ורבנן במנסך יין שלא בפני ע"ז (ע"ז נט:), וקי"ל דרבנן ס"ל דאף שלא בפני ע"ז אסור. והתוס' בחולין דף מ' ע"א ד"ה לפני כתבו, דאף ריב"ב וריב"ב לא אמרו אלא בניסוך, אבל שוחט חייב ונאסר לכו"ע אף שלא בפני ע"ז, [ולכן פ"י הא דאי' שם, היתה בהמת חבירו רבוצה לפני עבודת כוכבים וכו', דאורחא דמילתא נקט, א"נ כיון דלפני עבודת כוכבים הוא מסתמא לשם ע"ז מתכוין אע"פ שלא פירש, עי"ש].

והגרי"ש (שליט"א) זצ"ל בקובץ תשובות (יו"ד סי' ע"ז) כתב, די"ל דמקל שאני, דאין הוא דבר שכי"ב קרב בפנים. [וביאר בזה הא דפרכילי ענבים, דא"צ בצירה בפני ע"ז כיון דהוי כעין פנים, דדמי לביכורים

וכמש"כ הרשב"א, או דראוי לעשות מהם יין וכמש"כ הרא"ש. ולפי"ז דן אז בשעתו להתיר השערות, שאמרו שאין מגלחין בפני ע"ז, דהשיער הרי הוא כמקל שאין כיר"ב קרב בפנים.

ומיהו, לכאור' כל כה"ג יש לנו לומר אטו אשינויא ניקום ונסמוך. ואילו הי' סעיף מפורש בשו"ע דבעי' בפני ע"ז, הי' מקום להתיר משו"ז, אף דאשכחן בניסוך ושחיטה דא"צ בפני ע"ז. אך כשאין הלכה כזו, ומכח קוי' אנו באים לחדש דין, איך נסמוך על דעתנו לדון להתיר באיסור תורה. [והגרי"ש (שליט"א) זצ"ל כתב כן בצירוף, ולא שע"ז נסמך כל ההיתר]. ומה גם שיי"ל כתי' תוס' הראשון, דאורחא דמילתא נקט, ולא דינא הוא דבעי' בפני' ממש.

ומדברי אבן האזל שהזכרנו באות ב', יש משמעות דסוג תקרובת כזו שמוסר ממש לע"ז הוא רק בפני הע"ז, משא"כ הסוג השני. וכ"כ בשבט הלוי להדיא לפי דרכו, עיי"ש. ומיהו, שיבר מקל הוא בסוג השני, ואעפ"כ נזכר בגמ' דהוא בפני', ודו"ק.

[**עוד** ראיתי מתרצים קוי' הנ"ל, דדוקא בשבירת מקל בעי' בפני הע"ז, כיון דשינה מדרך עבודתה, דאין עובדים אותה בשבירת מקל אלא בקשקוש. והק' ע"ז, דרב קאמר נמי דזרק מקל בפני' חייב ואינה נאסרת, ומשמע דזרק שלא בפני' פטור, אע"פ דעבודתה בזריקת מקל כפרשי"י שם, ודו"ק].

שו"ר במאירי בפני' המשנה רפ"ד, דהזורק אבן בדרך במקום שאין מרקוליס אינו כלום, ואפי' במקום שיש מרקוליס אם זרק בריחוק נ' אמה מהמרקוליס ה"ז כזורק אבן בדרך, עיי"ש. ואפשר דכוונתו ליסוד זה, דבעי' דוקא בפני', וצ"ע.

ומ"מ, לענין ני"ד אין זה נוגע, כי הסכמת רבותינו שליט"א דכל כה"ג הי' בפני', כיון שבנו בית מיוחד לעבודה זו, ופסל הע"ז על גביו, וכל הבית בית ע"ז שאסור להם להכנס שמה במגעלים, וגם בתוך אולם התספורת יש חדר בו עובדים ממש לע"ז. [וגם הכלי שבו נותנים השיער, והם מיחסים לו כחות, אולי הוא ע"ז ממש. עיי' חזו"א סי' ס"ב סוף סעי"ק כ"ב].

ואם יתעקש המתעקש לומר דאין זה בפני ע"ז, הרי המסתפרים בבתי המלון מסתפרים ממש בפני הע"ז, במקום בו עובדים אותה ומקטירים בפני', ואותו שיער בודאי אסור. [ומיהו, אותו שיער הוא מיעוט השיער הבא מהודו, ויש בזה נפ"מ למה שיתבאר בס"ד באות ט'].]

ז. אם תקרובת ע"ז אסורה בהנאה מה"ת

התוס' בב"ק דף ע"ב ע"ב נסתפקו, אם תקרובת ע"ז אסורה מה"ת אף בהנאה, או שמא אין היא אסורה כ"א באכילה ולא בהנאה.

ובתב"ש סי' ד' סוף סעי"ק י"ח כתב, דדעת הטור כצד זה דאין היא אסורה בהנאה מה"ת. והוסיף, ומי יודע באיזה פוסקים מצא הטור כדברי תוס', שאין התוס' יחיד בזה. אך באמת לא נזכר דבר זה בפוסקים, ובפשטות סתמו דאסורה בהנאה מה"ת, וכמש"כ הרמב"ם פ"ז הט"ו להדיא. וכ"כ גם הרמב"ן בסה"מ ל"ת קצ"ה, דתקרובת ע"ז אסורה בהנאה מה"ת, עיי"ש.

והאר"ך בזה בדברי אמת (קו' דברי סופרים סי' ה'), והביא מהרמב"ן והריטב"א ור"ת דאסור בהנאה מה"ת, ומהרשב"א הביא דס"ל כתוס' ב"ק דאסור רק מדרבנן. והאר"ך להוכיח מסוגיות הש"ס כהרמב"ם, עיי"ש.

[ובשו"ע או"ח סי' תקפ"ו ס"ד אי', שופר של תקרובת עבודת כוכבים אפי' הי' של עו"כ שתקע בו לא יצא משום דאינה בטלה עולמית. ופי' המ"ב ע"פ הראשונים, דכתותי מיכתת שיעורי'. ואם הוא מותר בהנאה מה"ת, א"כ מה"ת לא מיכתת שיעורי', ודו"ק. ובגמ' (ר"ה כח.) אי', שופר של ע"ז, ולא מפורש דאיירי בתקרובת ע"ז, וצ"ל דתוס' יפרשו דמיירי בע"ז עצמה, ודו"ק].

ובשבט הלוי (ח"ב סי' נ' אות ג') כתב לחלק, דהיכא דהי' התקרובת מסוג הניתן לע"ז ממש היא אסורה מה"ת, והיכא דהי' מהסוג שאינו ניתן לע"ז רק שמיחד מאכלו לע"ז, אין בה כ"א איסור דרבנן, והיינו דין בהמה ששחט אותה לע"ז אך דעתו לאכלה ולא לתיתה ממש לע"ז, עיי"ש.

ת. עוד פרטים דיני תקרובת

כתב הב"ח (סי' קל"ט) ד"ה וה"ד נוי, ואיכא להקשות הלא אם הנרות תקרובת נמי לא מהני ביטול שהרי הכהן הי' מדליק הנרות בפנים בכל יום [ור"ל, דנרות הוי דבר המתקבל בפנים, וממילא מיתסר אף בלא עבודה כעין זביחה או זריקה המשתברת] וי"ל דלענין ביטול בעינן דוקא דבר מאכל כדכתיב קרא ויאכלו זבחי מתים דמיני' ילפינן דתקרובת עכו"ם אין לה ביטול ודוקא בתקרובת כעין זביחה כדכתיב זבחי מתים וכ'.

ומתחילת דבריו משמע, דכללא כייל לו, דאפי' דבר הנאסר משום תקרובת יש לו ביטול, אא"כ הוא דבר מאכל. ולכן אפי' אם נאסרו הנרות משום תקרובת, כיון דכיו"ב קרב בפנים, מ"מ יש להם ביטול כיון דאינם דבר מאכל. וכבר תמהו עליו, דהא בגמ' איכא מ"ד דאבני מרקוליס אסורים משום תקרובת ולא מהני להו ביטול, אע"פ שאינם דבר מאכל, וצ"ע.

ועוד ק', דהרי הב"ח דיבר מתוס' והרא"ש, שכתבו דנרות לא נאסרו משום תקרובת. וא"כ א"א לפרש כוונתם דנאסרו הנרות אך מהני להו ביטול, דלהדיא כתבו תוס' והרא"ש דאי משום תקרובת אפי' ביטול א"צ.

ועוד ק', מאי דמסיים ודוקא בתקרובת כעין זביחה. והרי אין דנים עכשיו לענין איך נאסרת התקרובת, אלא לענין ביטול. דהרי ס"ל להב"ח דנרות ג"כ נתקיימו שפיר התנאים הדרושים לאיסור, ורק דמהני בהו ביטול כיון דאינם דבר מאכל.

וע"כ נראה, דלא בא הב"ח להתיר ביטול בדבר הנאסר משום תקרובת, אלא ר"ל דהנרות אינם תקרובת רק נוי, וממילא מהני בהו ביטול. והטעם דלא נאסרו, דהדלקת הנרות אינה עבודה כעין זביחה, ולא סגי במה שהיא עבודה כעין פנים אלא בעי' דומיא דזביחה דוקא וכדכתיב זבחי מתים. והא דנאסר אף בכעין זריקה המשתברת, ה"ט דג"ז הוא לחמו של מזבח, והוי כעין זבחי מתים, משא"כ הדלקת הנרות. ומאן דאסר אבני מרקוליס, ה"ט דס"ל דג"ז דומיא דזריקה, וא"צ זריקה המשתברת דוקא, או דלא דריש לקרא דויזבחו דבעי' דומיא דזביחה דוקא, ודו"ק.

[ובחזו"א (נו"י י"ב) כתב, דהלשון אינו מדוקדק דהא שיבר מקל לפני' נאסרת. וצ"ע מה הק', והרי י"ל

המקל נאסרת ומהני לו ביטול, וצ"ע. וכנראה הי' פשוט לו דא"א לחלק בדבר, ודבר הנאסר משום תקרובת אין לו ביטול, וע"כ דא הב"ח לומר דדבר שאינו מאכל אינו נאסר כלל משום תקרובת, וע"ז הק' שפיר משיבר מקל. ובדין כתב דאין הלשון מדוקדק, דבאמת אין כוונת הב"ח דלא נאסר כלל, אלא נרות דוקא לא נאסרו, וכנ"ל].

ובמאירי (נא.) ד"ה מה שאמרנו כתב, דיש למקצת רבותיו שיטה אחרת, לומר דזורק מקל לע"ז שדרכה בכך נאסר משום תקרובת, ואע"פ דאינו כעין זביחה או זריקה המשתברת, אלא דלזה מהני ביטול. ולכן אבני מרקוליס מותרים למ"ד דכיון דחפה בהם דרכים בטלנהו, ומהני בהו ביטול.

ותוס' והרא"ש וסיעתם אינם סוברים כן, שהרי כתבו דהנרות אינם נאסרים משום תקרובת ואפי' ביטול א"צ.

ויש לעי' לשיטה זו, דממ"נ אם נכללת תקרובת כזו בקרא דזבחי מתים, אמאי יש לה ביטול, והרי דרשינן דומיא דמת. ואם אין היא בכלל הק' קרא, ממ"ל דנאסרת. [ודוחק לומר דנאסרת משום משמשי ע"ז, עי' אות ב']. ואולי פשיטא להו דתקרובת היא בכלל דברים השייכים לע"ז, ויש לאסרם מקרא דלא ידבק וגו', ומה שנכלל בקרא דזבחי מתים אין לו ביטול, וצ"ע. ומ"מ, המאירי הק' קו' אלימתא לשיטה זו, ממה דפריך הש"ס (שם) אבני מרקוליס במה נאסרו, אם אין בהם דין תקרובת. ולשיטה זו מה הק', הא לכ"ע יש בהם דין תקרובת ונאסרו, אלא דמהני בהו ביטול, וצ"ע.

ט. אם שיער של תקרובת ע"ז בטל ברוב

תנן בע"ז (עד.) אלו אסורין ואוסרין בכ"ש יין נסך ועבודת כוכבים וכו', ומפרש הש"ס דהאי תנא קתני דבר שבמנין האסור בהנאה. ועי' תוס' ד"ה אלו, דיי"נ וע"ז שאינם דברים חשובים, הרי הם ככל שאר איסורים ובטלים ברוב. אך הרמב"ם (פ"ז הט') והשו"ע (סי' ק"מ) סתמו, דע"ז ותקרובת אינם בטלים ברוב, ומשמע אפי' אינם דבר חשוב. וכן הביא הר"ן שם מהירושלמי, דכיון דכתיב ולא ידבק בידך מאומה מן החרם ה"ז אוסר תערובתה אפי' אינה דבר חשוב. ובסי' קל"ד ס"ב כתב השו"ע, דחבית של י"ג שנתערבה בין החביות כולם אסורות, והרמ"א הגי' דדוקא חביות גדולות שהן דבר חשוב, ועי' ביאור הגר"א אות ח' שנחלקו בהך פלוגתא. ונראה דעת הגר"א שם דלא קי"ל כהא דירושלמי, שפשטות סוגית הבבלי לא כן, עיי"ש. וכן פסק החזו"א סי' נ"ו סע"ק י"ד, דכיון דהנידון הוא רק במילתא דרבנן יש לסמוך ולהקל. [ועי"ע פ"ת סע"ק ב'].

ומבואר מדברי החזו"א, דפשיטא לי' דלדעת הרמב"ם והר"ן אין זה כ"א דין דרבנן דע"ז אינה בטלה, ואף דמייתי הר"ן לקרא דלא ידבק וגו' אין כוונתו דהוי דאורייתא. אך הלבוש בר"ס ק"מ כתב, דכל התערובת אסורה מה"ת, ומשמע דס"ל דהוא דין דאורייתא, וצ"ע.

נמצא לפי"ז, דבתערובת שיער אם ידעינן דהרוב היתר יש מקום לסמוך על שיטה זו דתקרובת ע"ז בטלה ברוב. אך בתערובת של פיאות מוכנות, שבדאי הם דבר חשוב, לכ"ע אין בהם ביטול ברוב.

ובשעה שנודע הספק, אם הי' ברור דרוב השיער מותר, הי' מקום להתיר את התערובת. וכן להתיר פיאות עשויות מדין כל דפריש. [ואחר שנודע התערובת, תו לא שייך דינא דכל דפריש, גזירה שמא יקח

מן הקבוע. ואם הי' יהודי א' שידע מהאיסור, אפשר שבשבילו נאסרה כל התערובת שבעולם, ואכמ"ל]. אך לא נתברר פרט זה, אם יש רוב היתר או לא, כי חלק גדול מאד מהשוק העולמי הוא מהודו, ואולי הוא רוב.

ובתערובת שיער בפנייה סינטטית, יש לכאוף מקום להתיר מטעם ביטול ברוב. ורצו לדון דכה"ג מותר אף לדעת הרמב"ם והר"ן, דדוקא מין במינו אינו בטל אך מין בשא"מ שפיר בטל. [ולא הוה ברירא לי דשער טבעי וסינטטי חשיב תרי מינים, דאולי אזלינן בתר שמא וחד שמא הוא. ומו"ח (שליט"א) זצ"ל פשיטא ל', דכיון דהתיחסות האנשים לזה כב' מינים, ה"ז חשוב מין בשא"מ, ודו"ק].

ובחזו"א שם הק' לדעת הר"ן והרמב"ם למה י"ינ בטל במים ומים של ע"ז בטלים ביון, ות"י דהן לח בלח. ולא חילק כן בין מין במינו למין בשא"מ, וש"מ דפשיטא ל' דביבש אף מין בשא"מ אינו בטל. וסברא גדולה היא, דאם האיסור הוא משום לא ידבק, מהי"ת לחלק בין מינו לשא"מ, ודו"ק. [ודעת חזו"א להקל בלח בשא"מ לכוי"ע, ומאיךך להחמיר בלח במינו לכוי"ע, די"נ שנפל לבור אוסר בכ"ש, ודו"ק]. אך הפמ"ג בפתיחה להל' תערובות ח"ג פ"ד כתב להדיא, דע"ז, בטלה במין בשא"מ. וכן מדייקים מלשון הרמב"ן בסה"מ (ל"ת קצ"ד), שע"ז ומשמשי' ותקרובת שלה כגון בשר של זבח ע"ז כולם במינו במשהו וכו'. ועכ"פ, לדעת הרמ"א הנ"ל הרי בודאי יתבטל השיער הטבעי בסינטטי שהוא רוב.

ויש מקום לדון, דכיון דאפשר לברר השיער הטבעי מתוך הסינטטי ע"י בדיקה במיקרוסקופ, אולי אין זה תערובת. והשי"ך בסי' ק"ט סע"ק ח' כתב, דחתיכות דקות הוי תערובת אף במין בשא"מ, ומן הסתם ג"כ אפשר להכירם ע"י מיקרוסקופ וכדו', ואעפ"כ הוא בטל. אבל בתשו' הרשב"א (ח"א סי' תפ"ה) כתב, דחטים מבוקעות לא בטלי ברובא, כיון דאפשר לבדוק החטים ולברר האיסור, ודו"ק. ועוד הביאו רא"י, מבגד שאבד בו כלאים, שהק' הראשונים אמאי אין החוט כלאים בטל ברוב, אע"פ שיש לו בעצם בדיקה ע"י צביעה וכדא"י בנדה (סא:), ודו"ק.

ומיהו, כיון דנותנים השיער הטבעי לתכלית שהפאה תראה יותר טבעית, י"ל דהוי כמעמיד שאינו בטל. ומכ"ש אם הוא בצבע שונה [כמו שראיתי בעיני], דאז ניכר האיסור ואין כאן תערובת.

והב"י בסי' קל"ד הביא דברי הרשב"א בתשובה (ח"ג סי' רי"ד), דכל הדברים הנעשים על ידיהם שרגילים לתת לתוכן שום דבר איסור אין אותו דבר האסור מתבטל במיעוטו להתירו ועי"ש בפ"ת סע"ק ח' מהנו"ב (מהדו"ת סי' נ"ו) ועוד.

וכ"ז לענין ביטול ברוב, אך היתר דכל דפריש מרובא פריש שייך אף בע"ז. [וכמו בכל שאר דברים שאינם בטלים ברוב, ומ"מ יש בהם היתר דכל דפריש, וכגון חמץ בפסח].

ואם היינו יודעים שיש בעולם רוב היתר, הי' אפשר לדון להתיר את הפאות שכבר נקנו קודם שנודע הספק, דאמר' דמרבא דעלמא אתו. אבל מכאן ואילך, מה שפירש מן התערובת אסור, גזירה שמא יקח מן הקבוע. עי' כ"ז בסי' ק"י. אך דבר זה לא נודע עדיין. ולהערכת מומחים בדבר, השיער של תקרובת ע"ז מספיק לייצר ממנו את כל תצרוכת הפאות שבעולם, ולא ידעינן אם רובא דהתירא או רובא דאיסורא.

י. דמי תקרובת ע"ז

ק"ל דע"ז תופס דמיו, ואפי' תקרובת ע"ז תופסת דמי'. ולכן מי שהי' לו יין נסך [שהוא תקרובת ע"ז] ומכרו, הדמים אסורים בהנאה, (סי' קל"ב ס"א). ואחר שנפסק ששיער זה הבא מבית התגלחת בהודו הוא תקרובת ע"ז, הרי שהוא תופס דמיו והם אסורים בהנאה כמותו.

ומי שקנה בהקפה, ושילם דמיו לאח"ז, יש בזה מחלוקת ראשונים. דעת ר"י (תוס' ע"ז סב: ד"ה יאות), דכל שנגמר המקח ואח"כ שילם אין בו תפיסת דמים, ודעת רבינו אלחנן (שם) היא דכל ששילם בזמן שהחפץ האסור עדיין קיים אצלו ה"ז תופס דמיו, ורק אם שילם הדמים אחר שמכר את הע"ז לאחר אז הדמים מותרים, [ואע"פ שהחפץ קיים בעולם ביד אחר]. והרמב"ן (שם) מחמיר טפי, דכל דהע"ז קיים בעולם הוא תופס דמיו. ובשו"ע (שם) הביא דעת ר"י בשם יש מי שאומר, ולא הזכיר כלל דעת ר"א החולק בזה, ודו"ק.

ומחלוקת זו היא גם לענין שביעית התופסת דמי'. וכתב בחזו"א (שביעית סי' י' סע"ק י"ג), דכיון דשביעית דרבנן יש לסמוך ולהקל כתוס'. ומשמע, דלענין ע"ז שהיא דאורייתא יש להחמיר כרמב"ן, וצ"ע. ועי' בנוב"ת או"ח סי' קי"א, דבחליפי חליפין יש להקל אם משך ואח"כ שילם, עי"ש. [הובא בשע"ת סי' תקפ"ו סע"ק ה'].
ומיהו, כהיום רגילים לשלם בשיק, והשיק מופקד בבנק, ולעולם אין כאן כסף בעין שיחול בו דין תפיסת דמים.

אמנם, כיון שיש מקצת אנשים המשלמים במזומן, ונאסר אותו כסף עולמית, והוא מעורב עם שאר הכסף שבמדינה, יש לדון שיהא כל הכסף שבמדינה אסור בשימוש משום ספק דמי ע"ז המעורב בו, וצ"ע. [ובדמי שביעית קיל טפי, דאפי' שיש בשוק כסף שהוא דמי שביעית, מ"מ אם קנו בו דבר מאכל הרי נתפס המאכל בק"ש ויצא הכסף, משא"כ בדמי ע"ז שאין בהם היתר כלל, וצ"ע].

שאלה: נכרי הסוחר בשיער, ויש אצלו שיער הבא מבית תגלחת ע"ז מהודו, וגם שיער שהוא קונה אצל נשים הבאות אליו למכור שערן. האם יש חשש איסור בשערות האחרות משום חליפי ע"ז.

תשובה: אם ה' הסוחר ישראל, והי' קונה השיער מהנשים במעות שקיבל עבור מכירת השיער מהודו, הי' נעשה שיער זה חליפי חליפין דע"ז. והשו"ע (סי' קמ"ה ס"ט) נראה דהכריע כדעת הטור דק"ל כמ"ד חליפי חליפין מותרין, ודעת הרמב"ם הפוסק כמ"ד דחליפי חליפין אסורין הביא בשם י"א. אמנם הב"ח שם פסק להחמיר, וכ"נ דעת הגר"ם (סע"ק י"ט) להחמיר בשל תורה. [ומה מאד תמוהים דברי הב"י שם, שהוא רק נידון דרבנן, דהא אמרי' דע"ז ושביעית הוו ב' כתובים הבאים כאחד, ומשמע ודאי דאורייתא הוא, וצ"ע]. ואפשר דה"מ בחליפי ע"ז עצמה, אך בחליפי תקרובת ע"ז לאמן דס"ל דאין בה איה"נ כ"א מדרבנן, בודאי אפשר לסמוך על דעת הטור דחליפי חליפין מותרין, וצ"ע.

וה"מ בישראל, אך בנכרי המוכר הרי ק"ל (סי' קמ"ד ס"א) דדמי ע"ז ביד נכרי מותרים, וכסוגיא דע"ז דף ס"ד ע"א. וא"כ בודאי דאין צד לאסור את השיער הזה משום חליפי ע"ז, וזו א"צ לפנים.

ואמנם דעת ר"ת היא, דאם מכר את הע"ז כדי לקנות בדמי ע"ז אחרת דהדמים אסורים, דהם מוקצה לע"ז. ודנו הפוסקים (עי' ט"ז סע"ב ב', ובנו"כ ס"ס קל"ב) מה הדין בספק, דלא ידעינן אם מכרם לצרכו או כדי לקנות ע"ז אחרת, אם נאסרו הדמים. וא"כ לכא"י יש לחוש שמא מכר השער מהודו כדי לקנות שיער אחר מהודו, שבכה"ג נאסרו הדמים. [ואף דמן הסברא לא דיבר ר"ת אלא במוכר כדי לקנות ע"ז אחרת, וכמש"כ דהדמים הם מוקצים לע"ז, אך לא במוכר כדי לקנות תקרובת ע"ז, אך הדרישה כאן דן במוכר י"נ כדי לקנות י"נ אחר, ועי' ש"ך סי' קל"ב סע"ק ל"ח, ומשמע דאף בזה דיבר ר"ת, וצ"ע. ואולי יש לדחוק, דנידון דידהו הוא במוכר י"נ כדי לקנות י"נ אחר לנסך בו, ולא במוכר ע"מ לקנות י"נ אחר לשותתו או לסחור בו, וצ"ע]. אך ז"א, דבודאי אין דעתו לקנות בדמים אלו ממש שיער אחר בהודו, דהשיער הבא מהודו נמכר בדרכי המסחר דרך הבנק וכדו', ודו"ק.

והב"י הביא דעת הרז"ה והר"ן, דגזרו על דמי ע"ז שביד נכרי משום דמי ע"ז שביד ישראל, עי"ש. ויש מקום לבעל נפש להחמיר בזה, אך בחליפי חליפין, ובפרט בדמי תקרובת ע"ז, בודאי יש לסמוך ולהקל. ובר מן דין, כל שאין יודע שבשיער המקומי הוא חליפי ע"ז בודאי אין לחוש בו, וכהא דתניא הבאים וכו' אין חוששין וכו', ודו"ק.

יא. אם יש דין איבוד בתקרובת ע"ז

כתב הרמב"ם פ"ה ה"א, מצות עשה היא לאבד ע"ז ומשמשי וכל הנעשה בשבילה שנאמר אבד תאבדו וכו' ובא"י מצוה לרדוף אחרי' עד שנאבד אותה מכל ארצנו וכו'. ובה"ב, ע"ז ומשמשי ותקרובת שלה וכל הנעשה בשבילה אסור בהנאה שנאמר ולא תביא תועבה אל ביתך וכו'. ובקה"י ב"ק סוף סי' ג' דייק, דרק בה"ב הזכיר הרמב"ם תקרובת ע"ז, אך בה"א לא הזכיר. [ובסה"מ לא הזכיר הרמב"ם תקרובת, לא בעשה קפ"ה לגבי מצות איבוד, ולא בל"ת כ"ה באיסור ההנאה. והרמב"ן בל"ת קצ"ה כתב, דתקרובת נכללת בל"ת כ"ה, במש"כ הרמב"ם בכל מה שמיוחס אלי, ודו"ק]. ולכא"י יש ללמוד מזה, דדינא דה"א אינו בתקרובת ע"ז, רק בע"ז עצמה ומשמשי איכא מצות עשה לאבדה.

והביא שם מרש"י ע"ז ס"ד ע"א ד"ה רבנן, דישאל מצוה לבטל ע"ז ותשמשי, ולכן אסור להיות רוצה בקיומו דין נסך שהוא תקרובת ע"ז. ויותר מוכח כן מרש"י ביבמות ק"ג ע"ב ד"ה של תקרובת, וק"ל תקרובת ע"ז אין לה ביטול עולמית וכו' הלכך לית לי' תקנתא וכתותי מיכתת שיעורא. והרי דין כתותי מיכתת וכו' הוא רק בדבר שמצוה לאבדו, ולא בכל איה"נ [אף שצריך לאבדם כדי שלא יבא לידי תקלה], עי' חזו"א סי' ס' סע"ק י"ח. ושאר ראשונים לא חלקו על פרש"י בזה, רק שהק' איך נעשה בסנדל תקרובת, זולת הרי"ו (נכ"ה ח"ב) שפי' לה בע"א, דהסנדל של תקרובת ע"ז א"ר לחליצה כיון דאינו עשוי להילוך, דומיא דשל זקן העשוי לכבודו, ודו"ק. [ולכא"י לרי"ו הכל תלוי בזה שייחדו לתקרובת, וא"צ שיחול עליו איסור תקרובת דוקא, ודו"ק].

וגם ברמב"ם עצמו אשכחן כן בפ"ח ה"ו, כיצד מאבד עבודת כוכבים ושאר דברים האסורים בגללה כגון משמשי ותקרובת שלה וכו'. [ודחוק לומר דההוא איבוד הוא כדי שלא יבא לידי תקלה, ולא משום מצות איבוד, דהא קתני לה בהדי ע"ז ומשמשי, ודו"ק].

והרמב"ם בסה"מ (עשה קפ"ה) כתב, היא שצונו לאבד ע"ז ובתייהם כלם בכל מיני האיבוד וההשחתה וכו' כל מין במה שיהי' יותר מופלג ויותר ממחר בהשחתות וכו'. ואם איכא קפיא להשחית בדרך ההשחתה הממהרת יותר, בודאי דאיכא קפיא שלא להשהות את ההשחתה, וחייב מיד להשחית ולאבד את הע"ז. ואם נאמר עשה זה אף בתקרובת ע"ז, הרי אף בתקרובת ע"ז הדין כן. [ולכאור' אף בספק תקרובת ע"ז הדין כן, אמנם רבותינו שליט"א הורו דאם יש צד לומר דיתברר הספק בקרוב, דאפשר בינתים להמתין ולא לאבד את הפאה].

וכבר נתפרסם שהגר"ח קניבסקי שליט"א בירך בשעת ביעור התקרובת לעקור עכו"מ מארצנו, וע"פ דברי מהרש"א בח"א ברכות נ"ז ע"ב ד"ה הרואה מקום, ומחמת הספק בירך בלא שם ומלכות. ועכ"פ, זהו רק לצד זה דאית' לעשה אף בתקרובת, ולא כדיוק הנ"ל מדברי הרמב"ם בפ"ז ה"א דאין עשה זה בתקרובת.

והנה דעת הרמב"ם דיש בתקרובת ע"ז הלאו דלא תביא תועבה אל ביתך, ותקרובת ע"ז אסורה בהנאה משום לאו זה. והרמב"ן בסה"מ (ל"ת קצ"ה) חולק, דלאו זה נאמר רק בע"ז עצמה, אך לא בנוי ומשמטין ותקרובת, ע"ש.

ולכאור' לדעת הרמב"ם, יש איסור שתהא התקרובת בתוך ביתו, וחייב הוא להוציאה לחוץ. וכמו בע"ז עצמה, דאסור לישראל שיכניס עכ"ם ע"ז לביתו, וכדתנן בע"ז דף כ"א ע"א דמה"ט אסור להשכיר בית לנכרי לדור בו, מפני שהוא מכניס לתוכו ע"ז שנאמר לא תביא תועבה אל ביתך וכו'. [ונתנו עצה, למי שמששה הפיאה אולי יתברר שהיא איננה מתקרובת ע"ז, להפקיר את המקום בו היא נמצאת, דאז אינו עובר בלאו דלא תביא וכו', ודו"ק].

יב. האיסור לקנות מע"ז

כתב השו"ע ביו"ד סי' קמ"ג ס"ג, הי' לאילילים גנה או מרחץ הטובה [דהיינו השכר, ש"ך סע"ק ה'] היוצאת מהם היא לכהנים וכו' ואסור ליהנות מהם בטובה. והרמ"א כתב, וי"א שאין אסור ליהנות ממנה אם הטובה באה לכהנים אלא כשהם עומדים בחצר ע"ז עצמה אבל כשאין עומדין לפני' אע"פ שהטובה היוצאת מהם היא לכהנים מותר ליהנות ממנה אם לא שהטובה לע"ז עצמה ויש לסמוך ע"ז להקל.

ואפ"י את"ל דהשיער אינו תקרובת ע"ז, מ"מ בודאי אסור לקנות אותו מע"ז, כיון שהטובה לע"ז עצמה. ומיהו, ה"מ על להבא, אבל מה שכבר קנו בודאי מותר בהנאה.

[ואם הי' השכר לכהנים, הי' מקום לדון אם נחשב עומדים לפני' או לא, וצ"ע. ואפ"י אין עומדין לפני', הרי דעת המחבר להחמיר, והש"ך סע"ק ז' הביא דברי הב"ח דפסק להחמיר, ועי' מ"ב סי' תרמ"ט סע"ק כ"ו שהביא פלוגתא זו. ומש"כ הש"ך, דה"מ שאם לא הי' הישראל קונה לא היו העכו"ם קונים, בני"ד הרי אינו כן, דמעולם לא נשמע מחסור בשיער וש"מ דאין להם קופצים הרבה, ודו"ק]. ואף שהישראל אינו קנה מהע"ז עצמה, אלא ממי שקונה מהע"ז. לכאור' נ"פ דאין בזה נפ"מ, דהאיסור הוא מה שבגללו מרויח הע"ז, וכיון דהסוחר קונה מהע"ז רק בגלל שהישראל קונה אצלו, א"כ הישראל הוא גורם שישתכר הע"ז, ודו"ק.

יג. אם היתה ע"ז כזו בימי חז"ל

ראיתי מביאים, שכבר היתה עבודה כזו לע"ז בימי חז"ל. שהרמב"ם בסה"מ ל"ת ו' כתב ג' דוגמאות לע"ז שעובד אותה כדרך עבודתה, [ולא בכעין ד' עבודות דפנים], פוער לפעור, זורק אבן למרקוליס, מעביר שערו לכמוש, ומעביר שערו זו עבודה זו דגזיזת שיער.

והנה, ב' דוגמאות הראשונות נזכרו בגמ' בסנהדרין (ס:), ודוגמא שלישית לא נזכרה שם, ול"י מקומה. ובהגהות ר"ח העליר לסה"מ כתב, דהיא ממכילתא דרשב"י, ולא מצאתי, ואולי כוונתו למהדורה אחרת של מכילתא דרשב"י, וצ"ע.

ובתשו' הרמב"ם (מהדו' מכון ירושלים סי' רס"ט) כתב, דנשתייר אצל הערביים מעבודות ע"ז, כעין זריקת אבן למרקוליס, וכעין פוער לפעור, וכעין מעביר שערו לכמוש. ופי' שם, דמעביר שערו היינו שפורע ראשו והולך בבגד שק, עיי"ש. ומסתבר דזו כוונתו בסה"מ, ואין כוונתו לגוזז שערו לכבוד כמוש, ודו"ק.

ואחרים הביאו מקור לזה, מהא דתנן בע"ז ח' ע"א יום תגלחת זקנו ובלוריתו, שעושין יו"ט ביום שמגלח זקנו לע"ז. ופי' המאירי (שם יא:): לענין בלוריתו, שמניחין הבלורית שנה ולבסוף שנה מעבירין אותה. וכ"כ הרמב"ן, שמקצת עכו"ם דרכן לגדלם ומשנה לשנה משחיתין אותה לפני ע"ז. ואין בזה נפ"מ להלכה, כי אם דרך גוים לעבוד כן לע"ז ה"ז ע"ז אף אם לא אשכחן כיו"ב בחז"ל, וז"פ.

תשובות שענה הגר"ח קנייבסקי שליט"א בעל פה - תשע"ח

ניתן לשמוע את הקלטת התשובות בקו 0747962328 שלוחה 2<12

לכבוד מרן שר התורה הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א

א. הנה לפני כארבע עשרה שנה התעורר הענין שהפאות הנכריות שהנשים לובשות לכיסוי ראש, מגיע משיער של נשים גויות שמקיירות את השיער לע"ז, ומהאי טעמא הורה מרן הגר"ש אלישיב שדינו כתקרובת ע"ז שדינן בשריפה. והורה מרן הגר"ש"א שבכדי להכשיר פאות נכריות יש לקחת פאות רק משיער שהשגיחו על זה משעת הגזירה מהאשה שלא נגזז שלם ע"ז. וכידוע כיום יש רק הכשר אחד על פאות, ואותו הכשר לא מקפיד להשגיח משמעת הגזירה לא יהיה משיער נגזז לשם ע"ז. אלא מסתמך על אומדנא שיודע להבחין איזה שיער מגיע ממקום של ע"ז ואיזה לא. ולמרות שהגר"ש"א אמר שאין לסמוך על כך - טוענים בהכשר שכיון שאין אפשרות אחרת מוכרחים להקל לסמוך על אומדנא.

השאלה האם למעשה נואחר ולא מקפידים למעשה על מה שהגר"ש"א הורה, יש להחמיר ולא לקנות פאות מההכשר הנ"ל.

תשובה: לא לקנות.

ב. ואם נאמר שא"א לסמוך על ההכשר, נמצא שאין כיום פאות כשרות, ויש ללבוש רק מטפחת, האם נכון הדבר?

תשובה: אם זה נכון - נכון, שיעברו למטפחת.

ג. הנה מרן הגר"ש"א פסק שהפאות שהנשים חובשות על ראשן שחלק גדול מהן מגיעות ממדינת הודו, דינן כתקרובת ע"ז, כיון שזה מגיע מבני אדם שהורידו שערותיהם לשם ע"ז. ומה"ט פסק שאפי"א אם יש רק מיעוט שיער שמגיע מהודו צריך לשרפם כדין ע"ז. והנה יש כמה רבנים שסבורים שבספק אם מגיעים הפאות מהודו אפשר להקל, ומה"ט מוכשרים הפאות האלו.

כעת רוצים לעשות מעמד שריפת הפאות הנ"ל בציבור ברוב עם לקדש שם שמים. אמנם כמה רבנים אמרו שלא לעשות שריפת הפאת ברוב עם, מחמת שזה יכול לגרום למחלוקת. השאלה האם נואחר מעמד שריפת הפאות בפרסום יגרום שישמעו להגר"ש"א ולא ישתמשו בפאות הנ"ל לכן ראוי לשרוף הפאות ברוב עם ולא צריכים לחשוש שמא יגרום למחלוקת.

תשובה: כן. שאלה - לעשות? תשובה: אפשר!

ד. במדרש רבה פרשת בהר פרשה ל"ג, ובירושלמי בימות פט"ז ה"ג כתב שאביה' בנו של ירבעם נענש שמת קודם זמנו אפ"פ שלא עבד ע"ז, מ"מ כיון שהיה בידו לבער ע"ז שעשה ירבעם אביו ולא ביערו נענש. מבואר שמי שאינו מבער תקרובת ע"ז גורם חרון אף בעולם כמו שכתב רש"י בפרשת ראה כל זמן שיש ע"ז בעולם חרון אף בעולם, וכיון שיש בידו לבער ואינו מבער גורם חרון אף [עפ"י טהרת יו"ט חלק ט"ז עמ' ע"א].

האם אפשר להודיע שמי שמבער הפאות שיש בהם חשש שיער אדם שהוא בספק תקרובת ע"ז שגורם להסיר חרון אף ויזכה לאריכות ימים ושנים, ומי שלא מבער הפאות הנ"ל הוא גורם חרון אף בעולם ומכניס עצמו ומשפחתו בסכנה.

תשובה: נכון.

ה. הנה לאחרונה נתברר שחלק גדול מהפאות שחובשות הנשים על ראשן מגיע משיער של תקרובת ע"ז, נמצא שהנשים שלבשו הפאות נכשלו בשוגג ר"ל בהנאה מתקרובת ע"ז. כעת שואלים איזה תיקון צריכים לעשות כדי שיתכפר להם מה שנהנו, שיתכן שאינם צריכים כלל כפרה כיון שזה היה באונס כיון שהם לא ידעו שזה מגיע מע"ז.

תשובה: יש להם בעל? השואל עונה - כן. תשובה: שהבעל ילמד עבודה זרה.

ו. הנה בענין של הפאות ישנם רבנים שמורים שאפשר להקל ללבוש את הפאות ולסמוך שהפאות לא מגיעות מבית ע"ז, אמנם מרן הגר"ש"א הורה שלא לסמוך על זה. השאלה האם צריך למחות בנשים שלא מקפידות על הפסק של הרב אלישיב, ובפרט שמדובר כאן בספק דאורייתא של תקרובת ע"ז. או שכיון שישנם רבנים שמתיירים אין צריך למחות בהם.

תשובה: ודאי צריך למחות.

ז. הנה כבר התפרסם ברבים דעת מרן הגר"ש"א שיש חשש ע"ז בפאות של הנשים, מחמת שהשיער שממנו עושים הפאה מגיע מחשש שיער שהקריבו לע"ז, ואעפ"כ הרבה אנשים מסתמכים על רבנים אחרים שחלקו על הרב אלישיב וסברו שאין זה ע"ז. השאלה האם למעשה אפשר להקל שיש טוענים שהוא גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בזה, כיון שאם יחמירו בזה יצטרכו ללבוש מטפחת ולא פאה, ומאוד קשה להם להיות שונים מכולם וללבוש מטפחת, מאחר שרוב הציבור לובש פאה ומסתמך על המקילים.

תשובה: לא להתיר בשום אופן.

מכתב הגר"י אפרתי שליט"א
שנכתב בציוויו של שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א
פורסם ביתד נאמן, ג' אלול תשע"ט

תמוז תשע"ט

JOSEPH I. EFRATI
Head of The Institute for Advanced
Studies in Halacha for Agricultural Settlements

יוסף י. אפרתי
ראש כותב"ד הנבחר להלכה
בהתיישבות ההקלאית

בס"ה תמוז תשע"ט

בציוויו מנין רבינו הגאון קנייבסקי
פ.א.ט"א - הל"ה שב אבולג הוא אר
מנין רבינו הגאון אולישיב לצוק"ל -

השעיר המזבח אמת ע"כ במדינה
הזו הנין שני של גקווגר ע"כ
ואם הוא נפול במקומות הרבה.

יוסף י. אפרתי

להסיר מכשול

לרבים השואלים בעניין פאות נכריות או תוספות שיער, הננו להשיב בקצרה דעת תורה זו הלכה:

א. השיער המגיע מהודו אסור בהנאה כדין כל תקרובת עבודה זרה וכפי שכבר הורו גדולי הדור זצ"ל ויבדלחט"א לפני כט"ו שנה, ולאחרונה נוסף בזה בירור דברים במציאות, ואף נתקבלה עדות משליח ב"ד מיוחד ששהה בהודו במשך כשבעים לחקירת המציאות, ונדחו הסברות והצדדים שהועלו ונידונו בעבר להקל בזה.

ב. התברר עפ"י מאגרי המידע של האו"ם ועוד מקורות, שהרוב המוחלט והמכריע של תעשיית השיער בעולם, מקורו מהודו, (וגם על פי המציאות, הודו היא המדינה היחידה שהמון אדם עומד בתור לגלח, ובממוצע כמה עשרות אלפי בני אדם ביום! ובימי חגיגהם פי שלש! ולא נודע על מקום אחר בעולם שיעמדו אנשים בתור לגלח עבור תעשיית הפאות).

ג. עוד התברר עפ"י סוחרים רבים, שהשיער המגיע מהודו משווק אח"כ ברחבי העולם תחת הסוואות שונות, ורוב השיער המכונה "ברזילאי" או "אירופאי" וכדו', הוא במקורו שיער שנגזז בבתי עבודה זרה שבהודו, אלא שהוסב שמו או צורתו על ידי שיטות שונות, וכן העידו עדים שנשלחו במיוחד לברר העניין.

ד. עוד התברר ע"פ בדיקת מעבדה, שהרבה מהשיער הנמכר כ"לא מעובד" אשר לטענת סוחרים מסויימים ניתן לזהות את מקורו, אכן עובר עיבוד בדרגות מסויימות אשר לא משאיר מקום לנסות לזהות את מקור השיער.

ה. הסוחרים אינם רואים בעיניהם את גזיזת השיער, ואינם יכולים לוודא מהי המדינה שבה נגזז השיער שבידם, מאחר שקביעת השמות לסוגי השערות השונים בשוק, אינם נקבעים לפי המדינה בה נגזז השער, אלא לפי התאמת השיער לאופן שיווקו בשוק.

ו. הרבה סוחרים תולים עצמם בקולות שונות שאין להם מקום בהלכה, ועל כן אין לסמוך על נאמנות או על בדיקת פאניות וסוחר ישיער. וכל זה מלבד ההלכות שנאמרו בסוחר שיהא מוחזק בנאמנות, שפירושו נוהר מכל טעות ואינו מכניס עצמו בספק (ראב"ד מאכ"א ג, יח; ט"ז יו"ד סי' פ"ג סקי"א) והם מעידים שאינם רואים גזיזה, ונכנסים בספק לסמוך על הסוחרים המקומיים.

ז. אין לסמוך להתיר על פי צבע השיער הבהיר, היות שכבר פותחו שיטות מתקדמות לשינוי צבע השיער ולא ניתן לזהותו אף על ידי מומחים, ומה גם שבבדיקות שנערכו לאחרונה נמצאו אנשים בעלי שיער בהיר העובדים לעבודה זרה זו באירופה ובעוד מקומות.

ח. שוק השיער מוצף ברמאויות ובאמצעים מתקדמים ומתחדשים לטשטוש ושינוי מקור השיער, ועל כן אין להקל ראש ולסמוך בזה על אומדנא בעלמא או חשבונית וכדו', וודאי שאין לסמוך על הבחנה על פי ריח ומישוש, שאין לזה שום יסוד במציאות ובהלכה, וכ"ש לא באיסור זה שהוא מהחמורות שבחמורות.

ט. והננו לגלות דעתנו כי פשוט וברור שלהלכה צריכים פיקוח צמוד משעת הגזיזה, (כמבואר ביו"ד סי' קטו והלאה) ע"י ישראל ירא שמים היודע את חומר האיסור (כמבואר בהג"א יו"ד קיט סק"כ), שיפקח כי לא התערב שיער הודי מהחל ועד כלה, כולל עשיית מרכז הפאה הנקרא "סקין". וכל שכן וכל שכן שלא לסמוך על פיקוח רדוד הנעשה אחת לכמה שבועות או חודשים. ואם בכשרות על בשר וכדומה מקפידים מאד על כשרות צמודה לאורך כל שלבי הייצור, כ"ש בנידון חמור זה שהרוב המוחלט של השיער העולמי הוא שיער הודי, ואף הוזהרנו בו מן התורה 'ולא ידבק בידך מאומה מן החרם' ובאיסור 'ולא תביא תועבה אל ביתך', ובטוחנו שישראל קדושים ימצאו פתרונות חילופיים כשרים, ויתרחקו מכל איסור כנדרש עפ"י הלכה.

ועל זה באנו על החתום:

חתימת ראשי תפארת ישראל מרנן כ"ק האדמו"רים שליט"א

כ"ק האדמו"ר משומרי אמונים ירושלים

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

כ"ק האדמו"ר ממישקולץ פתח תקוה

כ"ק האדמו"ר מהאלמין בית שמש

כ"ק האדמו"ר מטשארנאביל אשדוד

שלום

כ"ק האדמו"ר ממכונבוקא בני ברק

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

כ"ק האדמו"ר מלעלוב ירושלים

כ"ק האדמו"ר משאץ מעליץ אשדוד

כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף סיגנט ירושלים

כ"ק האדמו"ר מספינקא ירושלים

כ"ק האדמו"ר מגדבורגא חיפה

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

כ"ק האדמו"ר מקאליש בית שמש

שלום

כ"ק האדמו"ר מקאומיר בני ברק

חתימת מרנן ורבנים הרבנים הגאונים שליט"א

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

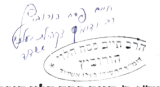
הרה"ג ר' נחום אייזנשטיין מעלות דפנה - ירושלים

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

הרה"ג ר' אלעזר דוד שפירא אב"ד קרית צאנז - בני ברק

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

הרה"ג ר' משה מרדכי קארפ קרית ספר

הרה"ג ר' חיים פסח הלוי הורביץ דומ"ץ דחסידי בעלזא - אשדוד

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

הרה"ג ר' שלום אייזנברגר רב ומו"ץ ק. צאנז - ירושלים

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

הגה"צ רבי דב קוק טבריה

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

הגה"צ רבי מאיר שטרן מירון

הרה"ג ר' משולם משולמם בני ברק

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

הרה"ג ר' משה בראנדסדאופער אב"ד היכל הוראה - ירושלים

הרה"ג ר' שמואל בראנדסדאופער בית שמש

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

הרה"ג ר' ניסן משה גראס רב תהומ"ד קהל חסידים - קרית ספר

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

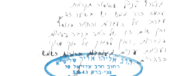
הגה"צ רבי אהרון שפירא בן הגה"צ רבי שמואל זצ"ל

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

הרה"ג ר' יצחק מ. שראבני רב קהילת תורה ותבונה - בית שמש

אנחנו מודים לך על שירותך הטוב

הרה"ג ר' חיים דייטש רב בית המדרש סוקולו - באר שבע

הרה"ג ר' אליהו אדיר בני ברק

פסק הלכה

מאת מרן הדאב"ד הגאון ר' משה שטרנבוך שליט"א

רובא דרובא דהשערות בשוק מקורו מתקרובת ע"ז בהודו,

ומוכרים אותם בעולם תחת שמות בדויים כאילו הם מברזיל או מאירופה וכדומה בשעה שהם מהודו, אלא שעוברים דרך כמה מדינות.

ובעוה"ר מעשה שטן הצליח להפיץ שערות ע"ז בעולם כולו,

והחובה מוטלת עלינו לבער עבודה זרה, ובפרט מוטלת החובה עלינו בארץ ישראל אשר נצטוונו במצווה מיוחדת בכניסה לאר"י לאבד ע"ז "ולשרש אחריה".

(מתוך דרשת שבת שובה פורסם בפרשת וילך תש"פ)

הרבה מאוד מהשער ה"אירופאי" או ה"ברזילאי" מקורו מהודו אלא שעובר דרך ברזיל או אירופה ונמכר תחת מותג של שיער ברזילאי או אירופאי, בשעה שבאמת מקורו מהודו. ולכן כל אחד יחרד לנפשו לבדוק היטב בתוך ביתו שלא נכשל באיסור הכנסת תקרובת ע"ז לתוך ביתו... ואיסור זה הוא מההמורות שבהמורות ויש להיזהר בזה מאוד, ולפי צערא אנרא, וכל מי שמוסר נפשו להיזהר בזה, מובטח לו ששכרו רב מאוד בזה ובבא, ומקדש בזה שם שמים לא להכניס תועבה לביתו.

(פורסם בפרשת קרח תשע"ח)

ע"פ הוראת רבינו שליט"א, נשים אשר רוכשות פאה סינטטית אצל פאנית שמוכרת גם פאה טבעית הנמצאת בחשש איסור ע"ז, לא ישלמו באופן שיהא צורך לקבל עודף, היות שעבודה זרה תופס דמיו, והדמים הנמצאים ביד הפאניות המוכרות שער ע"ז אסור בהנאה, ולכן יש לשלם בצ'ק או במחיר מדויק במעות. כמו כן אין להינות מהכסף הנמצא ביד הפאנית שעובדת בפאות שיש בהם חשש איסור ע"ז, היות שע"ז תופס דמיו.

(פורסם בפרשת חוקת תשע"ח)

בסך הלכה מאת רבתינו הגאון הצ"ק מן הגאב"ד והבי"צ שליט"א

כ"ב אייר תשס"ד

הננו בשורותינו אלו בדבר הלכה פסוקה, ידוע שמקובל מדור אחר דור על אנשי הישוב הישן פה ירושלים עיה"ק תובב"א שנהגו כסברת הפוסקים האוסרים לבישת פאה נכרית לנשים. מבלי להכנס למחלוקת הפוסקים זו.

ומבלי להכנס על מה שנפרץ מאד בעוה"ר בדורינו שנשים נשואות לובשות פאה נכרית שנראות כבתולות שעל לבישת פאה נכרית כזו אין שום היתר בדברי הפוסקים.

ועתה באנו לגלות בזה דעתינו דע"ת כי השערות מארץ הודו

שסתמם הם מהנגזזים לשם ע"ז בבית תיפלתם,
הן ותערובתן

יש עליהם דין תקרובת ע"ז

ואסורין בהנאה מן הדין.

ולחשומעים יונעם ותבא עליהם ברכת טוב.
וע"ז באעה"ח הביד"צ פעיה"ק ירושלים תובב"א

נאם **משה שטרנבוך** ראב"ד נאם **משה הלברשטאם**

נאם **מאיר בראנדסדארפער** נאם **אברהם יצחק אולמאן**

נאם **יצחק טוביה ווייס** רב ואב"ד פעיה"ק

ב"ה י"ג מנ"א תשע"ט

הפסק הנ"ל בתוקפו,

ע"כ אסור להשתמש בשערות שידוע שהם מהודו, גם לא בתוספות שער שמשתמשים
לאחרונה בשמחות, מלבד ענין הצניעות הכרוך בזה.

ולמזהיר ולנזהר שלומים תן כמי נהר.
הכו"ח יום הנ"ל הביד"צ דפעיה"ק ת"ו

נאם **יצחק טוביה ווייס** רב ואב"ד פעיה"ק ת"ו

נאם **משה שטרנבוך** ראב"ד נאם **אברהם יצחק אולמאן**

נאם **יהושע ראזענבערגער** נאם **יעקב מענדל יאראוויטש** נאם **יהודה במוהר"י פישר**

יוסף בנימין הלוי ואזנר

ראש ישיבת חכמי לובלין

וראש ישיבת שבט הלוי

ודומ"ץ בזכרון-מאיר, בני-ברק

ב"ה, יום ראשון י"ז לחדש אלול תש"פ לפ"ק

שליט"א

לכבוד האב"ד ז"ר וש"ת הרבנים מו"ה ר' שליט"א

אחדשה"ט וש"ת באה"ר

באשר שאלתם לומר לכם דעתנו בענין איסור תקרובת ע"ז בפאות הנכריות, האם יש לחוש כהיום הזה בחכישת פאות אלו משום איסור תקרובת ע"ז.

האמת שלא אדע מה ראה מע"כ לפנות אלי דל ודול, דרי בדבר זה כבר דשו בו רבים בעבר ובהווה, ומו"ז מרן בעל שבט הלוי זצ"ל כבר גילה דעתו שיש בזה חשש איסור הנאה ועל כן אין להשתמש בפאות האלה מכאן ולהבא, וגם מי שיש להם ישתדלו להחליפו.

ולפני כמה שנים כתב א"א מו"ר מרן בעל מחשבת הלוי שליט"א שיש בזה חשש ע"ז וירא שמים אין לו חלק ח"ו בדבר זה, וכל זה בנוסף למש"כ כבר גדולי ומאורי האומה אשר ישנם פה עמנו היום לאו"מ, ואת אשר אינם עמנו בעו"ה ז"ע, ומה יתן ומה יוסיף קמן דל כמוני אשר אינני אפי' כיהודה ועוד לקרא.

אבל כדי לחזק את ידכם, הנני בא בשורות דלות, ולא אכנס כעת במור"ם של הלכה ואף לא בציון המראה מקומות, כי הזמן כעת עמוס מאוד, ואם יהיה צורך תודיעני, והעיקר הוא שאחר שראיתי הרבה מה שנכתב בזה, ומה שנאמר בזה, לא נשתנה הרב לקולא, כי אם להומרא, וככל שהולפים השנים מתגלים הרבה דברים אשר המה מעידים שרוב השערות באות משם, והרבה מגלים דעתם בפירוש שהם גוזזים שערותיהם כי האליל רוצה שער, וכל מיני כמזויים כאלה ומעין אלה.

וגם לדעת האומרים שאין זה קרבן שהם מקריבים לע"ה, אלא שהם נחזים שערותיהם ל'לכבוד' העבודה זרה, ראשית אומר, שיתכן שיש כאלה שאינם מכוונים לשם תקרובת, אבל בהחלט יש שמכוונים כן כאשר נגבה חמון עדויות על כך, וכך נכתב בכתבי המקום הוא, וגם אם יתערבו השערות דרי תקרובת ע"ז אינו במל ברוב, ועוד שגם מה שנעשה ל'לכבוד' העבודה זרה עדיין נשאר הדבר מנוגה ביותר, שתבאנה בנות ישראל ליהנות ולהתפאר בדבר שכבודו בו 'עבודה זרה', ונעשה בו עבירה המורה כל כך, שאפילו הגוי מצווה שלא לעבוד ע"ז, וזו אחת משבע מצוות בני נח.

וכל זה מלבד מה שמידי ספק לא יצאנו, והרי רוב לובשי הפאות משתדלים שלא לעבור אפילו על ספק איסור דרבנן, ויהמירו בעניני שבת, עירובין, תרומות ומעשרות ועוד כהנה וכהנה, גם הומרות רחוקות ויהושו לדעות בודדות, ואשרי חלקן, אבל מדוע וסבימו לעבור על ספק איסור דאורייתא, וכ"ש איסור המור כל כך באיסור ע"ז, אשר כל כך הרבה האריכו חו"ל והראשונים וגדולי האחרונים בכל זה.

ומה ששאלתם אם ניתן לסמוך על מוכרי השער האומרים שהשער אינו מנויע מהוהו, על פי שהם סומכים על דברי הגוים בשאר מדינות העולם שמכרו להם השער ע"כ.

לא אדע כלל מה מקום יש לשאלה זו, ראשית עצם הדבר לסמוך על המוכר שאומר שדבר זה כשר, אינו נכון לדינא, הגם דקיי"ל עד אחד נאמן באיסורים, מ"מ המוכר שהוא עושה למען ריווח ממון, אין זה עדות 'איסורים' בלבד שהרי יש לו בה

נגיעת 'מומן', ולא אמרו הראשונים שנאמן אדם לוטר על האוכל שלו שהוא כשר אלא באדם ובית פרמי שאחד אוכל בבית חברו, או בביתו שלו, אבל במקום דאיכא דררא דמונא לא אמרו כן.

והמציאות בזה יותר ממאה עדים מכמה וכמה עובדות ידועים בזה, שמחירים למען ריווח מומן שקרו ולא עמדו בנסיון, והכשילו את הרבים בנבילות וטריפות ועוד, ולכן תקנו בכל הדורות שתהא השגחה מהודרת על כל מי שמוכר דבר מאכל כל שהוא, ובכגון דא שהעדות אינה נוגעת לאיסורים בלבד רק יש לה תוצאות גם בדיני ממונות, עיי' מ"ש"כ הר"ן ושאר ראשונים בזה (במניא ואמר אחד לירושם אני ראיתי את אביכם שהטמן מעות וכו' - סנהדרין ל' ע"א - ועוד עיי' באהרנים בזה א"כ"ס, ושמועתי ממו"ו זצ"ל כמה פעמים שהשגחה מהודרת לא תתן ידה לאשר שום דבר שבא ממרחקים ואי אפשר לשלוח משגיח שיעקוב על הדבר החוץ מראשית יצירתו עד שיגיע לידי ישראל).

גם לדעת שאר הראשונים שאמרו מעמים ומקורות להא דעד אחד נאמן באיסורים, יש הרבה מו"מ בזה אם ניתן לסמוך באופן כזה שהבעלים עצמם הם מעידים, והם כל מטרם להרוויח מומן, וגם אין כאן הגדר דאין אדם חוטא ולא לו, שהרי בהחלט שזה ל"ל לצורך ממונו, גם אם כוחה של עדות איסורין הוא מדין 'בעלים' דמחמת זה הוה 'בידו', הנה כל זה שייך כשמעיד על השחיטה או ניקור וכי"ב שהדבר אכן בידו ולכן נאמן, אבל בדבר שבא ממרחקים, ואין הדבר בידו לברר האמת עד הסוף וכ"ש שהמציאות אינה בידו, אינו נאמן.

ובפרט אי נקיטנא כהני דסברי שנאמנות העד אחד היא מדיני עדות, פשוט שאין לנו לתת לו נאמנות, במקום שיש לו ריווח מומן הוה חשש נגיעה באופן חזק כל כך, ודי בזה, מה גם להני פוסקים דסברי שהריעותא של נגיעה אינו משום שנעשה כקרוב ובעל דבר, שהרי בעדות איסורין יכול להיות גם קרוב ובעל דבר, אלא שהטעם משום חשש משקר, זה שייך בהחלט גם בעדות איסורין, והנמיון והמציאות בזה יותר ממאה עדים שיש חששות רבות של שקר ונגיבת דעת.

צא ולמד מ"ש"כ הרמ"א (י"ד סי' י"ח מעי' י"ח) שישלמו לשוחט גם על חטריפות, כי אם יקבל רק על הכשרות חיישנן שיבוא להקל להכשיר כדי לקבל שכרו, הרי שהשוחט שהוא אינו הבעלים שיש להם נגיעה מומן, בכל זאת הריווח הקטן הוה יביאנו לשקר ח"ו ויכשיל את הזולת, וראה מה שכתב הרב בשו"ע שלו בהל' שהיטה שם (סי' כ"ח) מי שלוקח שכר או מתנה אפילו 'מענט' איכא חשדא שמא יורה שלא כהוגן, ועוד מה שהאריך בקנטרם אחרון שם (אות י') עיי' דיטב.

וכך היה חדין גם כשהבעלים יודעים מכל זה ויודעה עצמית, וכ"ש בנידון דידן שכל היודעה שלהם היא איש מפי איש, וק"ו ב"ב של ק"ו שהיודעות הן לא ישראל מפי ישראל אלא ישראל מפי גוי, ובדרך כלל גם אותו גוי אינו יודע ידיעה עצמית אלא שגם הוא שמע מגוי, או שקרא בבתביהם, והרבה מזמנים היום את סחורותיהם על ידי הכלים השונים, שהלוקח והמוכר אינם רואים זה את זה, ואינם מכירים זה את זה, ואיך יעלה על הדעת לסמוך על הסודר בכגון דא.

ואסיים שבערב הג' השבועות שנת תשס"ד הגיע גיסי הגאון הרב שלום צבי ענגלענדער שליט"א ראה"כ ומר"צ בלונדון חבירה יצ"ו, ודיבר עמו מר"ו מרן בעל שבט הלוי זצ"ל בענין הפאות, ואמר לו מר"ו זצ"ל שדעתו נוטה שלא ישתמשו בנות ישראל בשערות שיש עליהם חשש בזה, ועל ידי שהיו הרבה מהנשים בנות ישראל שקיבלו עליהם שלא להשתמש יותר עם הפאות האלה, ירד קמרוג מעם בני ישראל, והוסף מר"ו זצ"ל מדברי שו"ת מן השמים (ואחד מבעלי התוספות, סי' כ"ח) שכתב שכל המוקל בכל חשש עבודה זרה מקילין לו ימיו, וכל המחמיר מאריכין לו ימיו ושנותיו עכ"ל התשובה החיא, והיה למר"ו זצ"ל קורת רוח שדברי התשובה הזוהי חיוקו את הוראתו, ואין אחר דבר המלך מה לתוסף עוד.

והיה שיוכה מע"כ לזכות את ישראל ויהא רעוא שיהיו דבריו נשמעים, ויוכה לכתובה והתימה טובה הוא וכל הנלויים אליו, ונוכה כולנו לראות במהרה בישועת ה' וברחמים גדולים יקבצנו.

כ"ה י"ב/א/ת"ש
צבי ענגלענדער שליט"א

אודות חשש איסור ע"ז בפאות נוכריות בזמננו

א. אודות הפאות הבאות מבתי הע"ז שבהודו, כבר נמנו וגמרו רבותינו גדולי הדור ובראשם מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שדינם כדין תקרובת ע"ז. ורבינו זי"ע שמע היטב כל טענות הממפקסין בזה בע"פ ובכתב, ועמד בתוקף על כך והשיב להם תשובות וניצחות במכתבו שנדפס בקובץ תשובות ח"ג ס' קי"ח.

וכבר התריע ע"ז מו"ר הראב"ד דירושלים עיה"ק, הגאון הגדול הגר"מ שטרנבוך שליט"א בתשובות והנהגות ח"ה ס' ר"ס – רס"א באלו המקילין בפסק זה.

ב. דעת רבינו זצ"ל מנבואת היטב בתשובות שם דאמילו אם היה הרוב לא מהודו, אין לסמוך בזה על רוב כדי להקל. זאת מאחר שהרוב הניכר של השערות של הפאות באות מבתי הע"ז שם.

ג. גם ביאר היטב שם דגם כשהרוב שלא מהודו הדבר אסור משום קבוע, ע"פ ה'דברי חיים' ח"ב ס' נ"ג דבישראל המזמין מהגוי דינו כנמצא ביד ישראל והוי קבוע. [ראה באורך בגלאט"ב ממאמרנו בענין חשש ערלה בפירות שבשוק].

גם יש לדון דאף הגוי מצווה בע"ז ובהנאה מתקרבות ע"ז ובביעורה, ומבואר בקצוה"ח ס' רצב סק"ב דאיסור שנוגע לגוי כגזל לא אמרי' נמצא ביד נכרי אלא הוי קבוע. וכ"כ בגליון מהרש"א ס' ק"י לגבי איסור אבר מן החי דבן נח מצווה ע"ז. ואף שהמנ"ח ס' תל"ו ב' דאין הגוי מצווה, כבר הביא ה"צפנת פענח" ריש הל' ע"ז דהדבר מפורש ברמב"ם פ"ה מומלכים ה"ט "עד שיכפרו בע"ז ויאבדו את כל מקומותיה ויקבלו שאר המצוות שנצטוו בני נח, שכל עכו"ם שלא קבל מצוות שנצטוו בני נח הורגין אותה אם ישנו תחת ידינו". וכ"כ בחשוף חמד ע"ז נ'. בשם רבינו הגר"ק שליט"א דאף הגוי מצווה על איבודה.

וכן לענין תקרובת ע"ז, אף ההמנ"ח ס' תכו"ב דאינו מצווה, מ"מ בחי' הרמב"ן סוף ע"ז [השלמות לוף נט:] וכן בחי' הר"ן ע"ז נט: מפורש דבן נח מצווה ע"ז וז"ל: "אבל כשנכנסו לע"ז ממש מחייב בתשלומין דמקלא קלייה כיון דאסיק עלי' שמוא דע"ז ואסריה בין לדידיה בין לאחרים שאיסורה של ע"ז אף בבני נח הוא נוהג". עכ"ל.

ועי' גם תשו' לבושי מרדכי בליקוטי תשו' ס' מ"ד שכיון לזה, [ובזה אף להנתיבות ס' רצב שכ' דבגזל אינו מצווה על השבה, מ"מ כאן הרי מצווה על ביעורה, וכדיעבד נבגז"א הגינה ג]. שהגוי מצווה על לא דבק בידו. ולפי"ז ברור דהוי קבוע דהאיסור מתחיל כבר אצל הגוי, [ולא שייך לומר דהגוי מכיר את האיסור, דהרי מוכיר מוה השער דתקרובת ע"ז] ואין מקום בזה לרוב כלל.

ד. ועפ"כ ה"נ לא אין מקום להתיר כלל כל סוגי הפאות הניקנות על סמך רוב או על סמך אומדנא קלושה של מחירי הפאות דעדין לא יצאו מחשש שער ע"ז או תערובת.

ה. והנה זכינו שיש התעוררות כעת בבנות ישראל להתרחק מחשש שער תקרובת עבודה זרה, ובכלל, גם אם אינו עבודה זרה ממש, הוא דבר מאוס ביותר לקנות שער נשים טמאות, ולחובשן על הראש ולהכניסן לבית שיש בו תורה ויראת שמים. וידוע דמרן בעל ה'שבת הלוי' זצ"ל היה אומר דגם אם אינו ע"ז, הוא מאוס ביותר וריח ע"ז יש בו, ואין להכניסו לבית, ובוודאי לא על ראש האשה כי זה גורם הרבה היזקות לה ולביתה.

ו. כמו כן, היה דעת רבינו זצ"ל דאף הנהגות לילך עם פאה, זהו בתנאי שתהא הפאה צנועה מאד. (אמנם במקום שמנהג הוריו לילך עם מטפחת על זה אמר רבינו שגם הילדים מחויבים ב"אל תיטוש"). אבל הפאות הארוכות והמפושטות לצדדים אסורם רבינו זצ"ל עם כל גדולי ישראל עוד לפני כשלושים שנה [קריאה אמנה"א אדר תשמ"ז] כשהיה מדובר על פאות ארוכות מעט מתחת הצוואר. ואוי לנו שיותר מתשעים אחוז מהפאות כבר עברו גבול זה ופשה הנגף שהולכות עם פאות ארוכות הרבה ומתפשטות בצדי הראש, דבר שלא עלה על דעת מאן דהוא להתירו. וכבר התריע ע"ז רבינו הראב"ד דירושלים עיה"ק שליט"א במכתבו דפאות כאלו אסורות משום פריצות, ובוודאי שאינן מהוות כיוסי הראש ודינן כשער באשה ערוה.

ז. למותר לומר דידוע דעת רבינו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, דאף לדעת המתירים בפאה מ"מ עדיף לילך במטפחת, כמנהג נשות ישראל הצנועות מקדמת דנא, והיה מברך מעומק הלב כל אשה ששינתה למטפחת, ובעיני ראיתי איך רבינו השפיע על בעל נכה שרצה שאשתו תלך עם פאה, והרעיף עליי רוב ברכות ובלבד שלא תלך עם פאה.

ובודאי זכות עצומה היא לכל אשה אשר תמאס בכל ההיתרים הללו ותלך בדרכי אמותינו הצנועות בחבישת מטפחת המכסה כל הראש, וכבר ערודו מאד רבותינו גדולי ישראל על כך, במכתבם [מתאריך טבת תשנ"ו] ובראשם מרן הגר"מ ילפקוביץ זצ"ל, מרן הגר"ש ואזנר זצ"ל, ומרן הגר"מ הגר זצ"ל [האדמו"ר מוויזניץ] [ראה ספר משבנות זהב לבושה עמ' קנ"ו], וז"ל "המחוקים ומבכרים את הנשים שחזרו למנהג ישראל מקדמת דנא לכסות ראשן במטפחת ולא בפאה נכרית לצאת דעת כל המוסקים" ובוכות נשים צדקניות נגאלו ובזכותן עתידין להיגאל במהרה בימינו אמן.

וע"ז באעה"ח
משה מרדכי קארפ

לא תביא תועבה אל ביתך

בס"ד

החיים והשלום אל מעלת כבוד אנ"ש תושבי קרית יואל הע"י

הנה כשעת תשס"ד הורו הגאונים חברי הדיין הגדה החדרת ברושלים עה"ק, שפיאה נכרית (שי"ט) בהאם מברית הודו (אינדו) דינם תקרובת עבודה זרה, ואסורים בהנאה, וב"ק מון רבינו שליט"א בא כהתובים יחד עם הגאון הדומ"ץ שליט"א, בהוראה ברורה לכל אנ"ש תושבי עירינו שיחיו, בזה הלשון: "הני להודיע דעת תורה לכל אנ"ש שחיו כהלכה, אותם המאה נכרית בהאם מארץ הודו, יש בהם דין תקרובת עבודה זרה ואסור לבת ישראל ללבושם ואסורים בהנאה, ולכן אין לבת ישראל ללבוש שום מין פאה נכרית הנעשות משערות בני אדם שלא נתכבדו כבודיות גמור על אותה הפאה נכרית שאין בה שום תערובות מאותן השערות שמקורם מארץ הודו" ע"כ.

ובזמן האחרון נתברר הדבר עוד יותר ע"י עדיית שונות, וע"י כידורים שנעשו ע"י רבנים מובהקים, שפאה נכרית הנעשים משערות בהאם מבתי עבודה זרה במדינת הודו יש להן דין תקרובת עבודה זרה, וגם נתברר שגם אותו התאמר עליהם שבאים מברדות שונות עדיין הם בספק שמקורם מברדות אינדיע, אי לאות התאספו יחד בבית הנה"צ הדומ"ץ שליט"א ביום א' לס' זאת דוקת התורה העל"ש לרון בזה, ושמוענו עדות נאמנים טפי והמומחים והעוסקים בדבר, ואחר כשה והתן נתברר הדבר כג"ל.

אחרי האיסור הובאו הדברים לפני כ"ק מון רבינו שליט"א שהורו והדגיש בחומרי הדברים, ופקד עלינו לפרסם טה שכתב אודות ענין זה בשנת תשס"ד, כג"ל. והוסף רבינו ואמר, "שידעו כמו אן כן עשה, ולא נשתנה כלום", ואמר לפרסם בשמו:

שה' פאות נכרית' הבאים ממודינת אינדיע אסורים בהנאה והאיסור חל הן על המוכר והן על הקונה

גם רובין האיסור על כל הפאות נכרית שהמה בספק שמקורם ממומדינת אינדיע ע"י מדינת אינדיע וברובן ספקא דאורייתא להטורא, ועיזה עלינו לפרסם את דבר הלכה למען ידעו את הדרך וילכו בה

ופקודת הקודש שמרה נפשינו לפרסם את הנ"ל למען ידעו אנ"ש את הדרך ילכו בה להזהר

שלא ללבוש שום פאה נכרית שיש בהם שערות בני אדם

וכן שלא ללבוש אותם בכל גבולות עירנו קרית יואל והגלילות

כל שלא נתברר כבודיות גמור בפקוח מלא, מתחילת ועד סופו על אותה הפאה נכרית שאין בה שום תערובות מאותן השערות שספק מקורם מארץ הודו

וזהר כל אחד עליו ועל משפחתו, שלא ישל כדברים המורים אלו, כי איסור הנאה מתקרבת עבודה זרה המורה מאד, ומבטורא ברגמ"ם (ה"ז ח"ב) שכל "הנאה מתקרבת ע"ז לוקה שמים", אחת משום ולא תביא תועבה אל ביתך, ואחת משום ולא ידבק בידך מאומה מן החרם, ובוכות שמירת דת קדשני, הרחוק הוא ישרה שכיתנו כיתנו, ונעל ממשוללות, לא ידבק בידנו מאומה מן החרם וגו', והשי"ת יגדור פירצות עמו בית ישראל, והזהר מהנינו קדוש, כי ה' אלוקי מתהלך בקרב מחנך להחיל, ולהביא אל ארץ טובה בביאת טאליתו בב"א.

כ"ד המ"ח בפקודת הקודש למען טהרת ישראל ליל שישי לסדר י"ז עם קדוש אתה לה' אלוקיך (ראה) תשע"ט לס"ק

בשם כבוד הרבנים הגאונים רבני ומורי צדק דקהלתנו הק' שליט"א

הנהלת 'בית הוראה דקריית יואל'

נ.ב. המודעה נכתבה ונתפרסמה בפקודת הקודש של כ"ק מון רבינו שליט"א והנה"צ הדומ"ץ שליט"א

החיים והשלום אל מעלת כבוד אנ"ש תושבי קרית יואל הע"י
הנה כשעת תשס"ד הורו הגאונים חברי הדיין הגדה החדרת ברושלים עה"ק, שפיאה נכרית (שי"ט) בהאם מברית הודו (אינדו) דינם תקרובת עבודה זרה, ואסורים בהנאה, וב"ק מון רבינו שליט"א בא כהתובים יחד עם הגאון הדומ"ץ שליט"א, בהוראה ברורה לכל אנ"ש תושבי עירינו שיחיו, בזה הלשון: "הני להודיע דעת תורה לכל אנ"ש שחיו כהלכה, אותם המאה נכרית בהאם מארץ הודו, יש בהם דין תקרובת עבודה זרה ואסור לבת ישראל ללבושם ואסורים בהנאה, ולכן אין לבת ישראל ללבוש שום מין פאה נכרית הנעשות משערות בני אדם שלא נתכבדו כבודיות גמור על אותה הפאה נכרית שאין בה שום תערובות מאותן השערות שמקורם מארץ הודו" ע"כ.
ובזמן האחרון נתברר הדבר עוד יותר ע"י עדיית שונות, וע"י כידורים שנעשו ע"י רבנים מובהקים, שפאה נכרית הנעשים משערות בהאם מבתי עבודה זרה במדינת הודו יש להן דין תקרובת עבודה זרה, וגם נתברר שגם אותו התאמר עליהם שבאים מברדות שונות עדיין הם בספק שמקורם מברדות אינדיע, אי לאות התאספו יחד בבית הנה"צ הדומ"ץ שליט"א ביום א' לס' זאת דוקת התורה העל"ש לרון בזה, ושמוענו עדות נאמנים טפי והמומחים והעוסקים בדבר, ואחר כשה והתן נתברר הדבר כג"ל.
אחרי האיסור הובאו הדברים לפני כ"ק מון רבינו שליט"א שהורו והדגיש בחומרי הדברים, ופקד עלינו לפרסם טה שכתב אודות ענין זה בשנת תשס"ד, כג"ל. והוסף רבינו ואמר, "שידעו כמו אן כן עשה, ולא נשתנה כלום", ואמר לפרסם בשמו:
שה' פאות נכרית' הבאים ממודינת אינדיע אסורים בהנאה והאיסור חל הן על המוכר והן על הקונה
גם רובין האיסור על כל הפאות נכרית שהמה בספק שמקורם ממומדינת אינדיע ע"י מדינת אינדיע וברובן ספקא דאורייתא להטורא, ועיזה עלינו לפרסם את דבר הלכה למען ידעו את הדרך וילכו בה
ופקודת הקודש שמרה נפשינו לפרסם את הנ"ל למען ידעו אנ"ש את הדרך ילכו בה להזהר
שלא ללבוש שום פאה נכרית שיש בהם שערות בני אדם
וכן שלא ללבוש אותם בכל גבולות עירנו קרית יואל והגלילות
כל שלא נתברר כבודיות גמור בפקוח מלא, מתחילת ועד סופו על אותה הפאה נכרית שאין בה שום תערובות מאותן השערות שספק מקורם מארץ הודו
וזהר כל אחד עליו ועל משפחתו, שלא ישל כדברים המורים אלו, כי איסור הנאה מתקרבת עבודה זרה המורה מאד, ומבטורא ברגמ"ם (ה"ז ח"ב) שכל "הנאה מתקרבת ע"ז לוקה שמים", אחת משום ולא תביא תועבה אל ביתך, ואחת משום ולא ידבק בידך מאומה מן החרם, ובוכות שמירת דת קדשני, הרחוק הוא ישרה שכיתנו כיתנו, ונעל ממשוללות, לא ידבק בידנו מאומה מן החרם וגו', והשי"ת יגדור פירצות עמו בית ישראל, והזהר מהנינו קדוש, כי ה' אלוקי מתהלך בקרב מחנך להחיל, ולהביא אל ארץ טובה בביאת טאליתו בב"א.
כ"ד המ"ח בפקודת הקודש למען טהרת ישראל ליל שישי לסדר י"ז עם קדוש אתה לה' אלוקיך (ראה) תשע"ט לס"ק
בשם כבוד הרבנים הגאונים רבני ומורי צדק דקהלתנו הק' שליט"א
הנהלת 'בית הוראה דקריית יואל'

דעת תורה

סדר

מאת גדולי מזרי ההוראה ופוסקי דורינו שליט"א
בחומר איסור פיאות נכריות
הבאים ממדינת אינדיע

אין עומצמנהאנג מיט די שייטלעך וועלעך זען פראדונירט פון דער פון מענטשן (Human hair) וועלעך קומען פון אינדיע אין שוין גוט באקאנט דאס עס איז אויך זי פארהאן א חשש אז מען זאל דאס מקריב געווען פאר עבודה זרה רח"ל, וואס זורד דעם איז עס אסור ביטאה (מען טאר פון דעם נישט טאן דאס).

אין שנת תשס"ד איז שוין אריינגעקומען א קלארע ספק פון די ניקעטע פוסקי הדור אין אינדיע שייטלעך און אין חוץ לארץ אז די שייטלעך זענען אסור.

די לענגע זענען אזוי די זאך נאך שטעטקע קלארענעמעלט געווארן, נאך פיל פארשידענע און נאכפירונגען דאס די האר וועלעך קומען פון אינדיע, איז קלאר אז עס איז פאראן בוי זיי א חשש תקרובת עבודה זרה רחמנא ליצלן. עס איז אויך קלארענעמעלט געווארן אז רובא דרובא (מעגט אלץ) פון די האר - אפילו די אויך וועלעך עס שטייט אויף זיי איז זי קומען פון אנדערע לענדער, (אויז ווי איראפע, בראזיל, אייז) - שטאמען אויך פון די פריענער פון עבודה זרה אין אינדיע.

אין ליכט פון די קלארענעמעלט זענען מיר מעורר און מיר ווארענען, די גאטספארטמיגע דאס מען טאר נישט אנטהון קיין שום זיינע "טעניר שייטל", ווייל אצינד זענען די ארץ שייטלעך אין א חשש תקרובת עבודה זרה

און די וועלעך זענען אנגענומען שייטלעך זאלן זיך נישט באזעצן נאר מיט סבינענעשע שייטלעך, פון די וועלעך האבן נישט דאס ניקעטע אריינמישונג פון מענטשן האר. הייד זיי אריינמישונג איז שוין אסאך מאל ארומ דורשן ווייל אריינמישונג ווען לעטן עולם מילות יי-בא.

ידוע בשער בת רבים אודות פאות נכריות העשויות משערות אדם הבאים ממדינת אינדיע, שיש בהם חשש תקרובת עבודה זרה רח"ל האסורה בהנאה, ובשנת תשס"ד כבר יצאה הוראה ברורה מגדולי פוסקי הדור בארה"ק ובחול, שפאות אלו אסורים.

לאחרונה נתברר הדבר עוד יותר ע"י הרבה הקירות ודרישות שהשערות הבאות מאינדיע אכן יש בהן חשש תקרובת עבודה זרה רח"ל. וכן נתברר שרובא דרובא מהשערות - אפילו אלו שכתוב עליהם שבאים ממדינות אחרות (כגון: איראפע, בראזיל וכדו') - מקורם מבתי ע"ז באינדיע.

לאור מציאות הדברים שנכתב, הננו לעורך ולהזהיר את החרדים לדבר ה' שאין ללבוש שום פאה משערות אדם (Human hair), שלע"ע

כולם הם בחשיש תקרובת עבודה זרה

ואותן הלוכשים שייטלעך, לא ישתמשו רק בסבינענעשישע שייטלעך, בתנאי שאין בהם שום תערובות שערות אדם.

וזהו רצון שיערה ה' רוח טהרה מנורם. להעביר גילולם פון הארץ והאלילים כרות יכרותן, לתקן עולם במלכות ש-ד, וימלא כבוד ה' את כל הארץ, בב"א.

בעה"ח ברושש איר (מ"ט מוכנס) תשע"ט לפ"ק (שפי" סדר ה"א) רשימה חלקית. בעיה בקרב יורשדטן שאר החוליות		אברהם ויושע העשיל ביק		אברהם ויושע פרידלאנער		אברהם מאיר היבריטשאנא		אברהם נוסן נימאן	
אברהם ויושע פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	אברהם ויושע פרידלאנער	אברהם ויושע פרידלאנער	אברהם ויושע פרידלאנער	אברהם ויושע פרידלאנער	אברהם ויושע פרידלאנער	אברהם ויושע פרידלאנער	אברהם ויושע פרידלאנער	אברהם ויושע פרידלאנער
הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער
הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער
הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער
הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער
הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער
הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער
הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער
הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער
הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער
הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער
הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער	הוים אבער פרידלאנער

אלול תשע"ט

BAIS HOROAH
KARLSBURG
1366-53rd STREET
BROOKLYN N. Y. 11219
TEL:435-1502

בית הוראה
קארלסבורג
שע"י כותל בית זנלשוד להוראה
בשיאנות כ"ק מרן הגאב"ד
רבי יחזקאל רוטה שליט"א

אודות שאלת רבנים

דבר שערות של השייטלען

המוצי"ם המשיבים כאן יהי' התשובה כדלהלן! לא פחות ולא יותר

= שמתעם בית הוראה של מרן הגאב"ד שליט"א

אין בידינו להתירו לעת עתה =

טבת תשע"ח

התאחדות הרבנים דארצות הברית וקנדה

(המכתב פורסם בעיתון "דער איד" באדיס, ותרנם ללשה"ק)

דיועות חשובות על הפאת שיש בהן שער שמגיע מחרוז

לאור החלטתם שלנו (מיום ד' במזמור כ"ח אייר תשס"ד) בנוגע לפאות שעשויות שער מעחרוז, רצונו להבהיר כמה נקודות:

- א. היות ויש הרבה חששות על השער מחרוז, לגבי תקיבות ע"ז שאסורה בתנאה, לכן אין להבוש שום סוג של פאה ששייך שיש בה שיער מחרוז.
- ב. פאה משער ארופאי או משער סיני, יכולה להכיל גם שער מחרוז.
- ג. אם יש בפאה אפי' שערה אחת מחרוז, זה לא בטל.
- ד. לא ניתן לסמוך על הסוחרים או הפאניות, שהם בירו או השער מגיע מחרוז או לא, וכן לא ניתן לסמוך על התות.
- ה. התברר שהרשימה של הפאות, שכתוב בה באיזה פאה יש חשש ובאיזה אין, גם היא אינה אמינה.
- ו. יהיה שנונה להשמר מכל ממשלו, ונזכה לקבל התהי"ק באנפן נהירן, ולראות בישועת ה' הקרובה לבא בב"א.

ד' לחודש סיון תשס"ד לפ"ק

התאחדות הרבנים דארצות הברית וקאנאדא

בס"ד
לאור המציאות שנתברר לנו כעת עוד ביותר שאי אפשר לברר ולהשגיח ע"ז, הננו שוב מופסטים והוראות שהם בתוקפם, בלי שום שינוי.
טבת תשע"ח לפ"ק

תמוז תשע"ח

ABRAHAM N. NEIMAN
31 PHELPS TEL.
MONSEY N.Y. 10952
(845) 356-4712

אברהם נימן ניימאן
המפ"ק וקבל תודת ריבים
והאיץ
ממאטי יק"א

ב"ה יום ט' לחדש תמוז שנת ה'תשע"ח לפ"ק

ב"ה
ש"ק שיהא נהא חוקי וחקיה יחד וזה ה' לאמר
היות שרבים שואלים בענין "שייטלען" שנעשים משערת אדם (HUMAN HAIR) שכמה רבנים מפורסמים חוששים לאיסור האדם מתקרבות ע"ז וזכר הבריו בביצת"ד בשנת תשס"ד בשם כ"ק אדמו"ר זצלה"ת הנ"פ שלא להשתמש בשייטלען אלו, ולכן אין יכלים להשתמש רק בסינטיטישע שייטלען שלא נעוץ בהם שערות אדם, ולא באותם שמעורב בהם שערות אדם הנקראים (BLEND).

ואע"ב יש לשרוד בענין לאבגע שייטלען שיה זכר היקף מרודן הצפיעות חרדי'ק להושי' שלא לילך בהם, ומכוח הצפיעות מזה לראות בינם וביני בנים שפוסקים בזה, ומבטח נמאטי רבתי וז"ל.

אברהם נימן ניימאן

תמוז תשע"ח

11 Adah Lane
Mansey N.Y. 10952
845-356-3193

הי"אל שמי"במכניס
דומ"ק ק"ק ניקולשביץ
מאנסי יק"א

י"ט תמוז תשע"ח לפ"ק

הנני בזה על דבר המכשול החמור בקרב בית ישראל ועתה נתעורר ביותר, על אודות

הפיאות העשויות משיער בני אדם

שכבר זה זמנים טובא שכל אלו נעשים משיער תקרבות עבודה זרה ממש

והרבה בנות ישראל הכשרות נכשלות בלא יודעין בחמורה שבחמורות ומכניסות עבודה זרה לביתן, ומי יודע אם ירידת הדורות בדורותינו והמכשולות בחינוך הבנים והבנות אם אינם תולדה דעבודה זרה במחנינו.

ובודאי בעת כזאת יתעורר כל אחד ואחד לבער המכשלה הזאת מביטו להטרה מעוון זה.

ובשכר זה יזכו לכל טוב הצפון לצדיקים ולדורות ישרים ומנוכרים על דרך ישראל סבא.

י"ט באב"י על החתום
פאמי-סע וויינ

להסיר מכשול ע"ז ממחננו

בין המצרים תשע"ז

נדרשנו לאשר שאלונו: בדבר פאות נכריות אשר יש עליהם איזה שהוא הכשר שאין בהם שיער מתקרבת עבודה זרה, האם ניתן לסמוך עליהם?

תשובה: כידוע, בשנת תשס"ד נדרשו רבותינו גדולי הפוסקים שדורנו לביורור שאלת תקרובת עבודה זרה בפיאות נכריות המעורב בהם שיער אדם שהובא מהודו, מרן הגר"ש אלישיב ומרן הגר"ש הלוי ואזנר צוק"ל, ולהבחל"ח מרן הגר"נ קרליץ שליט"א, והרבנים הגאונים חברי הבד"צ העדה החרדית ובראשם הגאב"ד ר"ט וויס שליט"א, והעלו כולם לאסור פאות כאלו בלבישה.

וכתב מרן הגר"ש אלישיב צוק"ל (במשנתו מיום ה' סיון תשס"ד): "אסור להשתמש בפיאות נכריות העשויות משיער אדם שהובא מהודו", עכ"ל. ובמכתב נוסף (מיים י"א ת"א תשס"ד כתב בחו"ד, ובקובץ תשובות ח"ג סי' קיח) ז"ל: "הדבר פשוט שאומרים בזה סתם עכו"ם לעבודה זרה שהרי עצם מטרת המתגלחים הוא לעבודה זרה", עכ"ל. ומרן הגר"ש הלוי ואזנר צוק"ל כתב במכתב, ז"ל: "מי יודע אם גם זה גרם להרבה מקרים גופניים ונפשיים בבתי ישראל", עכ"ל.

וכבר התברר בזמנם שבתעשיית השיער בעולם מצוי ריבוי גדול מאד של שיער אדם שמקורו ממאות מקדשי עבודה זרה בהודו, וקשה ביותר לברר מקור השיער שבשווקים, על כן אסרו רבותינו כל שיער - שאין ביורור גמור מהיכן הוא מגיע.

וכפי שעלה בידינו בבירורים, אי אפשר לסדר בשום אופן השגחה על דבר זה, ואפילו שיער הבא ממדינות הרחוקות מהודו - יכול להיות מקורו בהודו. וכמובן שאי אפשר לסמוך על המפעלים, היבואנים והסוחרים האומרים שהם בעצמם גזזו את השיער במקומם. וחייבים ע"פ הלכה שיהיה פיקוח צמוד של משגיחים יהודים יראי שמים משעת גזיזתו ועד סוף, דבר שאינו אפשרי כלל. ועל כן דעתנו דעת תורה שכל ההכשרים שניתנו בזה אין בהם ממש ואין לסמוך עליהם, ושומר נפשו ירחק מהם.

והגנו מרגישים חובה בעצמינו למחות על כך שניתן הכשר מאיסור ע"ז על פאות האסורות ע"פ הלכות הצניעות, (כארוכות ופרועות ובמראה טבעי), ואשר כל גדולי ישראל אסרו לתת הכשר לפאות כאלו. וכשם שלא יעלה על הדעת לתת הכשר על בשר שהתבשל בחלב ולומר כי לכה"פ הוא נשחט 'להלכה', כך אי אפשר לתת הכשר מעבודה זרה לדבר הנוגד את דיני הצניעות ואסור בלבישה, והרי זה גורם לביטול הצניעות של בנות ישראל.

ובזכות שבנות ישראל יזהרו ממכשולים חמורים אלו, נזכה במהרה לגאולה שלמה בב"א. ועל זה באנו על החתום להציל רבים מעוון, "בין המצרים" תשע"ז לפ"ק

*למדת האנוש צ"ל
לפליטה פשוט נוגעת
זאת יסוסי הצניעות יושב מל"ק
ואין צ"כ לשיעור חלק קטן
חיים מאיר הלוי ואזנר*

*אשר יסוסי הצניעות יושב מל"ק
ואין צ"כ לשיעור חלק קטן
חיים מאיר הלוי ואזנר*

*האשר יסוסי הצניעות יושב מל"ק
ואין צ"כ לשיעור חלק קטן
חיים מאיר הלוי ואזנר*

*האשר יסוסי הצניעות יושב מל"ק
ואין צ"כ לשיעור חלק קטן
חיים מאיר הלוי ואזנר*

*האשר יסוסי הצניעות יושב מל"ק
ואין צ"כ לשיעור חלק קטן
חיים מאיר הלוי ואזנר*

שמעתי מאי"א זצ"ל שהשיטה הזאת נוגדת את יסודי הצניעות ויש גם חשש ע"ז. ואין ליראי שמים חלק בזה ח"ו.
חיים מאיר הלוי ואזנר

שמועון בעדני	יהודה סילמן	שיראל רוזנברג
והובאו לפנינו פאות כזעזעו ומסמרות שיער, אשר לא שיערום אבותינו עם הכשר, אשר רבותינו אסרום בהחלט, ואם לא נמחה על זה, תבטל כל הצניעות מישראל.	משה מרדכי קארפ	
לאחר שידוע שמרן הגר"ש זצ"ל חשש בפאות ע"כ כל שאין ביורור דאי על כשרותן יש להחמיר	עזריאל אויערברג	

תקציר הסוגיא

מאחר שסוגיית תקרובת עבודה זרה בפאות עומדת שוב על הפרק, ורבו בו הפרטים הן בהלכה והן במציאות, ערכנו סיכום של עיקרי הנידונים לתועלת הלומדים, דעות המתירים ודעות האוסרים, בכדי להעמיד הדברים על עיקרם

הצעת הסוגיא

אסור מדאורייתא להנות מתקרובת עבודה זרה^א, ויש אומרים שהוא אף ביהרג ואל יעבור^ב. מוסכם שאין לאיסור תקרובת עבודה זרה ביטול מדאורייתא^ג, ולכן אם מכר הגוי תקרובת עבודה זרה עדיין אסורה. הלכה זו קיימת גם בתקרובת שאינה דבר מאכל^ד.

ככדי לעשות חפץ תקרובת ע"ז צריך שתהיה התקרבת כעין תקרובת פנים^ה - פירוש: כעין הנעשה במקדש. ויש שני אופנים לתקרובת ע"ז נאסר^ו:

- חפץ שהוא כעין פנים (כלומר שכיצוא בו מובא במקדש), כגון בשר, שהובא לפני האליל לשם דורון^ז או לשם תקרובת^ח, גם בלי שום מעשה עבודה^ט.
- דבר הנעשה בו מעשה עבודה כעין פנים [כעין זביחה או זריקה], אפילו אם החפץ אינו כעין פנים, עצם מעשה העבודה אוסרת את החפץ, גם בלי מעשה נתינה או הקרבה^י.

בפנים, אינו נאסר אלא א"כ עשה ממנו כעין זביחה או כעין זריקה ומשתברת, והוא דרך לעשה באתו דבר, אף על פי שאין דרך לעבדה בזה הענין^{י"ב}.

ז. ע"י רש"י בימות קג: ד"ה נעל, ותוס' ע"ז נ: ד"ה כעין, ובאמת משמעות תקרובת ומשמעות דורון הם אותו דבר, ובכמה מקומות בתורה שמוכר מנחה, אונקלוס תירגם "תוקרבתא", ובתרגום המיוחס ליונתן תירגם "דורון", ע"י בראשית לך יד, לבי יט, לג יא. וכן מובא מזה שקרבן עולה מכונה "דורון" בכמה מקומות, וע"ע סנהדרין סג: "כל הזובח את בנו לעבודת כוכבים אמר לו דורון גדול הקריב לו יבא וישק לו", ומבואר שגם מה שנזבח לע"ז נמנה דורון.

ח. על פי הגמ' ע"ז לב: בשר שנכנס לפני הע"ז דינו תקרובת ע"ז, וע"י תוס' נ. ד"ה כעין פנים שהביא כן בשם רש"י, וע"י הרא"ש פרק רבי ישמעאל סוף סי' א'.

ט. החזון ע"ז (י"ד סי' נו, יא ד"ה ואמנם) הקשה איך ייתכן שיהיה תקרובת ע"ז בלי מעשה עבודה ואפ"ל שזה ניתן לו כמנחה, ות"ל שחפץ שהוא כעין פנים מספיק אם יש מעשה עבודה כעין זריקה, על אף שאינו זריקה משתברת, ולכן כל הנחה לפני הע"ז היא כמעשה זריקה. הרי שהיה פשוט לו שרק עבודה עושה תקרובת ע"ז, ולא להיפוך שכל מתנה היו תקרובת.

י. מפורש בגמ' (חולין ג; לח; וע"ז לב), שאם שחט בהמה ובמעשה שחיטה עבד לע"ז, הבהמה אסורה משום תקרובת ע"ז, גם מבלי שיקריב שום חלק, וגם מבלי לכוון להקטיר שום חלק. והסיבה היא כמו שכתב רש"י (ע"ז לב): "וכי שחטה עבד לעבודה זרה בשחיתו ונאסרה, דשחיתותה היא תקרובתה", ומצינו בגמ' (סנהדרין סב) שהגמ' דורש שם שיש אבות ותולדות לעבודה זרה, אבות היינו זבח כו', ותולדות היינו שבידת מקל, וזאת אומרת שבידתה מקל היו תולדת השחיטה. ומצינו שגם שבידת מקל עצם מעשה השבירה אוסר את המקל משום תקרובת ע"ז, כמפורש בגמ' (ע"ז נא) "עבודה זרה שעובדין אותה במקל, שבר מקל בפניה, חיוב, ונאסרת", ולא מצוינו שום תנאי לתקרובת ע"ז שצריך להיות דבר שהע"ז חפץ בעצם הדבר, אלא מספיק שעצם המעשה נעשה במצות הע"ז. וכן מובא בגמ' (ע"ז נ: וע"ש במאירי, הרי"ל על היר"ף), שגם צואה לחה וגם מי גרלים שזרק וניסך לפני ע"ז דינם כתקרובת ע"ז, ולדעת רש"י שם הגמ' מייירי בכל ע"ז שבעולם, הרי שבידת זריקה בלחוד עושה תקרובת, גם אם הדבר הוא בעצם זילזול לע"ז. וכן מובא ברש"י (ע"ז נ: וע"ז נ: מנין), וכן האריך באבן האזל (פ"ג ה"ד מהלכות ע"ז).

עוד מצוינו שני נסך שהוה תקרובת ע"ז (ע"ז כט); אסורה במעשה ששכשך לבד גם בלי מעשה נתינה, ע"י רש"י גיטין נב: ד"ה מנסך, וכ"ה בחולין מא: ד"ה שניסך, תוס' בגיטין שם, ובפסקי הרא"ש ע"ז פ"ד הלכה יא, ר"ב ע"ז נ: ע"ד, ריטב"א ע"ז עב: ד"ה דנרגמוה.

עוד ראה להו זהו אה מנוגות שנהגו הנוצרים להדליק לכבוד אלילים, שהאריכו כל הראשונים לזון בהם, ורובם ככולם (ומקצתם אף אסור אותם משום תקרובת ע"ז) נתבו שבאמת הם ראויים להיות תקרובת ע"ז אלא שחסר הנתינה של ע"ז לפני פנים, היא אילו היה במעשה ההדלקה מעשה שהוא כע"פ הוה אסורין, על אף שאין כאן שום נתינה.

א. הרמב"ם כתב (פ"ז מע"ז ב) שהאיסור נלמד מהפסוק (דברים יג יח) "ולא יבא ע"ד בך מאומה מן החיים", וכן מהפסוק (דברים כז) "ולא יבא תועבה אל ביתך", הרמב"ן (השגות לשה"מ ל"ת קצ"ז, וכן בפירושו לשמות לד טו) והחינוך (מצוה ק"ג, ולכא"ו כן משמע ע"ז ח). למדו שהאיסור נלמד מהפסוק (שמות לד טו) "פן תכרת ברית לישוב הארץ וזנו אחרי אלהיהם וזבחו לאלהיהם וקרא ואלתם מזבח", וכל לשון פן היא זוהרה ללא תעשה. וכן נקטר וכן רבותינו הראשונים שאיסור תקרובת ע"ז הוא מדברי תורה (הרמב"ם הובא לעיל, רמב"ן הובא לעיל, תוס' ע"ז נב: וע"ז נב: וחולין ג; ר"י שמשאנן זדים פ"ה יא, ריטב"א קידושין נח, ר"ן ע"ז נט: סמ"ג מה, יריאם קא, ועוד הרבה) וכן הוכיחו באריכות הרבה אחרונים מכמה סוגיות התלמוד (משנה למלך פ"ה מהלכות יסודי התורה, שער המלך אש"ת ה, א, ספר דברי אמת קונטרס התשיעי סימן ה; ה"ב יתא אל לב, אש"ת טו טעם ודעת מהדורו ד' ס' יד', חזון איש י"ד סי' ס' אות א, ועוד).

ועיין עוד בתוס' בב"ק עב: שנסתפקו בזה, אבל כבר כתבו האחרונים (ע"י שער המלך הנ"ל) שדבריהם אינם אלא למ"ד בגמ' שם שלשון איילה אינו משמע איסור הנאה, ע"ש, אבל כתב שלהלכה שלא ק"ל כ"ל אין צד שהוא דרבנן. ובדעת הרשב"א, ע"י דבריו בתורת הבית שער ה' אות א', שמפורש שהוא איסור מדאורייתא, דלא כדבריו בקידושין נח, וכבר כתבו האחרונים (ע"י שדי חמד כללי הפוסקים י, אות ב') שאם יש סתירה ברש"י בין קידושו לתורת הבית, נקטנו כדבריו בתורת הבית. וע"ע בחידושי הגרעק"א לחולין י: שמפורש שגם למ"ד שתקרובת ע"ז אינו אסורה אלא מדרבנן עדיין אמרין ספיקא לחומר.

ב. ע"י ביאור מכוון י"ד קנז ס"ק ט ד. בגמ' איתא על הפסוק "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים", שתקרובת ע"ז הוקשה למת, מה מת אין לו ביטול אף תקרובת ע"ז אינה בטילה. בראשונים מובא שדושה זו מדאורייתא, כלומר שאין לה ביטול מן התורה, ע"י תוס' ע"ז לב: שם ד"ה והויצא, וכן בחולין י: ד"ה תקרובת, ע"ז נב. ד"ה נתנה, תוס' הרא"ש סנהדרין מח. ד"ה משמשין.

ד. בגמ' נטנה דין זה של תקרובת ע"ז שאין לה ביטול - באבני מרקוליס שאינם מידי דאכילה, וכן בראשונים ג"כ אמרו דין זה בשופר של תקרובת, ובלבד של תקרובת, וכן במנעל לענין חליצה, וכן דנו כל הראשונים על הנירות של הנוצרים אם הם תקרובת ע"ז שאין לה ביטול על אף שאינם מידי דאכילה.

ה. מסקנת הגמ' ע"ז נ. שאבני מרקוליס אינם אסורים משום תקרובת ע"ז משום "בעינא כעין פנים וליכא", ופירש"י "כעין פנים, כעין זבחים שבמקדש הוא דהוי תקרובת, כדכתיב זבח לאלהים יחרם בלתי לה" ע"ז נא. אלמא דומה כלפנים קרי זבח ע"ז, ואבנים אינן עובדים בהם בפנים^י.

ו. גמ' מפורש בשו"ע י"ד קלט, ג וז"ל: "ותקרובת, כל שכיצוא בו קרב על גבי זבח, כמו כל מיני מאכל, כגון בשר שמני וסלתות מים ומלח, אם הניחו לפנייה לשם תקרובת, נאסר מיד. אבל דבר שאין מקריבין ממנו

בניסן תשכ"ח, הרב נחום אליעזר רבינוביץ זצ"ל (מח"ס יד פשוטה על הרמב"ם, בשעתו היה רב בטורונטו קנדה) הדפיס מאמר בקובץ "קול תורה" בענין השיער שגאון ממוקדשי הודו, והסיק שהדבר אסור.

אחריו בשנת תש"ל, הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א גם כתב תשובה לאסור שערות אלו, בספרו "דת והלכה" (וישבו נדפס בספר תשובות והנהגות ח"ב סי' תי"ד).

ואמנם כשנשאלה שאלה זו לפני מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל **בשנת תש"ן**, כתב (קובץ תשובות ח"א סי' ע"ז) להתיר על פי המציאות שכתב השואל בשם איזה מומחה (ע"י בפנים בירור דעתו), וכתב בסוף התשובה: "אכן כל הדברים סובבים והולכים על פי דברי המומחה הג"ל, וכמוכן שאין בידי לקבוע עד כמה דברי המומחים מתאימים למציאות... והדבר טעון איפוא בירור נוסף דנוכחא היכי הו"י, עכ"ל."

כחוד"מ פסח **שנת תשס"ד**, ישבו חברי ד"ר לודן בנושא, ובערב ר"ח אייר כתב הגר"ש משה שטרנבוך שליט"א עוד תשובה מפורטת לאיסור, ונדפס בתשובות והנהגות ח"ה ס"ר(ים).

או התחילו שאר בני דתנו בישיבת לברך הדבר, ונשלח מר אמיר דרומי נ"י מטעם ב"ד של הגר"נ"ק זצ"ל בתחילת חודש אייר, וחזר והעיד לפני הב"ד ביום חמישי מ"ו אייר. ביום ראשון הבא, ל"ג בעומר (י"ח אייר), פורסמו הגר"ש הלוי ואונר זצ"ל והגר"נ"ק זצ"ל מכתב שכתבו להחמיר בדבר, וכתבו "ואף שיש צדדים בהלכה בזה, דעתנו דעת תורה כיון שהדבר נוגע לפגם עבודה זרה החמור, על כן אין להשתמש בכאלה" (ועי' חוט שני שבת חלק ג עמ' רעד).

מיד אחריו, והגר"ש אלישיב זצ"ל שלח את הגרא"א דונר שליט"א להודו, וכשהזר והעדי מה שהעיד, פירסם הגר"ש אפרתי בשם הגר"ש זצ"ל ביום כ"ב אייר שאין להשתמש בפאות אלו. על פי עדותו של הגרא"א דונר, גם ברו"ן עדה"פ חסדון שיש בשיעור זה איסור תקרובת ע"ז.

שוב ניהל הגר"ש אלישיב זצוק"ל את דעתו במכתב נוסף שכתב לרבני ארה"ב בה' סיון תשס"ח, ובי"א סיון כתב תשובה להג"ר ישראל בעלפסקי זצ"ל לכאור טעמו (ע"י קובץ ח"ג ס"ק י"ח).

מגלחים את כל שער ראשם לכבוד האלי"ט¹⁰, והרבה מהם מקריבים (ג"כ לפני ה"דרשון") כל מיני קרבנות [כמו קוקוס, ועוד דברים]. קרבנות אלו לא נעשים לפני הפסל הגדול עצמו, ואף לא בבנין שבו נמצא הפסל, כי אם במתחם הכללי השייך לבית הע"ז.

מעשה הגילוח נעשה בבנין נפרד, סמוך ונראה לבנין שבו נמצא הפסל, ואף בבנין זה יש גם פסל גדול שניתן לראותו בכל הבנין, מלבד הרבה תמונות של אליל זה התלויות על הקיר¹¹. בשעת הגילוח חוזרים המתגלחים פעם אחר פעם על שם אלילם בפיהם או במחשבתם, וגם הספריים מזכירים את השם של האלי"ט לפני תחילת המשמרים. מעשה הגילוח נעשה על ידם כאשר הם מלוכשים בבגדי הלבנים, כמו הכמרים, והם נחשבים מכת "נאי-באראמין" שמשמעותו שהם משרתי בית ע"ז (להבדיל אא"ה כמו לויים ולא כהנים).

כל הפרטים הנזכרים הם מבוררים מעל כל ספק, הן ע"פ שלוחי הבתי דינים שהלכו לבדוק בעצמם, וזה מוסכם גם לגירסת המתירים¹², והן ע"פ מה שכותבים פקידי העבודה זרה [אשר דבריהם נמצאים באתר האינטרנט שלהם,

כל פעולה שאיר בה מעשה חיתוך נחשב "כעין זביחה"¹³. להלכה, כל חפץ שדרך עבודתו של ע"ז זה הוא עם חפץ הזה, אם עשה מעשה כעין זביחה או זריקה עם החפץ, דבר הנוצר על ידי מעשה זה נאסר משום עבודה זרה ע"ז. דין זה שייך גם אם דרך עבודתה באופן רגיל אינו במעשה כעין זביחה. כגון, אם יש ע"ז שעובדים אותה בקשקוש מקל, אף אם **שבר** מקל לפניו נאסרה משום תקרובת עבודה זרה, וכל שכן אם עבודתה בשבירת מקל¹⁴.

בירור המציאות¹⁵

במדינת הודו עובדים הגוים אלילים כמו שעבדו בימי האבות¹⁶, והם אדוקים מאוד בעבודתם. יש אלפי בתי עבודה זרה שם עם עשרות ומאות אלילים שונים, והם עובדים מעשה ידיהם, עצים ואבנים, ופשוטו כמשמעו.

בהודו יש בית ע"ז גדול מאוד, שמגיעים לשם מיליוני אנשים כל שנה¹⁷, שם ממתנינים המבקרים שעות רבות בכדי להכנס לפני האלי"ט לשניות ספורות, והם קוראים לזה "דרשון". לפני "דרשון" זה הם הפסל, קרוב למחציתם

יא. לשון ה"ר"ח ע"ז נ: ד"ה שבר "השבירה היא מעשה עבודה כגון **חתיכה**", וכע"ז כתב המאירי שם ח"א: "וכל חתיכה תולדת זביחה".
יב. הראשונים פירשו שהסיבה שאם עבודתה רק בקשקוש מקל אזי גם בשבירת מקל אסורה, כיון שמקל לע"ז זו שעבודתה במקל היא בהכמה לע"ז אחרת, ובשחיטת בהמה חייבין בכל ע"ז שבעולם גם אם אין דרכו בכך.

יג. כל הברורים הם ע"פ תלמידי הרמב"ם, שביירונו דרך האתר אינטרנט של בית הע"ז, וגם דיברנו עם השליחים שהיו שם, וגם ראינו סרטים של השליחים אשר בו אפשר לאשר שדבריהם נכונים.

יד. ועי' בדברי הרמב"ן (עבודה זרה סימן רצ"א), שכתב שעל אף שיש כלל שגוים בומר הזה מנהג אבותיהם בידיהם, זה לא נאמר על הגוים שעדיין אדוקים הן בעבודתן כמו הגוים ביון. ופשוטו שהוא הדין כאן. אמנם בלאו הכי כלל זה מעולם לא נאמר שהגוים אינם יכולים לעשות תקרובת ע"ז, אלא נאמר רק לענין סתם יינם ושכרות בתוכם, ע"י חזון איש (יו"ד סי' ס"ב, כ"ג), ובשו"ת נודע ביהודה (יו"ד תניינא סי' ס).

טו. ע"פ מסמך רשמי מבית הע"ז, בשנת 2017 למניינם, ביקרו שמה 27 מיליון אנשים, ויותר מ-12 מיליון מהם עשו גילוח. יש שמה כ-700 אלף שיעורים שם, והרבה מהם עובדים עם חיים כי בענייניהם זכות הוא להם.

ובעוד מקורות כגון הספרים שהוציאו לאור על דתם]. ראוי להדגיש שאין בזה דבר התלוי בהבנה דקה ועדינה, אלא הכל עובדות יבשות, אשר אין בהם ספק.

העולה מהאמור

כפי שכתבנו, כל פעולה שהיא מעשה עבודה אליל, ויש בו מעשה כעין שחיטה - כל דבר שנוצר על ידי מעשה זו דינו בתקרבות עבודה זרה. ולכן על פי העובדות הנזכרות לעיל יש לדון האם הגילוח הוא מעשה עבודה.

מִן הַגְרִי"ש אֵלִישִׁיב צֻק"ל¹⁷ כתב (קובץ תשובות ח"ג סי' קי"ח), שעל פי העובדות שהוא קיבל, אכן מעשה הגילוח הוא מעשה של עבודה, ולכן השער שנוצר על ידו, דינו בתקרבות ע"ז.

זה לשונו:

"אשר הטענה הראשונה, לפי דברי הרא"ד [דונר] שליט"א, **עצם העבודה עבודתה בכך**. וכנראה זה ע"פ מש"כ הרמב"ם בספר המצוות (מצוות לא תעשה ו') וזה לשונו "ובתנאי שיעבוד דרכה, כלומר דבר שדרכה שתיעבד בו וכו' כמו פוער לעפור זורק אבן למרקוליס ומעביר שערו לכמוש". וכאן בזמן התלגלות הם מזכירים שם האליל. והמגלחים אמרו לו על אף שעושים בשביל כבלת שכר עבור התלגלות, מכל מקום אמרו הלא גם הם מאלה הטמאים הרואים בזה פולחן לע"ז. ובכ"ג הדבר פשוט שאומרים בזה סתם עכו"ם לע"ז, עיין חולין י"ג שהרי עצם מטרת המתגלחים היא לע"ז".

כפי שכבר ביארנו, עיקר הנידון הוא להוכיח שהתגלחת הוא מעשה עבודה, והגר"ש הוכיח כן מכך שמזכירים שם האליל, וכן מזה שהספרים רואים בגזיזת השערות מעשה פולחן. ועוד הביא סמך לדבר ע"פ מה שמצינו שכבר היה לעולמים מעשה עבודה ע"י גילוח, כמו שכתב הרמב"ם שעבודת כמוש הוא בהעברת שער¹⁸ ומקורו

יט. ידוע שבשנת תש"ן כתב מן הגר"ש זצ"ל תשובה (קובץ תשובות ח"א סי' ע"ז) שבה הוא מתיר את השיער על פי דברי מומחה אחד, וה לשונו שם:

"לפי המומחה הנ"ל, אין במעשה התגלחת שום **סוך של עבודת עבודה לע"ז אלא** הני עובדי אלילים רק מראים במעשה התגלחת עד כמה הם אדוקים בע"ז (שהם מוכיחים להאשיח ולאחד את היקר להם בגללם. אבל אין שום חלות שם ע"ז על עצם השערות" עכ"ל.

כלומר עיקר הסיבה להתיר הוא משום שאין הגילוח מעשה של עבודה, אבל ברגע שהגילוח הוי מעשה של עבודה, שוב אין מקום להתיר. ומה שאחרי הגילוח חושבים שזה מתנה לע"ז, אין בזה שום מעשה כעין פנים.

ועל אף שכן העידו בשם "מומחה", הגר"ש בחכמתו הרגיש שהדבר עדיין צריך בירור, ולכן כתב בסוף התשובה: "אכן כל הדברים טובים והולכים על פי דברי המומחה הנ"ל, וכמובן שאין בידי לקבוע עד כמה דברי המומחים מתאימים למציאות... והדבר טעון איפוא בירור גופא דעובדא היכי הוי", עכ"ל.

ומש"כ שם בתחילת התשובה שהשיער הוי רק מתנה, כוונתו שעל אף שאין הגילוח מעשה עבודה, אולי עדיין יש לאסור השערות כיון שהם גם ותנאים את השיער החתוך ממתנה לבית ע"ז, וכתב על זה שאין כאן שום מעשה כעין פנים, ולכן אין צד לאוסרם.

כ. ושמענו מהגרמ"מ קארפ שליט"א שבתשס"ד כשהראו את דברי הרמב"ם להגר"ש זה עשה אצלו וטעם גדול. עוד שמענו מכלי ראשון, שהגר"ש אמר להג"ר פייבל כהן שליט"א (מחב"ס בדי השלחן), שלו ימצא באיזה מקום נידח עושים פולחן בירוקת אבנים, בודאי ידוע לנו שהוא מתולדותיו של מרקוליס ואי"צ לדון בעומק ליבם אם

וממכילתא דרשב"י, וכמו שכתב הגר"ש:

"ביסוד הדבר נאמר דכל שנראה לעיניים שענין זה שייך ונעשה לע"ז, ואנו מוצאים ענין ע"ז זו עבודתה כמות שהיא היום נזכרת בראשונים בכמה וכמה דוכתי, והיינו שזאת היא עבודה מרכזית וחשובה מדור דור אצל הע"ז, ויש להניח שמאז בלל ד' עבודת דור ההפלה ונפרדו ללשונותם במקומותם והוי עובדי ע"ז, מתחילה ועד היום הזה עובדים לאלילים בעבודה זו ובענין זה, הרי תו ליכא לפקפק שמה עושים מעשה תגלחת כצורתה אצל מקום ההתאספות לע"ז שלהם, שלא לשם עבודה לע"ז" עכ"ל.

מבואר שלדעת הגר"ש זצ"ל צריכים לראות מעשה הגויים ע"פ תורתנו הקדושה, ובשיקול הדעת שלנו צריכים לדון אם הוא מוגדר כמעשה עבודה אם לאו, ואין הדבר תלוי מה הגויים חושבים על מעשם, אם הוא קרבן אם לאו.

סיבת הגילוח

קיימת מבוכה גדולה בסיבת הגילוח שנוהגים לעשות בבית עבודה זרה הנזכר. יש כאלו שאומרים שכל סיבת הגילוח הוא בכדי לבטל היופי של המתגלח, ולבטאות התבטלות אל האליל ע"י הקרבת והשחתת השערות שהם דבר היותר יקר אל האדם¹⁹, ואת זה עושים כמעשה הכנה לפני ה"דרשן". ועוד הוסיפו, שבאמת שער בדת שלהם הוא דבר טמא ולא ראו להביאו לפני האליל²⁰.

ולעומת זאת השליחים²¹ שהיו שם, כולם העידו שהם אומרים בנוסף לטעם שזה התבטלות וכניעה לאליל,

כוונתם לשם ע"ז, וכמו כן זה שמצינו מקום בהודו שמגלחים שערות ראשם במקום היער, מכיון שידוע שכבר עבודת כמוש בענין זה, יש להניח כדבר פשוט שגם כאן הוא מעשה עבודה.

כא. דקדוקו להתיקו הטענה ע"פ המקורות של הגויים המאמינים בזה, שהדגישו שהמעשה הוא בשערות הנקרבים, ולא על האדם שנעשה מגולח, וממילא היא עבודה נפרדת בפני עצמה של הקרבת דבר יקר, ולא רק פעולת הכנה בגוף האדם קודם שנכנס ל"חידות" (היינו ה"דרשן"), ודו"ק.

כב. העובדה היא שיש כמות מהמתגלחים שאכן מביאים שערותיהם לפנים, אבל מנהלי הטמפל חושבים שאין צורך בזה, כי יש כלי קיבול המיוחזר לזה בחדר הגילוח. עוד ראוי לציין שאין שום מקור, וכן לא שמעו השליחים שאף אחד, שסיבת הגילוח הוא הסרת דבר הטמא, ובניגוד להפרופסורים, ורובם לא מאמינים ששיער הוא דבר טמא בדת שלהם.

כג. בשנת תשס"ד היו שני שליחים. בהתחלה הלך שמה מר אמיר דומי ה"י, אחד שמכיר היטב תרבות הודו, וחזר והעיד לפני ב"ד של הגר"ש זצוק"ל. עדינות ונחבית בבירור בקובץ אור ישראל גליון לו. אחריו, הלך שמה הגרא"ד דונר שליט"א, אב"ד בלונדון, וחזר והעיד לפני הגר"ש אלישיב זצ"ל, וגם לפני הבד"ץ העדה"ח.

בשנת תשע"ח, הלך לשם אברך מארה"ב ר' גרשון וועסט נ"י, ועדותו ג"כ נכתבה בבירור, ודבריו תואמים לרוב דברי הגרא"ד דונר. אחריו שוב חזר שמה מר אמיר דומי, והלך וחקר היטב היטב, והקליט והסרית כל דבר ששמע, וחזר והעיד לפני גדולי הרבנים בראשית מן הראב"ד הגר"מ שטרנברג שליט"א. ומכיון שהכל מוסרט, אין צורך לסמוך עליו, אלא אפשר לראות הכל.

יש לציין, שבעוד שיש שפקפקו על סמכותם של דברים המתורגמים, שני השליחים שהיו שמה בשנת תשע"ח השיגו מתרגם מקצועי במיוחד, מלבד שאחד מהשפות מדבריים בהודו הינה אנגלית, והרבו לדבר עם אנשים באנגלית, שפה שכל השליחים מדברים.

היטב את הדת, ואילו השליחים היו שמה רק לימים בודדים ולא מכירים את השפה שלהם.¹²

אמנם כמו שכתבנו, מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל נקט שעל פי מעשיהם חזינו שהוא דבר חשוב בדתם, זאת אומרת שלהלכה היו מעשה עבודה, ומכיון שהוא מעשה עבודה שיש בו מעשה חיתוך כעין פנים, השיער אסור משום תקרובת עבודה זרה, גם מבלי שיאמרו שאלילם אוהב שערות וכדומה.

ואף אם הגילוח היו רק מעשה הכנעה, עדיין יש להחשיבו כמעשה עבודה, יש עיקר עבודת עבודה זרה המוזכר בתורה הנין "שתחואה", ומשמעותו הוא נמי מעשה שהמשתחוה מכוניע את עצמו לפני מי זה שהוא משתחוה לו, ולכן כאן מכיון שהם לא סתם מנוולים את עצמם, אלא הם עושים את זה בכונה להראות שאין להם גאווה ויופי לפני אלילם, הגילוח היו מעשה עבודה.¹³

זאת ועוד, כמו שכתבנו יש הרבה מקורות שמפורשים שאין הטעם משום הכנעה בלבד, ולכן קשה לקבוע כאילו הטעם של הכנעה הוא הטעם היחיד.

כז. ואמנם ראוי לציין שכעת אין שום דבר משמעותי שצריכים לסמוך על תרגומים, כיון שיש מספיק אנשים שם שמדברים אנגלית, וכן יש לבית ע"ז אתר אינטרנט באנגלית. טענה זו רק נאמרה נגד אחד מהשליחים בתס"ס"ד, ואינו רלוונטי היום.

ומאידך, בעיקר הדבר לסמוך על הפרופסורים לקבוע סיבת מעשיהם, כתב מרן הגרי"ש "קוב"ש (שם) בזה"ל:

"...ולתרוץ דיבורם, שכוונתם לא לשם עבודה לע"ז בזה, כפי שעושים אנשי יחסי החוץ שלהם גדולים ומנהיגיהם - בעיקר אלו הגרים בארצות אחרות - שמתביישים לפני כל העולם בעבודה הנמביזת והתפשוטת הלוז, קשה מאוד לקבל זה" עכ"ל."

וכוונתו לכאורה להזהיר על זה שהרבה מהמכירים מנהיג עבודה זרה חונכו על ברכי התרבות המערבית וחוקותיה, ומושפעים רבות ממנה, ומנסים להלתיים את מנהגי זרה ורגשותיהם וסברותיהם. ואין זה **מכונה להטעתה**, כי אם פשוט להם שלא יתכן שישחשבו אחרת. לדוגמה, לעובדי עבודה זרה אין שום קושי באמונה שאליל אוכל את האוכל המוצע לו (כפי שרואים באגדות רבות המתארות אמונות של ע"ז בימי האבות ובימי בית ראשון, וכמו שכתבו תוס' בע"ז נ:), אך בימינו יאמרו אלו אשר הופיעו מתרבויות מערביות שאין הצעת האוכל אלא מעשה 'כיבוד' בלבד, אך בוודאי אין אלו אוכלים. בדומה לכך, הנוצרים ימ"ש נקטו עד לא שנים שהיו שמשנסכים לאלילם נהיה ממש דם אותו האיש, אך בימינו המודרניים יותר מנסים לשפר את דתם ולומר שאין זה אלא משוה סמלי. ולכן עפ"י באמת יש יריעותא בעדותם של המומחים שמסבירים שיש כאן מעשה הכנעה, בעוד ששאר הוודיים בפה אחד אומרים אחרת.

ובשעתנו הגרא"ד דונר שליט"א ציין לדברי שו"ת הרא"ש (כלל נה, ט) שמבואר ג"כ כע"ז, ע"ש היטב, והוסף הנ"ל "שבוודאי ה'מומחים' הללו לו יראו מעשה של שבירת מקל היו אומרים שעושים כן משום שהמקל הוא דבר טמא וחייבים לשוברו, ואילו בעל פעור מי יודע מה יגידו".

ועוד, גם אנטונו בירנו דרך פרופסורים שמדברים אנגלית וכתבו ספרים על הדת שלהם, והם אישרו (בכתב שכל אחד יכול לראות) שעושים את זה משום הסיפור, והם מאמינים שאלילם מקבל את שערם, וזה לא רק תיקון הנפש של המתגלה.

כח. ועיין עוד בשו"ת רמ"ע מפאנו (חדשות ס' ח') שכתב שהסרת כלומר היה פשוט לו שכל מעשה הכנעה היו עבודה משום שהוא דומה להשתחוואה.

שזה גם בגלל שהאליל שלהם אוהב שערות, ורואים במעשה הגילוח כמעשה של הקרבה, וקוראים את זה בלשונות שמשמעו מנחה וקרבן [אופרעינג, או סאקריפיס].

בכתבים המופצים על ידי בית העבודה זרה [פרוספקטים, וכן באתר שלהם], מובא סיפור שהם מאמינים, והוא שהאליל שלהם פעם קיבל מכה בראשו ונוצר לו קרחה, ואיללה אחרת ראתה את זה, ונתנה לו את שערך. האליל הכיר לה טובה, הבטיח לה שכל אלו שיבואו לגלח בביתו, הוא יקבל את שערותיהם בשבילה, ודברים האלו שמעו השליחים מהרבה עובדים וספרים, וכן שמע אחד מהשליחים מהמומר הראשי (שמדבר אנגלית).

סיפור זה ידוע להרבה מהמבקרים, אם כי לא כולם אומרים שהוא עיקר סיבת הגילוח, אבל מכירים את הסיפור. יש לציין, שיש הרבה מקומות אצלם שכותבים את הסיפור, וכן כותבים שהוא קרבן, וכותבים שהוא גם מעשה סמלי של עזיבת הגאווה, והגויים שם לא רואים בזה שום סתירה.¹⁴

מה שיש לדון על פי זה

יש שטענו אם מעשה הגילוח הוא רק מעשה בכדי להוריד את הגאווה שלהם, אז יש להתיי את השער, כיון שאין עושים את זה אלא בכדי להיות קרחים, ולכן אין להחשיבו כמעשה עבודה.¹⁵ ועוד טענו, שיש לסמוך על המומחים בשאר מדינות העולם שאומרים שסיבת הגילוח הוא רק משום מעשה הכנעה, כיון שהם מכירים

כד. באתר השייך לבית ע"ז כתבו את הסיפור, ומסיימים שם שגילוח השער הוא "סמל" (באנגלית 'סימבל') של עזיבת הגאווה.

כה. והלא גם אצלנו בדת האמת נאמר טעמים רבים לקרבנות. ולמשל, הסייער כקרבן, וזה גם משום הסיפור הנזכר, נפלה טענה זו, כיון ששוב אין טעם להגיד שאינו מעשה עבודה.

כו. יש אמנם להזהר מאוד בטענה זו, כיון שהוא טענה דקה מן הדקה, כי כבר כתבנו שכל מעשה עבודה אפרו לעשות תקרבות ע"ז אם הוא כע"פ, אם כן בזה שהם אומרים שמעשה הגילוח הוא מעשה של הכנעה, כי לדון האם זאת אומרת שהוא אינו עבודה, או שמה הוא רק כטעם למה הם עושים עבודה זו, ולהבדיל א"ה כמו שיש לנו טעמי המצוות, יש להם גם טעמי העבירות...

חובה להיות, שגם הקוקוס שהם מקריבים כקרבן ממש, בכתביהם גם כן מבואר שהוא מעשה של הכנעה והתבטלות, על אף שהם מקטירים את זה במבחן ושורפים מקצתו.

ופשוט שלו יצוייר שיש עבודה זרה ששוחטים לה בהמה, אבל העובדים מלומדים לומר טעם לדבר, פשוט שהדבר נאסר עדיין מדין תקרבות ע"ז, והלא גם אצלנו בדת האמת נאמר טעמים רבים לקרבנות. ולמשל, קרבן פסח מפורש בקרא שהוא משום שפסח הקב"ה על בתי בני ישראל, ובעוד שכן הוא הטעם, עדיין היו קרבן, וע"ל דברי הרמב"ם במו"נ (ח"ג לב, ושם מו), ודברי הרמב"ם עה"ת (ויקרא א, ט), וספרי (פנחס קמג).

ולכאורה מאחר שיש שאומרים כל הטעמים בנשימה אחת, זאת אומרת שהם אומרים שהוא משום הסיפור שהיה לע"ז קרחה, בעוד שהם מוסיפים מיד אחרי זה שהוא סמל להכנעה, בכדי שלא לעשות סתירה בדבריהם ולפולג דיבורא, מוכרחים אנו לומר שדבריהם הם טעמים לדבר, בעוד שהוא מעשה עבודה, שבטעמי המצוה אין שום קושי אם יש סתירה. אבל אם נימא שהוא רק מעשה הכנעה במובן המוסרי בלבד, צ"ל אך אפשר להעלים עין מכל שאר הטעמים שכולם שם כותבים ב'מסיה לפי תומו'.

צירים נוספים של תקרובת ע"ז

מצינו בראשונים כמה דוגמאות נוספות של תקרובת ע"ז שנאסר רק על ידי מעשה עבודה של חיתוך וכדומה, בלי שום הקרבה:

- ענבים שנבצר בשדה לשם הע"ז, ובבירתן עבדה לע"ז (גמ' ע"ז נא.).
- אבנים שנחצבו לצורך זריקתן למרקוליס (מאירי ע"ז נ.).
- הדס שנחתך לשם ע"ז (רש"י יב: ע"פ מאירי מד: ורוקח).
- מעות שבצנן לצורך מרקוליס (מאירי ע"ז מט: ורבינו יונה ע"ז נא.).
- מנעל שנחתך לשם ע"ז (שאלילות פח, מאירי וההשלמה יבמות קג.).
- שופר שנחתך לשם הע"ז (מאירי ר"ה כח.).
- כיכר שהלישה נעשה כעבודה לע"ז (רשב"א ריטב"א ע"ז נא.).
- כלים שנחתך לשם ע"ז (רמב"ן רשב"א ריטב"א בשם הראב"ד ע"ז נב.).
- גולב שנחתך לשם ע"ז (ספר השלמה, מאירי, ראמ"ה, ספר המכתם סוכה לא.).

הרבה חכמים רצו לחדש כללים לחלק בין שבירת מקל לנידון דידן, אבל לפני שמחדשים, חייבים להכיר את כל הציורים לראות אם החידושים מתאימים עימם³³, והרבה מהחידושים שניסו לחלק באמת אינם עולים יפה.

הכמות של השיער שיצא מהודו

בהודו יש הרבה טמפלים שמגלחים את שערותיהם כתקרובת לע"ז. ברישימה של הטמפל בטירופטי, בשנת 2017 למנינים, 12.2 מיליון אנשים השתלחו שם. זה יוצא בממוצע 35,000 ליום, ואומרים שבערך 35% מהם נשים, ואם כן יש 12,250 נשים שמגלחים כל יום רק בטמפל זה, וכאמור זה רק טמפל אחד (אם כי זה הכי גדול), ויש עוד כמה וכמה טמפלים.

מכיון שהשער מגיע לידי הטמפל בחינם, והם לא צריכים לחפש אחרי תורמים ואין להם מחסור של שיער בכלל, וגם השער הודי איכותי וטבעי, לכן יש הרבה הרבה שיער הודי בשוק השער בכל מדינות העולם. העובדה היא שברור שמייצאים את זה לכל המדינות שטוענים שהם "מקור" של שער, כמו וזטנאם, ברזיל, מאלאיזה, סין, איטליה וכדומה³⁴.

יש שטענו שיש חילוק בין שיער הודי לשיער שקונים בברזיל תחת השם שיער ברזילאי. אמנם בשביל לאמת תיאורה זו, הזמנו את הרבנים שער מהודו ועשו קצת

כט. למשל: חכם אחד כתב שתקרובת ע"ז אסורה רק אם יש חפץ מוכן בפני עצמו לפני מעשה העבודה (כעין מה שלגובה אינו קרב קרבן אא"כ הקדישוהו לפני כן), ולדעתו שער שמחובר לגוף האדם אינו כן (ויש לפקפק גם על נקודה זו), ואמנם אף אם אפשר לומר חילוק בין שער לשבירת מקל, קשה מאוד לחלק בינו ללולב ושופר, [ובאמת גם פרכלי ענבים אינם כן].

ל. יש שטרונו לברר שבאמת ע"פ חשבון כמעט כל! השער שנמכר בעולם מקורו מהודו. התחקירים משכנעים, ויש הרבה ראיות לזה, אבל מכיון שאין נפק"מ בהלכה כדלהלן, לא נאריך בזה. גם כן חשוב להדגיש שאפילו אם הנידון כן תלוי ברוב, אז אין נפקא מינא כלל אם 99.9% מגיע מהאיסור, או אפילו רק 50.1 אחוז. כמו כן יש נידון להחטיב תקרובת ע"ז ביד גוי קבוע, שזה יאסור את השער גם אם רק המיעוט מהאיסור, ויש על זה כמה ראיות ברורות, אבל לא נכנס לזה כאן.

טיפולים בשיער, ושוב הביאו את השיער לפני הפאניות ה"מומחיות"³⁵ שאמרו עליהם שהם יכולות להבחין, וכולם שגו ברואה פקו פלייה, והכריזו בוודאות שהשער שנמצא לפניהם הוא שער ברזילאי המשובח³⁶ [יש לציין שהמבחנים כולם הוסרטו]. כך שאי אפשר לסמוך על זה שיש חילוק בין שער ברזילאי לשער הודי, וכל ענין שיער ברזילאי הוא משום עיבודים מסוימים שעושים ע"פ רוב בברזיל³⁷. אבל אחרי שעושים את העיבוד עם שער מהודו, אז התוצאה היא זהה לשיער המשוק כברזילאי, ואי אפשר להבחין בין שער הודי עם עיבוד זה, לשער שמכונה שיער ברזילאי. עיבוד זה לוקח הרבה זמן, וגם חומר יקר (ומסוכן מאוד), ואכמ"ל. כמו כן, שער הודי על אף שבאופן טבעי אינו בהיר, יש דרכים לשנות את הצבע להיות כל צבע בהיר ועדיין נראית כאילו היא לא צבוע, וגם שער שעבר תהליך זה הובא לפני המומחיות, וגם כן נפלו לומר שמדובר בשער טבעי³⁸.

לא. יש בנותן טעם לציין שכל הממוחיות שהצהירו בביתחון מלא שאפשר בקל להבחין בין שער הודי לשער ברזילאי וכדומה, אחרי שנחקרו קצת אמרו בפני מלא שהם לעצמם לא מכירים שער הודי... אז כשנשאלים איך הם יודעים איך שער הודי נראה, התשובה המצחיקה היא, או שפעם בחיים שלהם ראו שיער מסין, ומסתמזת זה אותו דבר, או עוד פאנית אמרה שהיא פעם ראתה שער של אשה הודית (מחובר לראשה) וזה לא היה יפה (ולכן היא פסלה כל שער של כל הודו, ולטענתה אי אפשר לעשות שום עיבוד לזה... אם כי היא אף פעם לא ניסתה לברר בענין). אחרי כל הקלות ראש שהם מביאים באיסור זה, באמת שאי אפשר להאמין להם בנושא זה כלל, גם אם במציאות היה להם דרך לדעת מה הודי ומה לא, כדברי הרמ"א (ו"ד סי' ק"ט סעי' ז') שמי שמראה קלות ראש באיזה איסור לא נאמן לענין זה. מדובר בלפחות 15 פאניות וסוחרים שדברו נגד האיתוס של שער הודי, ולבסוף לא היה להם מנעה איך יודעים איך שער הודי נראה.

לב. יש להעיר שסדר הדברים היה ככה: היו כאלו שאמרו שאפשר לסמוך על פלפולית כי היא יודעת להבחין בין שער הודי לברזילאי, ולא הספיקו בהוראה בעל פה, ולא הוסיפו לכתוב "תעודת נאמנות" שהפאניות מקבלת על עצמה רק לסחור בשער ברזילאי המשובח ולא מעובד. משום מה, לא ראו צורך לשאול אותה איך היא יודעת להבחין, רק סמכו עליה בעינים עצומות. אולם היו מידיה ה' שטרונו העמיד אותה במבחן, ולאחר שהיא נפלה בגדול, כמו בשעת המבחן מלבד מה שהיא הכריזה על שער הודי שהוא "שיער ברזילאי משובח", גם פיה הכשילה והפאנית ה"מומחית" שבטל פיה ישק כל דבר אם השער הודי או לא, ראתה צורך להזכיר שבאמת השער בהודו אינו אסור ואינו תקרובת עבודה זהה, ובאמת אין שום שער שמיגיע מהודו...

ואז שוב מצאו עוד אחת להתלות בה, ואז טענו שגם אם הראשונה לא יודעת להבחין, אבל השניה כן. וכמעשה הראשונה כן מעשה השניה, ולכן הוראה שאפשר לסמוך עליה מבלי לבדוק אחריה, ושוב עמדו למבחן, ושוב נפלו. וכן על זה הדרך הסיפור חזר על עצמו כמה וכמה פעמים, ומשום מה, חובת ההוכחה תמיד מוטלת על המעוררים להוכיח שהיא לא יודעת, במקום שאלו שסומכים על זה קודם יוכיחו שהיא כן יודעת, והוא רחום וכיפר עוון. השמות של כל הנכונים אפשר לברר אצל הכותב.

לד. יש סוכנים בברזיל שכדי להשיב את מקחם, משלמים את דמי הטיסה מארץ ישראל לברזיל, ואז הפאניות הולכות לברזיל ולקוחות השער בעצמן מהסוכן בברזיל, ואז הפאנית חוזרת לארץ ומכריזה בקול רם שהשער שלה בסדר כי היא בעצמה כתתה גרליה עד ברזיל להביא אותו משם, ובכך יש להם רושם של נאמנות.

לה. ובאמת לא הטענה עוד יותר מצחיקה. כי כמו שבהודו לא קיים שער בהיר, כמו כן כן המציאות בברזיל, שיש רק 3 או 4% מהאוכלוסייה עם

עכשיו נשאלת השאלה האם לסמוך על הפאנית שטוענת בבטחה שהשער הוא שער ברזילאי? הנה יש שהרחיבו לדון האם יש להם נאמנות, או שמא בגלל שעוסקים ומרוויחים בענין זה אין להם נאמנות, ויש שהוספו שאין להם נאמנות בגלל שרובם לא מחזיקים את השער מהודו כדבר איסור, ומפורש בשו"ע (יו"ד ק"ט סעי' ז' ברמ"א) שמי שאיך מחזיק דבר כאיסור אינו נאמן לאותו דבר, וכן הורה מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, שהם אינם נאמנים כלל (דבריו נאמרו בשיעורו, ולהלן נביא תמליל של דבריו).

אמנם כל זה רק נוגע אילו הנידון לפנינו הוא שהפאנית טוענת שהיא עצמה גזזה השער או היא עצמה ראתה הגזיזה, אז ממילא היא עצמה היא 'עד אחד' שמעיד באיסורים, ויש מה לדון אם היא נאמנת¹⁷. אבל על פי רוב (99%) זה לא הנידון, כי היא עצמה אינה יודעת על ידי עצמה שמקור השער הוא מברזיל וכדומה, אלא כך היא שמעה מהספק שמכר לה את השער. אם כן, היא עצמה לא מעידה על כלום, רק חוזרת ואומרת מה שהיא שמעה מאחרים, ושוב הנידון הוא האם אפשר לסמוך על מה שהיא סומכת, ולא אם אפשר לסמוך עליה¹⁸.

שער בהיר (ואותו מיעוט מזערי הוא בדרך כלל נכדים של הגרמנים שבאו לברזיל בעבר, ואינם אנשים יודים שאפשר לדמיין שימכרו את שער ראשם). אבל האחוזים של שער בהיר שיוצא מברזיל ושאר מדינות בדרום אמריקה הוא שווה לאחוזים של שער בהיר שהציבור החרדי קונים... אז ממה נפשך זה עבר ארצה תהליך ואינו טבעי במאה אחוז, גם אם אלו שעובדים בעסק לא מכירים את זה, ואם כן נשאלת השאלה האם השער המכונה בפי הפאניות כשער טבעי, שהוכח שבדוא"ר עבר עיבוד אצל שאינם מודעים לכך, האם מקורו מהודו, או לא.

וכמה מוזר הדבר שיש שהורו לקנות שער בהיר מברזיל ובה אין חשש שיער הודו, כי לא נמצא שער הודו בגוון בהיר. וגם כאן הנשילו את הרבים בהוראתם, כי גם בברזיל לא נמצא שער בהיר, ואעפ"כ הסוחרים עם שער ברזילאי לא מעובד לא חסר את שער בהיר, ועל כרחך שיש דרך להפוך את הצבע.

לה, וכנ"ל שמי שלא מחזיק דבר לאיסור אינו נאמן עליו, אם כן, גם לו יהיה שיש אחת שאומרת שהיא ראתה את הגזיזה בשביל פאה אחת, אולם אם היא מכונה עם פאות משיער בלתי משוגח, על כרחך שיהיה לא מחזיקה את הענין כאיסור, וטוב אין לה נאמנות, ויש להאריך בה יותר, ועוד חזון למועד.

גם יש להעיר שאפילו אם באמת יש להם קצת שער כשר, אם הם קונים את זה במזומן עדיין זה אסור בהנאה, מכיון שתקרובת ע"ז תופסת את דמיה, ולכן הכסף שברשותם אסור בהנאה, וגם אם קונים שער כשר בה, גם זה לרוב הפוסקים אסור בהנאה, ואכמ"ל.

לו, משל למת הדבר דומה, למי שאינו אוכל מאיזה "הכשר" לאחר שהתברר לו שיש בעיות חמורות בשחיטה שלהם וכדומה, עד כדי שלדעתו יש כאן חשש דאורייתא, ואז הוא מגיע לבית כל משהו שבתמימות [או שכל בתמימות] או אכל את לחות הכשר, והוא נותן לו בשר משחיטה זו ואמר לו שבשר זה נשחט כדון ואפשר לאכול ממנו. בנידון זה פשוט שלא נכנס הענין של עד אחד נאמן באיסורים, מכיון שהעד אחד לא ברר את המציאות שאין כאן איסור, ובאמת אין לו שום מידע על הבשר, רק הוא יודע שבשר זה שייך לשחיטה פלונית, ואנחנו יודעים ששחיטה פלונית היא נבילה וטריפות. וכל זה פשוט ואין צריך לפנים כלל.

הוא דין כאן, אין הנידון אם יש לפאנית נאמנות כל כמה שאין לה שום מידע שהיא עצמה ראתה אותו בגדר 'כלי ראשון', רק היא חוזרת על מה שהיא סומכת על אחרים, ואם כן כל הנידון הוא האם מה שהם עושים

במציאות, השלב הראשון של השער, והיינו הגזיזה, לא נעשה לעיני שום יהודי. השער מגיע לרשות היהודי רק לאחר הגזיזה, ולאחר שעבר השבחה בפומלין וקרטין [כולל שער שרשמי "לא מעובד" שגם הוא תמיד עובר עיבוד זה], ולאחר שממוין על פי אורך והסרת השערות הלבנות. והרבה פעמים השער עובר עוד הרבה ימים עד שזה מגיע לידי היהודי, אבל אפילו אם ה"גוזז" עצמו מוכר את השער, תמיד הוא באופן שהיהודי לא רצה את הגזיזה וסומכים רק על גוי בסופו של דבר. ומאחר שאין באמת דרך להבדיל בין השער כנ"ל, ועכ"פ אין הסוחרים בקיאים בזה, נמצא איפה שלמעשה הם סומכים רק על הגוי.

מאחר שלמעשה כולם סומכים על הגוי, יש לדון להלכה מה דין השער.

כאשר האיסור יותר זמין מההיתר

על אף שקיימא לן להלכה שבשר שנמצא ביד נכרי הולכין אחר הרוב להכריע אם הוא מהאיסור או מההיתר, מכל מקום מבואר בראשונים ובפוסקים, שכל כמה שיותר זמין או יותר זול או יותר קל, להשיג את האיסור, אז מה שנמצא ביד גוי הוא בחזקת שהוא מהאיסור, גם כשהאיסור הוא המיעוט¹⁹.

עכשיו בנידון דידן, יש לסוחר הזה הגוי בברזיל שתי אפשרויות. או לחפש מחדש כל יום עוד עשרות ומאות נשים חדשות שמוכנות למכור את שער ראשם תמורת

הוא מספיק נאמנות שזה לא מגיע מהודו.

לו, על חולין צה. שהיה מקום שכל הטבחים (שוחטים) היו ישראלים כשרים, והמקולין (מוכרי בשר) היו גוים [לדעת רש"י ותוס', אמנם עי' רמב"ן שהם היו ישראלים ג"כ] והשוחטים לא מכרו את הטריפות לגוים. מבואר בגמ' שבידוין כזה, מעיקר הדין מותר לקנות בשר מהגוי, מכיון שכל השוחטים ישראליים, וממילא כל הבשר בעיר כשר. אבל מבואר בגמרא שאם השוחט מכר טריפה אחת לחנות אחת, ללישנא קמא בגמרא, אע"פ שעשה שלא כהוגן ומכר הטריפה לזוי, זה לא אוסר את כל הבשר במקולין, ולישנא בתרא זה אכן אוסר את כל הבשר במקולין.

והשאלה היא ללישנא בתרא - שקי"ל כוונתה להלכה - למה נאסר כל הבשר בכל החנויות אם יש רק טריפה אחת בניניהם. הר"ן על הרי"ף כתב להסביר את זה בה"ל: "אבל כשהחזקה טרפה אסור לפי שרובן של גוים מן התבואות שור (סי' ס"ג סעי' ע"ל).

מבואר מדבריו שאפילו אם יש רק טריפה אחת, משום שהמחיר של הטריפה הוא יותר זול ממה שמוכרים בשר כשר, שוב לא הולכים אחר הרוב, כי יש לתניח שהגוי קנה דווקא את הטריפה.

וכן כתב התבואות שור (סי' ס"ג סעי' טו בשמלה חדשה, ואת כז בתבואות שור) שהדבר ברור שלא נאמר הדין ללכת אחר הרוב אלא כשאין לגוי שום סיבה לקנות דווקא בשר טריפה, והלשון: "ובמקומות שאין הגוים קונים טריפות ממו טריפות, אי משום דמחילי טריפות לגבייהו, או מטעם אחר, מדינא אסור בשר מיד גוי, אפילו ברוב כשר בעיר, דסתמייהו ממיעוט טריפות ניהו" ע"ל.

וכן כתב הפמ"ג סי' ס"ג שפ"ד ס"ק א, וזה לשונו: "ומיהו במקום שטריפות יותר בזול מן השטריות, הרבה מאחרונים אסורין אל דלא ראינו ממי לקח, דמסתמא מטריפה לקח" עכ"ל. וכן כתבו בספר יד הודה (ק', יט), ובבדי השלחן (ק"ק ס"ק נא).

ונהג על אף שה"ן כתב את דבריו רק אם הטריפה יותר זול, התבואות שור הרחיב את הגבול, והוסיף שגם אם יש איזה טעם אחר למה נוח לו לגוי לקחת ממקום הטריפה שוב לא הולכים אחרי הרוב.

מחיר לא כל כך גבוה, ועליו לסרך רגליו כל יום ויום למקום אחר, ולחפש מחדש נשים עם שער ארוך ואיכותי

ובנידון דומה מאוד לנידון דידן הרחיבו בזה הפוסקים. באיסור כלאי בגדים, מבואר במשנה שיש כל מיני בגדים שחוששים שמעורב בהם פשתן ואסורים מדין כלאים, ולכן ההלכה היא שאסור ללבושם עד שיבדוק אם מעורב בהם פשתן. ואמנם יש גם מין קנבוס, שאינו אסור משום כלאים. ושאלו להרא"ש מה הדין אם הגוי אומר להישראל שבגד זה תפור בקנבוס ולא בפשתן.

וזה לשון הרא"ש בתשובותיו (כלל ב' ס' ז'):
"ומה ששאלת אם גוי מסיח לפי תומו אומר זה שאני מוכר הוא תפור בקנבוס, אני גריל תמיד להורות שאין להאמינו. כי הוא ידוע לכל הגויים דחייטי ישראל מחזרין על הכפרים לקנות מהם מטהו של קנבוס לתפור בו כי אינו מצוי כמו הפשתן, הלכך איכא למיחש דגוי להשיב מחו הוא אומר שהוא קנבוס ולא מהימנינו ליה."

וכן נפסק בטור ובשו"ע (יורה דעה ס"ו שב סעי' ב')^{מב}.
והרבה יש ללמוד משם ששייך לנידון דידן. קודם כל מפורש שהגוי אינו נאמן גם כשהוא מסיח לפי תומו כל כמה שיש לנו איהיה צד שהוא להשיב את מקחו. ובמקום שידועים איהיה חוששים שדבר פלוני הוא איסור כגון פשתן או בניד"ד שער הודי, ומשתדלים מאוד למצוא תחליף כשר שאינו מצוי כל כך, ומחזרין על הכפרים למצוא את זה, נקטינן שאי אפשר לסמוך על הגוי כלל.

ולא עוד, אלא אפילו אם ביקש מהגוי שהוא יתפור בגד בחוטי קנבוס, גם אם הפשתן שהוא האיסור הוא יותר יקר, עדיין אי אפשר לסמוך עליו מכיון שיותר קל לגוי להשתמש עם האיסור.
וכל זה מיירי בדבר שאפשר להבחין בקל בין פשתן לקנבוס, כמו שכתב הרמ"א שם שיש דרך לבדוק את זה, אף על פי כן הגוי אינו נאמן חוץ מבאופן שהישראל נתן

דברי מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל בענין נאמנות הסוחרים
(מתוך שיעורו לנס' חולין נח. מתאריך כ"ב אדר תשס"ד)
שואל: אם זה בא מאוקרינה זה טוב?
הגרי"ש אלישיב: אין הכי מהי
שואל: "אלה שאומרים שזה מגיע מאוקרינה, זה טוב? הוא נאמן? הוא בעצמו יכול להגיד שזה מגיע מאוקרינה?"
הגרי"ש: "כבר הסברתי כמה פעמים היום, הסיפור הוא ככה. אם אחד מוכר בשר ואם יש טריפות שיגרום לו להפסיד הון רב, אז הדין הוא שיהודי נאמן להגיד שזה כשר וזה טריף. אבל אצלנו [שיער הודון] זה טריף, לא כל אחד יגיד שהם אסור, חושבים שרק כמה רבנים אסרו. עשרים שנה הוא מוכר את זה, עשרים שנה הוא השתמש עם זה, וואס דרייטס דו א קאפ [למה אתה מבלבלים את המוח]!! הוא חשוד בזה! והוא עשיר גדול, הוא צריך לסגור את החנות שלו, אתה יכול לאסר לו? אין לך נגיעה גדול מזה! איך אני יכול להאמין לו?"

האריכו בזה חוקרי הדבר, וכן הוכח מרשימות האו"ם^{מב}, וכן העידו הגויים שעוסקים בזה, והוכח כן בעוד הרבה מקורות.

ומכיון שדרך אחת יותר קלה, עלינו להחזיק שכל שער שנמצא ביד גוי הוא מהאיסור, בפרט שעוד לא התברר כלל שאכן יש במציאות נשים שגוזזות שערות בברזיל ובשאר מקומות בעולם^{טז}. ולכן כל שער שמגיע מיד גוי, עלינו לנקוט שהוא מהודו, גם מבלי להגיע לזה שרוב השער הוא מהודו^{טז}.

האם יש נאמנות לגוי

ומה הדין אם הגוי מעיד שהוא עצמו גזז את השער? הנה יש כלל גדול בדינו, אין לגוי שום נאמנות! "אשר פיהם

מב. וחז"ל מהחשבון של האו"ם, יש הרבה דיווחים על הברחות שמכניסים שער הודי לברזיל. יש בידינו יותר מ-10 כתבות שונות שכתבו בזמנים שונים, שהגיעו על המכס בברזיל שתפסו ממות גדולה של שיער (ובכמה מהכתבות הוסיפו שמקורו הוא מהודו, וייעודו הוא מדינת ישראל).
טז. ובסוף קונטרס "רוח שער" הובא עדויות מכמה וכמה פאניות וסוחרים שמודים שאין השער מגיע ממש מברזיל, והכוונה למדינות קרובות לברזיל, כי תוך ברזיל כמעט אין שער... וכן על זה הדרך שמענו מהמון סוחרים. יש הקלטות מכל השיחות. כמו כן יש הרבה עדויות וראיות, וכן כתבות בעיתונות בברזיל, על הכמות של שער הודי שמובא לתוך ברזיל.
מ. יש גם כמה גוים שחקרו את הנושא של שער ברזילאי (בלי שום מודעת להלכה, רק לברר לסוחרים מאיפה כדאי לקנות שער, ועשו כן מכסיח לפי תומם), והגיעו למסקנה שאין שער ברזילאי שמקורו באמת מברזיל. אלא השער בברזיל מקורו מהודו. יש הסרטות מהגוים שחקרו את הנושא ששואלים את בעלי המספרות בברזיל על זה, ותשובתן כנ"ל. כמו כן הרב שלום דאלובסקי מברזיל אמר שהוא בירר את זה אצל הגוים שם, וגילו לו מפורש שהם לוקחים שער הודי ומעבדים אותו.

לו את הקנבוס לתפור^{מב}. אבל אסור לקנות ממנו על סמך שהוא לא ישק בגלל שאפשר לעמוד על החילוק^{מג}.

העולה מכל הנ"ל: לא ניתן לסמוך על שום סוחר גוי בשום מדינה המעיד על מקור השער. ואפילו אם באמת יש דרך לבדוק את מקור השער, לבד ממה שהיתר זה לא מתייר לקנות מגוי, אלא מתייר רק שלא לחוש שמא יחליפנו באחר בתור אומן, אפילו ב"ה, מאחר שרובא דרובא בפועל לא בודקים את מקור השער, שוב א"א לסמוך על כך שאפשר לבדוק. ולכן כל עוד שאין לישראל עדות כשרה ע"כ שרואה בעצמו גזיזת כל קוקו שמוכר, ושהגזיזה לא נעשתה כלל בהודו, אסור בהנאה מדין תקרובת ע"ז.

בענין כשרות חניכי הישיבות

כידוע שיטתה כיום כשרות אחת שמפרכת על השער אם הוא מהודו או לא. ראשית כל יש לידע שהכשרות הזו, שאמורה להשיג בפועל על יותר מ-12 מדינות, וגם על התעשייה בסין, וגם על יותר מ-60 פאניות בכמה מדינות בעולם, עושה הכל על ידי משגיח אחד בלבד, הלא הוא

מב. יש נושא של אומן לא מרע אומנותיה, אבל אין לו כל קשר לנידון דידן. המקורות לכך הם בתחילה דברי השו"ע (י"ד סי' ק"ד ס"ה) וז"ל: "יין רמונים שמוכרים לפואה, מותר ללקוח מהתגר אפילו שלא מהחבית, אף על פי שדמיו יקרים מהיין משום דכיון דאית ביה קפידיא לא מרע נפשיה. וכתב הרמ"א: וכן כל דבר שקונים מן האומן דלא מרע נפשיה".

ומאיידך בהלכות כלאי בגדים מבואר שהגוי אינו נאמן כ"ל, ועי' מה שכתב בה הגאון הפרי חדש (י"ד ס"ב) דבסי' ש"ב הביא הב"ב בשמו דכל שהוא אומן יש לדון להלכה ולא למעשה שסומכין עליו ובין רמונים כתב לסמוך ע"ז הלכה למעשה, וכן בגליון מהרש"א (שם), ועי' בשו"ת חכם צבי (סי' לט), והיוצא מדבריהם שאין ענין של אומן לא מרע אומנתו אלא אם כן זה שקונה הדברים לא רוצה את הדבר השני מצד אומנתו, בלי הביקוש להלכת. כגון אם רוצים יין רמונים במקום יין ענבים, יש סיבה שרוצה דווקא יין רמונים לרפואה ובה לא מרע אומנתו, משא"כ במקום שרק רוצה בגד ללבשו ולא משהו לו באיזה חוט הוא תפור, או בנידון דידן, הפאה, שמצד האומנתו לא אכפת לו בין האיסור להיתר, רק מצד ההלכה, אכפת לו, ובה לא אמרנו את הכלל הזה. והדברים פשוטים וברורים, ויש עוד כמה סיבות למה לא אמרנו הכלל כאן, עי' בשו"ע (או"ח סי' כ"ב) ובמ"א (שם ס"ק א'), ועי' גם בפרי מגדים (או"ח מש"ז סי' רנג סק"ח), ובשו"ת לבושי מרדכי (י"ד תליתאי ז'), ובשו"ת אגרות משה (י"ד ח"א סי' נה).

מג. וגם על היתר למסור לגוי קנבוס שכתב הרמ"א שלא חיישין שמה יחליפם, כבר בפתחי תשובה (שם ס"ק א') בה"ז^ל: "עיין של"ה (דף ק). שכתב בדבמנינו עיקר דרך היתר יפאכ, כי כל הגויים יודעים האמת שרובא דרובא דירשאל אין בודקים אחריהם, ע"ש שהאר"ך עכ"ל. ומבואר שגם דבר שבאמת אפשר לבדוק, כל כמה שהגויים מרגישים שבפועל הרוב לא בודקים, שוב אי אפשר לסמוך על זה.

וראי לציין גם לפתחי תשובה (ס"ק ב') שכתב בה"ז^ל: "עיין בתשובת פני יהושע (סי' ח') שכתב לענין חוטים שאינו יודע אם הם פשתן או קנבוס שאסור לסמוך על בדיקה זו וכיצא בו, והגם ליבו בהוראה לסמוך על זו עתה ליתן את הדין ע"ש עוד" עכ"ל.

הרי שכל היתר שאפשר להבחין בין פשתן לקנבוס לא נאמר אלא באופן שאם מוסרים הקנבוס לגוי לא חוששים שמא יחליפנו, כי הוא חושש שהירשאל יבדוק, אבל אם הגוי יודע שהירשאל בפועל לא בודק את זה אסור. וכמו כן, על עיקר הבדיקה אי אפשר לסמוך להתייר האיסור, רק אפשר לסמוך עליו להוכיח שהגוי לא החליף בפועל מה שמסרו לו, אבל אי אפשר לקנות מגוי על סמך בדיקה זו.

הרב אברהם שליזנגר, שעושה את הכל לבד, כדבר צדדי, מלבד שאר עיניי כשרות שהוא עוסק בהם.

הרב אברהם שליזנגר כתב באלול תשע"ח: "היום אנחנו נוסעים **מספר פעמים בשנה** לכל מדינה שמביאים משם שיער", וכן אמר בעוד הרבה שיחות איתנו (כולם מוקלטות, וניתן לקבל את ההקלטות), והסביר שיסוד ההכשר הוא, שהוא יודע להבחין בין שער הודי לשער של שאר מדינות, ולכן כאשר נותנים לגויים שיער לעיבוד, הגויים מפחדים להחליפו כי כל יום הוא יכול לבוא, ויש כאן דין של מירתת בגלל שהוא נקרא "יוצא ונכנס", ונחשב הדבר כאילו הכל בפיקוח צמוד. וכשהוא מגיע לשם בפועל, הוא מריח דוגמת מהשער, וממשש אותו ומזהה את מקורו מיד^{מז}.

עד כאן הגירסא של מערכת הכשרות כיצד עובדת הכשרות, וכל זה מבלי להתייחס לכל הפקפוקים של המעוררים האם באמת בייגרות מועטות אלו אכן קיימות במציאות.

אמנם מבחינה הלכתית, ישנם כמה וכמה כללים מתי אומרים ומתי לא אומרים שניתן לסמוך על נאמנות "יוצא ונכנס"^{מח}, כדלהלן:

● **לא נאמר יוצא ונכנס אלא כשגוי אחד עובד לבד, אבל אם ישנם שם שני גויים, זה לא נאמר (שו"ע י"ד סי' קט, ב).**

● **לא נאמר אם יש לגוי אפשרות לנעול את הדלת, (שו"ע שם ס"א, וכן בס' ק"ח ס"ע י') ובניד"ד אינו יכול להיכנס למפעלים בלי רשות, ובלו תאומם מראש.**

● **אין היתר של יוצא ונכנס אם המשגיח לא גר באותו עיר (שו"ת מהרש"ם י"ד סי' י"ב, שו"ת מנחת אלעזר ח"ד סי' כה)**

● **מוסכם באחרונים, שאין שום צד להקל ביוצא ונכנס אפילו בביקור פעם בשבוע בלבד, והיו כמה פוסקים שהקילו בפעם בשבוע עם עוד כמה צירופים, (עי' שו"ת דברי מלאכי ח"ה סי' קמב, שו"ת זקן אהרן י"ד סי' מ"ו, וכן הורה הגרי"ש בבלי ש"צ"ל להלכה למעשה, עי' ישא יוסף י"ד סי' ו' ודא"ו ובודאי אין שום היתר של כמה פעמים בשנה.**

אבל חוץ מזה ישנה עוד בעיה גדולה בנידון, שכל יסוד הדין של יוצא ונכנס בנוי על כך שהגוי "מירתת" שיתפס אותו, ובנידון דידן, זה לא שייך. כי הגוי בסין כשיתפס

מד. ועי' לעיל בשם השו"ע פני יהושע, שאף על בדיקה שהרמ"א המליץ עליה, רק אפשר לסמוך עליו לבדוק אם הגוי החליף, אבל מי שסומך על זה לקנות לכתחילה מהגוי, הוא גם ליבו בהוראה ועתיד ליתן את הדין. וכתב בשו"ת פני יהושע תוך דבריו בה"ז^ל: "שיהיו סימן מובהק לקנות מן הגויים מחמת זה - לא מצנינו בשום פוסק, ופשיטא שאין אנו רשאים לבדוד מלבינו להתייר אסור דאורייתא, שהרי מצנינו כמה סימנים בגמ' דלא סמכינו עליהו... ואם כן כיון דאיכא סימן דלא סמכינו עליהו איך נבדו מלבינו סימן לסמוך עליו... עכ"ל. ובניד"ד מלבד שזו בדיקה שבה מלבינו, היא קיבל הסכמה מהרמ"א, גם מעולם לא הוכח שיש אפשרות לזהות, וגם אם תמצוי לומר שכן אפשר לזהות, מעולם לא הוכח שהוא יכול לעשות את זה, ואדבר..."

מה. וכן כתב גאב"ד "חניכי הישיבות" הרב מרדכי גרוס, במכתב משנת תשנ"ד (קובץ על תלפיון נו, ו' שכדי להשיג על שער שאין בו חשש שער הודי "לא מועיל סוג השגחה כדחכיר שיוצאים ונכנסים למפעל פעם בבית מדרש" עכ"ל.

ברשותו שיער הודי, יוכל לטעון שזה מה שהגיע בהזמנה מהסוחר מברזיל או מכל מקום אחר, וזה לא באשמתו, ולכן אינו 'מירתת' כלל. כי הלא החוש הריח והמישוש המיוחד של המשגיח לזיהוי השיער, הלא הוא דבר דק שבדק, שיעוד לא הוכח שקיים בכלל. ואכן בעלת מפעל בסין שתחת ההשגחה אמרה בבירור, שהיא עצמה לא יודעת כלל מהו הריח של השער ההודי ורק ה'רבאי' יודע... וזאת אע"פ שהיא מתעסקת עם שער הודי עבור הגויים שאינם תחת ההכשר, והיא המשיכה להתנצל שהאף שלה כנראה לא רגיש כמו האף של ה'רבאי'... (הקלטה מהשיחה המלאה שבה חשפה בעלת המפעל סודות רבים על פרטי ההשגחה נמצאת במילואה תח"י), וא"כ מלבד מה שדבריה מעוררים שאלה גדולה על כל דברי המשגיח שאכן יש לשער ההודי ריח בולט, מלבד זאת, אין כאן שום 'מירתת' כלל, שהרי אם המשגיח יראה אצלה שער הודי, היא תוכל לומר כפשוטו שהיא קיבלה את השער מהסוחרים תחת שם של שער אירופאי, והיא לא ידעה להבחין בו.

וגם באופן כללי, היות שהבדיקה על פי ריח ומישוש הוא עניין של תחושה ואינו דבר המוכרח, א"כ הם לא מירתתי כלל, שהרי לעולם הגויים יוכלו לענות לו שהוא טועה בחוש הריח והמישוש שלו, ואין זה שער הודי, או גם יוכלו לטעון להפך, שהם טעו בהבחנה בין השערות ובטעות הכניסו שער הודי, ולא יוכל להוריד להם את

ההשגחה עבור זה, ולכן אינם מירתתי ממנו כלל. וזה חוץ מכך שמשעת העיבוד גם לדברי המשגיח השיער מאבד את הריח והמרקם שלו, ולא ניתן יותר לזהותו. כלומר שמשעה שהתחיל השיער בעיבודו - לא ניתן להשגיח עליו, א"כ כיצד ניתן להוכיח שהוא לא הוחלף משם ואילך, גם במהלך העיבוד, וגם אצל היבואנים בדרך, וגם אצל הפאניות עצמן. ואכן על הפאניות עצמן מערכת הכשרות איננה משגיחה בפועל, ואינה יכולה להשגיח, אלא רק מורה להן היכן לקנות, ותו לא!! ודבר זה ניתן לברר אצל כל פאנית שתחת ההשגחה.

נמצא, שגם אם נקבל את גירסת המשגיח היחיד (ומבלי להכנס לערעורי הסוחרים האם הוא עומד בדבריו), אין כאן פיקוח כלל וכלל.

וכבר יצא מכתב ברור (שלהי תשע"ז) מגדולי ההוראה שהזהירו לא לסמוך על כשרות זו, וז"ל "וכפי שעלה בידינו בבירורים, **אי אפשר לסדר בשום אופן השגחה על דבר זה...** וע"כ דעתנו דע"ת **שכל ההכשרים שנתנו בזה אין בהם ממש ואין לסמוך עליהם, ושומר נפשו ירחק מהם...** באנו על החתום: שריאל רוזנברג, יהודא סילמן, שמעון בעדני, משה מרדכי קארפ, חיים מאיר הלוי וואזנר, עזריאל אויערבאך. וכן מורה הראב"ד **הגר"מ שטרנבוך** שליט"א שההכשר הינו "פחות מכלום".

כל מה שנכתב בעלון זה, הן בבירור המציאות והן בבירור הסוגיות, נכתב בדקדוק גדול, והשתדלנו לקצר עד כמה שאפשר.

ניתן לקבל עוד מידע ומראי מקומות והוכחות על כל הנכתב,

בפניה לדוא"ל זה: 8388832@gmail.com

השכר והעונש הנאמרים בענין הנאה מתקרובת ע"ז והובת ביעורה

הקדמה

מאחר שנתברר בבירור גמור שכל הפאות הנכריות שנעשים משער טבעי, הם אסורים בהנאה מדין תקרובת עבודה זרה וע"י בקוני פאת קדמה, וכן ע"י הספרי החשוב "הישכם אהבים את ה'" שפירש הכל כשמלה, ושמענו בשורה טובה שבהרבה מבתי ישראל אכן החלו לדקדק בדבר, וביערו הרע מקרבם, וקדשו שם שמים בפרהסיא במצות ביעור עבודה זרה, ואשריהם ואשרי חלקם.

ובאנו בשורות אלו לחזק את ידם, וללקט מדברי חז"ל בגודל המצווה של איבוד תקרובת ע"ז, וחומרת איסור ההנאה ממנה, וכמו כן לעודד את אלו שעדיין מתמהמהים במעשה הביעור ועל אף שכבר נהגים איסור הנאה בדבר) ולהראותם את גודל נחיצות הענין, ושהוי מצווה לא משהינן.

איסור הנאה מתקרובת ע"ז מן התורה

כתב הרמב"ם (פרק ז' מהלכות ע"ז הלכה ב'): "עבודה זרה ומשמשיה ותקרובת שלה וכל הנעשה בשבילה אסור בהנאה. שנאמר 'ולא תביא תועבה אל ביתך', וכל הנהנה באחד מכל אלו לוקה שתים, אחת משום 'ולא תביא', ואחת משום 'ולא ידבק בידך מאומה מן החרם'" עכ"ל.

ובאמת כבר דבר זה מפורש במדרש רבה, שבהנאה מתקרובת עבודה זרה עוברים על שני איסורים הללו^א. הרי שהנאה מתקרובת עבודה זרה כרוך בשני איסורי דאורייתא^ב.

^א. מפורש בשמות רבה (פרשת בא פרשה טו) בזה"ל: "לא זה בלבד אסור אלא כל דבר שהוא של עבודה זרה אסור להתרפאות בו, שאם יאמרו לו לאדם טול ממה שמקטירין לעבודה זרה או טול מן האשרה ועשה מהן קמיע והתרפא אל תטול, שכן כתיב (דברים יג) ולא ידבק בידך מאומה מן החרם זו עבודה זרה, ואומר (דברים ז) ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו" עכ"ל, הרי מה שמקטירין לע"ז עוברים בשני לאוים אלו, ומה שמקטירין לע"ז הוי תקרובת עבודה זרה.

ובאמת יש להוכיח מעצם דברי חז"ל שעוברים בשני לאוים הללו בתקרובת ע"ז. על הלאו של 'ולא ידבק בידך מאומה מן החרם', מפורש בירושלמי וע"ז פרק ה' הל' יב, מובא גם בתוס' וזכ"ס עב. ד"ה אלא, ובר"ש ע"ה ג, זו שהטעם שאמרו במשנה ש"ין נסך ועורות לבובין אסורין בכל שהוא, הוא משום: "וין נסך וע"ז ועורות לבובין על שם 'ולא ידבק בידך מאומה מן החרם'", והכוונה ש"מאומה" מבואר אפילו כל שהוא וכיוצא בו מפורש במשנה שבת ז. שמאומה משמע כל שהוא, אבל שם מיידי במשמש, ואילו כאן מפורש גם בתקרובת. וידוע שעורות לבובין ו"ין נסך אינם אלא דוגמאות של תקרובת ע"ז, והוי מפורש שתקרובת ע"ז נכלל בפסוק זה של 'ולא ידבק בידך מאומה מן החרם'. ועל 'ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו', הנה מזהיית חרם כמוהו למדו חז"ל (קידושין נ"ג) "כל שאתה מהייה הימנה הוי הוא כמוהו, כלומר שעבודה זרה תופסת את דמיו. וגם שביעית דרשו שם מדכת"ב (ויקרא כ"ה ב') "יובל היא קודש תהיה לכם, מה קודש תופס את דמיו, אף שביעית תופסת דמיה". ובהמשך איתא ששביעית וע"ז הוי שני כתובים הבאין כאחד ע"ש, והיינו שיש מקור מהכלל של שני כתובים הבאין כאחד ששאר איסורי תורה אינם תופסים את דמיהם, ורק בעבודה זרה

ויש חיוב מדאורייתא לבער ולאבד תקרובת עבודה זרה.

הברכה על המצוה

כתב המהרש"א (חידושי אגדות ברכות נ"ז): שמברכין על איבוד עבודה זרה בארץ ישראל, כמו שמברכין על כל המצוות, "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לעקור עבודה זרה מארצנו". ודברי המהרש"א מובאים בתוס' רע"א על משניות (ברכות ט, א), והגהות רע"א על שו"ע (אורח סי' רכז), וכן בכף החיים שם (סי' ר"ו). וכן נהג מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א בשנת תשס"ד כששרף פאה של ספק תקרובת עבודה זרה, מרן שליט"א בירך כניל בלי שם ומלכות.

חומר איסור עבודה זרה

המצוה החמורה ביותר מכל מצוות האמורות בתורה הינו איסור עבודה זרה. חז"ל אמרו בכמה מקומות (נדרים כה, קידושין מ, שבעות כט, חולין ה, ספרי במדבר טו כ"ב):

ושביעית בלבד תוספים את דמיהם. ואף על פי כן, בע"ז (סב) מפרש הגמרא שהסיבה שהעושה שבר בין נסך שכוון אסור משום "... הואיל ותופס את דמיו כעבודה זרה" ע"כ. הרי שגם יין נסך תופס את דמיו (ואי אפשר לומר שהוא רק מדובבן, דאם כן למה הנמי מקשה על זה מעלה ושביעית, הא אינו אלא תקנה, ע"ש דריק). ועל כרחק שגם יין נסך ותקרובת ע"ז נכללים בפסוק של "ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמדהר".

ואף שלדעת הרמב"ן (השטת לסי' ל"ח קצ"ד, וכן בפירושו לשטת ל"ח ט"ו) תקרובת ע"ז נלמד מהפסוק (שמות ל"ח ט"ו): "פן תכרת ברית ליושב הארץ וזנו אחרי אלהיהם וחתו לאלהיהם וקרא לך ואכלת מובחרו, וכתב הרמב"ן (שם) "ואני אומר על דעת רבותינו שזו אזהרה באוכל תקרובת ע"ז, שהם אמרו שאסור הוא מן התורה" עכ"ל, ומשמע לכאורה שתקרובת ע"ז לא נאסר אלא מהפסוק הזה. מכל מקום בפירושו לדברים (ו, כ"ב) כתב הרמב"ן: "זהוהי עוד ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמדהו לאסור בהנאה כל עניני ע"ז, היא ומשמשיה **ותקרובת שלה** והנויך עכ"ל. הרי שהרמב"ן כן הכניס את תקרובת עבודה זרה לילול תביא תועבה. וצריך לומר על אף שאין עיקר האיסור של תקרובת נלמד מהפסוק הזה, ולכן הנהנה מתקרובת ע"ז אינו לוקה משום "לא ידבק" ולא תביא תועבה", מכל מקום תקרובת ע"ז נכלל בגדר חפצה של תועבה, ונכלל בכל הדינים הללו, ולכן תופס את דמיו, ודוק היטב. ובהו נמצא שגם לדעת הרמב"א אסור להכניס תקרובת ע"ז לתוך הבית משום איסור לא תביא, כיון שגם להרמב"ן נכלל בפסוק הזה. וע"ע בכל זה בספר דינא דחיי (לבעל כנסת הגדולה, ל"ח מה), והארכנו בכל זה במקום אחר.

^א וע"י בקונטרס פאת קדמה (עמ' ט"ו) כמה וכמה הוכחות שתקרובת ע"ז אסור מדאורייתא לכל הדעות.

^ב זה פשוט שתקרובת ע"ז חייב ביעור, חדא משום שנאמר בו (ובמות ק"ג): הכלל "כתותי מיכתת שיעורא" שכל ענינו הוא שדבר שחייב ביעור נחשב שאין לה שיעור כאילו נתבער דמי, וע"י תוס' סוטה וכה: ד"ה לאו) שלמדו שהוא סוג של כל העומד לשרוף כשרוף דמי, רק שהוא לכרע. וכן מפורש ברש"י (ע"ז סד). ד"ה מצוה) הרמב"ן (ע"ז סג), הרשב"א (ובמות ק"ג) שיש דין איבוד בתקרובת. וכן דעת הרמב"ם, וזה לשונו והלי ע"ז פ"ח ה"ו: "כיצד מאבד עבודה זרה ושאר דברים האסורים בגללה כגון משמשיה **ותקרובת שלה** שחוק וזרה לרוח או שורף ומטיל לים המלח" עכ"ל, ומפורש שיש דין איבוד גם בתקרובת.

וכן יש ללמוד מדברי הרמב"ם במורה הנבוכים (ח"ג לו) שיש מצוות איבוד בתקרובת ע"ז, וזה לשונו: "לזאת היא הסבה בעצמה באסור הנאת צפוי נעבד ותקרובת עבודה זרה וכליה... ומפני זה עשתה התורה חזוקים להסיר הדעת ההוא... והזהיר להשמר לקחת דבר מנמה ולהינות בה... יאבד הדבר ההוא כל הממון ההוא ויכלהו, והוא אמרו ולא תביא תועבה אל ביתך וגו'" עכ"ל, ומבואר שיש דין איבוד בתקרובת. ואמנם בפ"ז ה"א כתב הרמב"ם "מצוות עשה היא לאבד עבודת כוכבים ומשמשיה וכל הנעשה בשבילה שנאמר 'אבד תאבדן את כל המקומות' ע"כ, והשמיט תקרובת וצ"ע קצת, מכל מקום ילמוד סתום מן המפורש, ובוודאי יש דין איבוד על תקרובת כמו שמפורש ברמב"ם בפרק ח' כניל.

"תניא: חמורה עבודה זרה, שכל הכופר בה כאילו מודה בתורה כולה."

היינו שמי שכופר בעבודה זרה נחשב כאילו מודה בכל התורה.

כמו כן מצינו גם להיפוך שכל מי שעובד ע"ז נחשב כאילו עבר על כל התורה.

כדאיאת במסכת הוריות (ח):

"וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה, איזו היא מצוה שהיא שקולה ככל המצות? הוי אומר: זו עבודה זרה" עב"ל.

נמצא שמי שעובד ע"ז נחשב כאילו לא עשה שום מצוה בחייו.

וכמו כן למדו דבר זה ממקום אחר:

כתיב (שמות כג, יג): **וּבְכָל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲזוּרִים לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁבַּע עַל-פִּיךָ:**

ופירוש רש"י שם: **"דבר אחר ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו ושם אלהים אחרים לא תזכירו, ללמדך ששקולה עבודה זרה כנגד כל המצות כולן, והנזהר בה כשומר את כולן" עב"ל.**

וכן הרחיב הרמב"ם בחומר האיסור (הל' ע"ז ב, ד), וזה לשונו:

"מצות עבודה זרה כנגד המצות כולן היא, שנאמר: "וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות" וגו' ומפי השמועה למדו שבעבודה זרה הכתוב מדבר, הא למדת שכל המודה בעבודה זרה כופר בכל התורה כולה ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם שנאמר: "מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם", וכל הכופר בעבודת כוכבים מודה בכל התורה כולה ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, והוא עיקר כל המצות כולן".

מצינו גם חומר בע"ז יותר משאר המצוות, כמו לענין אם אחד רק חושב שהוא יעבוד ע"ז, הקב"ה מענש אותו על המחשבה בלבד, כדאיאת בקידושין (מ):

"מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, שנאמר: און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה'... ואלא הא דכתיב: למען תפוש את [בית] ישראל בלבם! אמר רב אחא בר יעקב: ההוא בעבודת זרה הוא דכתיב, דאמר מר: חמורה עבודת זרה, שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה." עב"ל.

⁷ ונראה שיש ב' דרשות שונות. יש הדרשה מיולא תעשו את כל מצות האלה" שממנו נלמד שמי שעובד ע"ז נחשב שביטל כל המצוות, ויש מה שכתוב כאן מהנהגה מע"ז כאילו שומר כל המצוות. וזה שני חלקי הדרשה "הכופר בה כאילו מודה בכל התורה כולה" נלמד מכאן שכתוב שאי עשיית ע"ז הוי כשמירת כל המצוות. והדרשה שהעובד ע"ז נחשב שעבר על כל התורה נלמד מהפסוק שמבואר ששייך לומר "ולא תעשו את כל מצוות האלה" על מי שעובד ע"ז. הדיק.

וכתב הרמב"ם (מורה הנבוכים ג, לו) לברר טעם כל האיסורים (כישוף, גילוח, כלאים, ועולה כו') שטעם האיסור הוא משום שמץ בע"ז: "שמע דברי, אחרי שכוונת התורה כולה וקטבה אשר עליו תסוב הוא הסרת ע"ז ומחות זכרה... וכוונת התורה כולה הפך האמונה ההיא כמו שהתבאר מכל דברי התורה, לזאת היא הסבה בעצמה באסור הנאת צפוי נעבד ותקרובת עבודה זרה וכליה" עכ"ל.¹¹

ועוד כתב במורה נבוכים וא, לו, והובא דבריו ברמב"ן עה"ת שמות ב, ג: "דע שאתה כשתסתכל בכל התורה ובכל ספרי הנביאים, לא תמצא לשון חרון אף, ולא לשון כעס, ולא לשון קנאה, אלא בע"ז לבד, ולא תמצא שיקרא אויב ה', או צר, או שונא, אלא עובד ע"ז לבד" עכ"ל.

האם חומרה זו היא דווקא בעובד ע"ז, או גם באבזריה.

עד כאן ביררנו קצת מחומרת עובד ע"ז. ויש לברר אם חומרה זו נאמרה גם על שאר סעיפי ע"ז שאינם עבודה לע"ז ממש. כלומר האם איסור הנאה מתקרובת עבודה זרה גם נכלל בחומרה זו.

ויש להביא כמה ראיות שגם סעיפי איסור עבודה זרה נכללים באותו החומרה:

א. רש"י (הובא למעלה) שכתב ששקלה ע"ז כנגד כל המצוות, למד כן מהפסוק של "ישם אלהים אחרים לא תזכירו, לא ישמע על פיך" ואיסור המוזכר כאן אינו איסור עבודת ע"ז, אלא הוא האיסור להזכיר את שם הע"ז גם שלא בדרך עבודה, כגון האומר "שמור לי בעד ע"ז פלונית". וכן בלאו דלא ישמע על פיך, הוא האיסור לגרום לגוי להזכיר את שם הע"ז שלו. והרי איסורים אלו אינם עבודת ע"ז ממש, ואף על פי כן כתב רש"י שהם שקולים כנגד כל המצוות, ופשוט שהוא הדין שאר האיסורים הקשורים לעבודה זרה.

ב. בפרשת נביא שקר כתוב (דברים יג, ב-ז):

כִּי יִקוּם בְּקִרְבְּךָ גִבּוֹר או זולם וְזוֹלֵם וְנִתַּן אֲלֵיךָ אוֹת או מופת: וְכֵן הָאוֹת וְהַמוֹפֵת אֲשֶׁר הִבֵּר אֲלֵיךָ לֵאמֹר גִּלְבָּה אוֹזְרֵי אֱלֹהִים אוֹזְרִים אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתֶם וְנִעְבְּדֶם: לֹא תִשָּׁמַע אֶל הַדְּבָרִי הַגִּבּוֹר הַזֶּה או אֶל זוֹלֵם הַזֶּה אוֹ הַזֶּה הַזֶּה אֶלְקִיכֶם אֲתֶם

¹¹ וזה לשון הרמב"ם במלואו: "ואמנם אסור ההנאה בעבודה זרה מבואר מאד, שפעמים יקחה לשובר אותה וישאירה ותהיה לו למוקש, אפילו אם שברה ויצקה או מכרה לעכו"ם נאסרה דמיה בהנאה, וסבתו כי הרבה פעמים יחשבו ההמון הענינים המקריים סבות עצמיות, כמו שנמצא רוב בני אדם אומרים שאחר ששכן פלוני בזה הבית או קנה זאת הבהמה או זה הכלי העשיר והוסיף ממונו וכי היו מבורכים לו, וכן היה אפשר שיקרה לאיש אחד שתצליח סחורתו וירבה ממונו מן הדמים ההם ויחשבהו לסבה, ושברכת דמי הצורה ההיא הנמכרת גרמה לו זה ויאמין בה, מה שכונת התורה כולה הפך האמונה ההיא כמו שהתבאר מכל דברי התורה, לזאת היא הסבה בעצמה באסור הנאת צפוי נעבד ותקרובת עבודה זרה וכליה, מפני שנמצא מן המחשבה ההיא, כי היתה אמונתם בהם בזמנים ההם גדולה מאד עד שהיו חושבים שיחיו וימיתו ושכל טוב ורע מאתם רוצה לומר הכוכבים, ומפני זה עשתה התורה חזוקים להסיר הדעת ההוא, בברית, ועדים, ושבעות חמורות, ובאלות הנזכרות, והזהיר להשמר לקחת דבר ממנה וליהנות בה, והודיענו השם יתעלה שאם יתערב מדמיה שום דבר עם ממון אדם, יאבד הדבר ההוא כל הממון ההוא ויכלהו, והוא אמרו ולא תביא תועבה אל ביתך וגו', כל שכן שאין להאמין שיש בה ברכה. וכשתעייין בכל המצות שבאו בעבודה זרה אחת אחת תמצא סבתם מבוארת, והוא להסיר הדעות הרעות ולהתרחק מהם עד הקצה האחרון, וממה שנתעורר עליו הוא שנותני הדעות השקריות שאין עקר להם ולא הועיל בהם".

לְדַעַת הַיְשֻׁכִּים אֲהַבִּים אֶת ה' אֱלֹקֵיכֶם בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נְפֻשְׁכֶם: אֲזוּרִי ה' אֱלֹקֵיכֶם תִּלְכוּ וְאֵתוּ תִיקְרְאוּ וְאֵת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבְכָל־וְכָל־תְּשִׁמְעוּ וְאֵתוּ תִעֲבְדוּ וְבוֹ תִדְבְּקוּ: וְהִנְבִּיא הֵוא אוֹ זֹלָם הַזֹּלָם הֵוא יוֹמֵת כִּי דָבָר סָרָה עַל ה' אֱלֹקֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפְּדָה מִיַּד מִצְרַיִם לְהַדְרִיזְכֶם מִן הַדֶּהָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹקֵיךָ לְלַכֵּת בָּהּ וּבַעֲרַת הָרַע מִקֶּרְבְּךָ:

וגמ' בסנהדרין (צ). ישנה מחלוקת בהבנת כל פרשה זו, האם כל הפרשה שייכת גם בנוי שבא לעקור אחת משאר המצוות, או שמא כל הפרשה נאמרה דווקא באיסורי ע"ז בלבד. לרב חסדא כל הפרשה מיירי דווקא באיסורי עבודה זרה, והקשה עליו רב המנונא: "ללכת - זו מצוות עשה, בה - זו מצוות לא תעשה. ואי סלקא דעתך בעבודה זרה, עשה בעבודה זרה היכי משכחת לה?" כלומר רב המנונא מקשה שמבואר מהפסוקים שדין נביא המדווח גם נאמר על מי שבא לבטל מצוות עשה בלבד, ואם נאמר שכל הפרשה נאמרה רק באיסורי עבודה זרה, איך ייתכן שהנביא בא לעקור מצוות עשה בלבד, הא כל איסורי עבודה זרה אינם אלא מצוות לא תעשה?

ותירצה הגמרא: "תרגמה רב חסדא: ונתצתם", כלומר שמצינו איסור עשה שנאמר באיסורי עבודה זרה, ולכן אפשר להעמיד גם באופן שהנביא בא לבטל מצוות עשה זו שהיא שייכת לעבודה זרה. ומצוה זו הוא מה שכתוב בתורה (דברים פ"ק י"ב א): "וְנִתְּצוּתֶם אֶת-בְּזוֹתֵיכֶם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת-מִצְוֹתֵיכֶם תִּשְׁרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן וְאִבְדֹתֶם אֶת-יְשֻׁכֵם מִן-הַמְּקוֹם הַהוּא."

היוצא מזה: לפי רב חסדא, כל פרשת נביא שקר נאמרה גם על מי שבא לבטל מצוות איבוד וביעור עבודה זרה. ולכן אם בא אחד ונותן אות או מופת, ואומר שמכאן והלאה אסור לאבד ולשבר מצבות ע"ז, עליו נאמרה כל הפרשה הזו, כלומר, שמי שאומר לאחרים שלא לבער מצבות ע"ז, עליו האריכה התורה בדברים חמורים אלו: לא תִשְׁמַע אֶל הַכֹּהֵן הַנְּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל זֹלָם הַזֹּלָם הֵוא כִּי מְנַסֶּה ה' אֱלֹקֵיכֶם אֶתְכֶם לְדַעַת הַיְשֻׁכִּים אֲהַבִּים אֶת ה' אֱלֹקֵיכֶם בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נְפֻשְׁכֶם: וגו' וְהִנְבִּיא הֵוא אוֹ זֹלָם הַזֹּלָם הֵוא יוֹמֵת כִּי דָבָר סָרָה עַל ה' אֱלֹקֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפְּדָה מִיַּד מִצְרַיִם לְהַדְרִיזְכֶם מִן הַדֶּהָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹקֵיךָ לְלַכֵּת בָּהּ וּבַעֲרַת הָרַע מִקֶּרְבְּךָ.

ג. ידועים דברי הגמרא (סנהדרין ע"ד): "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוודק, נימנו וגמרו בעלית בית נתזה בלוד: כל עבירות שבתורה אם אומרין לאדם עבור ואל תהרג - יעבור ואל יהרג, חוץ מעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים" ובהמשך הגמרא שם, הגמרא מסבירה מנא לן שגי עבירות הללו הם יהרג ואל יעבור. ולענין עבודה זרה, הגמ' לומדת מהפסוק "ואהבת את

1. ולצערינו שמענו על הרבה מקרים שהיו כאלו שהתנגדו בכל כוחם למעמד קידוש ה' של שריפת תקרובת ע"ז בטענות משונות ביותר. וכמו שביירונו זהו עוון חמור מאוד כניל.

ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך", ופי' רש"י שם: "ואהבת את ה'". שמשמע שלא תמרינו בעבודה זרה" עכ"ל.

ועי' בחידושי הר"ן שם "לפי שאלו העבירות הם חמורות מכולן אמרו חכמים יהרג ואל יעבור. עבודה זרה טעמו מבואר שלא יכפור בהקב"ה" עכ"ל. וכעין זה כתב החזו"א ובגליון לחידושי הגר"ח הלוי יסודי התורה ה', א), שיסוד הדין של יהרג ואל יעבור הוא משום שהפגם של העבירה חמור יותר מאיבוד הנפש. ולכן בגלל זה חייבים למסור את הנפש ולא לעבור על איסור עבודה זרה.

והנה בשו"ע (ויר"ד סי' קנ"ז סעי' א') איתא: "כל העבירות שבתורה חוץ מעבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים, אם אומרים לו לאדם שיעבור עליהם או יהרג, אם הוא בצנעה יעבור ואל יהרג... ובעבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים אפילו בצנעה ושלא בשעת הגזרה, ואפילו אין הגוי מכוין אלא להנאתו, יהרג ואל יעבור. **הנה**... וכל איסור עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכת דמים אף על פי שאין בו מיתה, רק לאו בעלמא, צריך ליהרג ולא לעבור" עכ"ל. (ועי' בבאור הגר"א שם את יו, ועי' סי' קנה ב, ובגר"א שם).

נמצא שפסק הרמ"א, שכל לאוין של ע"ז, כולל הלאו של "לא ידבק בידך" (וכמבואר מעצי אשירה, וכמו שכתב בבאור הגר"א שם), הוא יהרג ואל יעבור. ואם כן, נמצא שהסיבה שעבירות אלו הם יהרג ואל יעבור הוא משום שהם חמורות משאר העבירות, וחומר זה אינו דווקא בע"ז, אלא נאמר גם בלאוין של ע"ז. ולכן ציווי התורה "ואהבת את ה' אלווקך" מחייב שלא תמרינו בע"ז, והיינו שחייבים למסור נפשנו בכדי שלא לעבור על איסור תקרובת עבודה זרה מטעם מצוות אהבת ה'.

ד. וכן מצוינו מפורש בדברי רבותינו ז"ל, שהחומר של שאר איסורי ע"ז, נחשב כע"ז עצמה, כדלהלן:

בשרת מן השמים (סוכן כח) על נידון שהוא מחלוקת הפוסקים בענין הקפת הראש (שהוא מאיסורים שקשורים לע"ז, כמו שכתב הרמב"ם פ"א מהל' ע"ז) כתב בזה הלשון: **"וכל המיקל בכל חשש עבודה זרה מקילין לו ימיו, וכל המחמיר מאריכין לו ימיו ושנותיו"** עכ"ל.

ה. וכן כתב האור החיים הקדוש, שהנמנה מלאבד ע"ז נחשב כאילו עובד עבודה זרה ממש, וזה לשונו (שמות כג, כד):

"והג' להיות שרצה לצוות על הריסתם ושברונם לזה קדם לומר לא תשתחוה וגו' לומר שאם לא הרס ולא שיבר הנה הוא כעובד עבודה זרה כי ה' תופס על המחשבה בעבודה זרה וצריכין היכר לשלילת מחשבת עבודה זרה מלבם, ואין היכר אלא בשבר מצבותיהם, ואם לא יעשו כן הרי הם כעובדי עבודה זרה וזה לך האות, ולזה הוצרך לומר לא תשתחוה ולא תעבדם וגו' כי הרס לומר

¹ ועי' בקונטרס בחצר הלוי ולגנד מרן בעל השבט הלוי זצוק"ל, ענין קפיוח, וז"ל "ומחזין והגר"ש הלוי ואונר זצ"ל אמר לי שהראו לו בימים אלו בספר שרית מן השמים (סי' כח) שכתב להחמיר במה שיש בו חשש ע"ז וכי ומאד נהנה שזכה לכון לדבריו בהוראתו" עכ"ל.

שבהעדר הרס הנה הוא עובר על לא תעבדם. ותמצא שהקפיד ה' על ישראל שלא עשו כן בכניסתם לארץ" עב"ל.

היוצא מכל זה, שהחומר הגדול שיש לאיסור ע"ז, נאמר לא רק על עבודת ע"ז עצמה, אלא גם נאמר על שאר איסורים הקשורים, כגון אם לא מבערים עבודה זרה ומצבותיה, וכל שכן שזה נאמר גם על הנאה מתקובת ע"ז.

הברכות למאבד עבודה זרה

במצוות איבוד ע"ז מצינו שיש פסוקים מפורשים בתורה על הברכות שהקב"ה בכבודו ובעצמו מבטיח. והיינו "בני" "חיי" ו"מוזני".

כתוב בתורה (שמות כג, כג-כז): **כִּי יֵכֶּךְ מִלְאָכֶי לַפְּנִיךָ וְהִבִּיאֶךָ אֶל הָאֲמֹרִי וְהִזְחִי וְהִפְרִי וְהִכְנַעְנִי הַזֹּוּי וְהַיְבֹוֹסִי וְהַכְזֹוֹדֵתִי: לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָאלֹהֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם וְלֹא תַעֲשֶׂה כַּמַּעֲשֵׂיהֶם כִּי הָרַס תְּהָרִסם וְשִׁפֵּר תִּשְׁפֹּר מֵעַבְדֵיהֶם: וְעַבְדֵתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְיָרַךְ אֶת לְוַזְמַךְ וְאֶת מִימֶיךָ וְהִסְרֵתִי מִיּוֹזְלָה מִקֶּרֶךְ: לֹא תִהְיֶה מִשְׁפַּלָּה וְעַקְרָה בְּאַרְצֶךָ אֶת מִסְפַּר יְמֶיךָ אֲמַלֵּא:**

פשוטו של מקרא מבואר שאם נשבר ונאבד את העבודה זרה ומצבותיה, נזכה לברכת השי"ת:

א. ברכה בלחם ובמים - "מוזני".

ב. לא יהיו עקרות - "בני"

ג. והקב"ה יסיר ממנו כל מחלה,

ד. ונזכה לאריכות ימים - "חיי".

ואלו פסוקים מפורשים שהקב"ה בעצמו מבטיח כן!! וזה הרבה הרבה יותר חזק מכל מיני סגולות מכל מיני מקורות שהציבור מדקדקים עליהם, ולפעמים אף מוציאים סכום גדול לעשותם.

וכן פירשו המפרשים שם, כדלהלן:

דברי רבינו האור החיים הקדוש שם:

"ועבדתם את ה'... נמשך עם מה שלמעלה כי כשישבר כח העבודה זרה ויהרוס מצבירה בזה עובד את ה' וישפיע לו טובה ויברך לחמו. ואומרו ואת מימך פירוש להיות שמהמים יולד הכחישות ותולדות החולאים וליחות הרעות לזה הבטיח שיברך מימיו שיצמחו צמח האדם בתכלית הבריאות כידוע למשכילים בהבחנת המימות כי אחרי מים חיים ישוטט האדם לשכון שם והבטחה גדולה הבטיח הבורא ברוך הוא בזה, ולזה סמך לברכת המים ולא תהיה משכלה וגו', וצא ולמד מה שדרשו ז"ל (ברכות נ"ט ב) במי פרת:

והסירותי וגו'. **רשם ה' הבחנת הברכה בשלשה דברים, הא'** שיהיה האדם בריא להתעדן בטוב ה'. והוא אומר והסירותי וגו' שזולת זה כל אוכל תתעב נפשם, **ב'** ירבה לו בנים, והוא אומר ו

תהיה משכלה וגו', ג' שישלים ימיו אורך ימים ושנות חיים, והוא אומרו את מספר ימיו וגו'. גם בזה הראה ה' הפלגת הברכה כי זולת ג' דברים אלו אין היכר לברכה. שאם היו האוכלים מועטים ומשוללי הבריות ושנים מועטות כל שהוא שיתן ה' יספיק לספוק צרכם ונמצא בדרך לחמו ומימיו ואין בהבטחה זו דבר גדול אלא באמצעות ג' דברים אלו." עב"ל.

דברי רבינו הרמב"ן שם:

"ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך וגו' - כוונת הכתוב הזה בעבור שרוב עובדי ע"ז יכירו וידעו כי השם הנכבד הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים, ואין כונתם בע"ז, רק יחשבו כי בעבודתו הם תהיה להם הצלחה". כגון שיעבדו השמש בעבור שמצאו לו ממשלת בתבואות, והירח במעינות ובכל התהומות, וכן כיוצא בהם בכל צבא השמים. וכ"ש שיחשבו כי תהיה להם תוספת טובה בעבודת המלאכים, בעבור שהם מכבדים משרתי האל הגדול. ועל כן יאמר הכתוב הזה כי בעבודת הקדוש ברוך הוא בלבד תהיה להם ההצלחה והשמירה, ועקירת ע"ז לא תזיק אבל תוסיף לכם טובה וברכה, כי הקדוש ברוך הוא יברך לחמך, והוא כלל לכל מאכל אשר יאכל, ויברך מימין שהוא אב לכל משקה אשר ישתה, והברכה היא תוספת בהן, שיהיה מהן לך לרוב מאד" עב"ל.

אילו נהנו ישראל מתקרובת ע"ז לא היו ניצלים בימי אחשורוש

ידועים דברי המדרש ואסתר רבה ז' יג. ליקוט שמעוני אסתר תתנו) שבזמן שנחתם גזר דינם של ישראל על ידי גזירת המן, הלך אליהו הנביא אצל הנביאים שיבקשו רחמים, ושאלו אותו מפני מה חייבים ישראל כליה וענה אליהו: "אמר להם (אליהו) מפני שאכלו ושתו ממשנתה אחשורוש והושלמו ישראל לטבח ולמחות שמם מן העולם, אמר משה לאליהו כלום יש אדם כשר בדור, אמר לו יש אדם אחד בהם ומרדכי שמו, אמר להם הודיעו שיעמוד הוא משם ואנחנו מכאן בתפלה ובתחנונים, אמרו לו רועה נאמן כבר כתבו אגרות של כליה על צאנך וכבר היא חתומה, מיד א"ל משה לאבות העולם אם בטיט היא חתומה רחמים נשמעים, ואם בדם היא חתומה מה שיהיה יהיה" עב"ל המדרש.

וכתב האלשיך ז"ל בפירושו לאסתר (ה' א) שכל הענין הולך על העוון הגדול שנהנו מסעודתו של אחשורוש, ומשה רבינו רצה לדעת אם נהנו מטיט כלומר מהמאכל, או יש תקווה בתפילה. אבל אם נהנו בדם, היינו יין, כי היין בסעודת אחשורוש היה יין שניסכו לע"ז, או אין תפלתו נשמעת. וזה לשונו (נעתיק רק קטעים מדבריו, נחתת רוב הארכאות):

¹ ומפורש בדברי הרמב"ן שרוב עובדי ע"ז רק עבדו לע"ז כדי לקבל שפע. ובוה יש להשיב על מה שחכם אחד כתב להתיר השיעור מהודו, כי אין הגילוח עבודה כלל, רק שהם מאמינים שיהיה ברכותי על ידי מעשה הגילוח, עכ"ל, לפני הרמב"ן רוב עובדי ע"ז רק עבדו בכדי לקבל ברכות, והדברים פשוטים וברורים, ואכמ"ל.

"...כנזכר לעיל על והשתיה כדת אין אונס כי למה שכל ישעו וכל חפץ המלך היה להכשיל את ישראל, על כן בין צוה שאין אונס למען תפוס אותם לחטוא ברצון, מה שאין כן בפת בגו, והנה השתיה היתה קשה מהאכילה כי היה יין נסיכם והתורה השוותו לתקרובת עבודה זרה (עבודה זרה כט ב) כמה דאת אמר אשר חלב זבחימו יאכלו ישנו יין נסיכם (דברים לב לח)... וזה שאל אם בטיט היא חתומה וכו', לומר הן אמת שנתחייבו על שנהנו מסעודתו אך בטיט היא חתומה שהוא על סעודה בלבד כמשמעות הלשון, או בדם היא חתומה שרבים שתו מיין נסיכם שהוא סרך עבודה זרה ואמרת לשון הנאת סעודה על כי הנאה היא הכוללת הכל לגמרי, ואם כך הוא, אין תפלתנו נשמעת, והשיב שהיה בטיט כי רובם לא חטאו רק בדבר הנאת הסעודה" עכ"ל.

זאת אומרת שהזכות שהיתה להם לישראל להינצל הוא משום שרובם לא נהנו מהיין, רק מהמאכל, ומבואר מדבריו דבר מפתיד ביותר! אלמלא שחטאו ישראל בהנאה מתקרובת ע"ז לא נשתיר משוניהם של ישראל שריד ופליט ר"ל.

המבער ע"ז עובד את ה', ותפילתו מתקבלת

איתא במדרש אגדה (ובובר, שמות כג סימן כד):

"לא תשתחוה לאלהיהם. חזר להזהירם שלא ימשך אחריהם ולא ידבק בידו דבר מע"ז: כי הרס תהרסם. שתבטל ע"ז מארץ ישראל. ואחר שתבטל ע"ז אזי תהיה שלם, ואז יקובל תפלתך, ועל זה נסמך עליו ועבדתם את ה', שכל מי שיהרוס ע"ז כאלו עבד את ה'". עכ"ל.

ומפורש שמי שמבטל ע"ז תפילתו מתקבלת, ונחשב שעבד את ה'.

איבוד תקרובת ע"ז מביא רחמים לעולם.

כתוב בתורה (דברים יג יח): "ולא ידבק בידך קיאימה בין הזכרים למען ישוב ה' מזורון אפו ויתן לך רחמים ורחומים ורחמך והרחםך כאשר ישוב לאבתיך".

ואיתא בספרי (שם פד) "למען ישוב ה' מחרון אפו, כל זמן שעבודה זרה בעולם, חרון אף בעולם. נסתלקה עבודה זרה, נסתלק החרון", עכ"ל.

וכבר הזכרנו שבהנאה מתקרובת ע"ז עוברים בלאו זה, אם לא מבערים אותו מביאים חרון אף לעולם, ר"ל.

וראו ליצין שמכתבו של מרן בעל השבט הלוי זצוק"ל, שכתב על הפאות שעשויות מתקרובת ע"ז: יומי יודע אם גם זה גרם להרבה מקרים גופניים ונפשיים בבתי ישראל עכ"ל, ולכאורה מקורו מפסוק זה.

מאידך מפורש שאם כן מבערים אותו, הקב"ה מבטיח שהוא יתן לנו רחמים, ויסיר חרון אף מעם ישראל, ויברך אותנו בריבוי, כאשר נשבע לאבותינו. וגם בזה מרן בעל השבט הלוי זצוק"ל

התבטא בשעתו (ומובא בספר בחצר הלוי עמי תמי"ב), "כשראה שבנות ישראל אז קבלו את הדין והסירו את האלוהי נכר, אמר שלדעתו יד קטרוג גדול מעם ישראל מחמת זה".

בית שיש בו תקרובת ע"ז – אין השראת השכינה בבית

איתא במדרש תנחומא בראשית ויצא פרשה י':

"וַיֹּאמֶר ה' אֵל יַעֲקֹב שׁוּב אֶל אֲרֶץ אֲבוֹתֶיךָ. יִלְמְדוּ רִבְנוּ, נַר שִׁישׁ עָלֶיךָ צוֹרֵת עֲבוֹדָה זָרָה, מִהוּ שִׁידֻלִּיק יִשְׂרָאֵל מִמֶּנּוּ אֶת הַנֵּר. כִּךְ שֵׁנוּ רִבּוּתֵינוּ, נַר שִׁישׁ עָלֶיךָ צוֹרֵת עֲבוֹדָה זָרָה, אֲסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְהַדְלִיק בּוֹ, לִפִּי שְׁנֵאמַר: וְלֹא תִבְיֵא תוֹעֵבָה וְגו' (דברים ז, טו), שֵׁאִין הַשְׁכִּינָה שׁוֹרָה בְּבֵית שִׁישׁ בּוֹ צוֹרֵת עֲבוֹדָה זָרָה שְׁנֵאמַר (שמות כ, כג): בְּכֹל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֲכִיר אֶת שְׁמִי אָבּוֹא אֵלֶיךָ וּבְרַכְתִּיךָ עִבְרָל.

ומפורש שאם עוברים על של זלא תביא תועבה אין השכינה שורה באותו בית ר"ל, וכבר הוכחנו בתחילת דברינו שבתקרובת ע"ז עוברים על הלאו של זלא תביא, הרי שבית שיש בו תקרובת אינו נכלל במה שהבטיח לנו הקב"ה "בכל מקום אשר אוכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך".

הרוצה לעבוד את ה', יבער גם משמשי ע"ז שמותרים מדינא

כתוב בתורה (בראשית לה, א-ז):

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל בֵּיתוֹ וְאֵל כָּל אֲשֶׁר עִמּוֹ הִסְרוּ אֶת אֱלֹהֵי הַזָּכָר אֲשֶׁר בְּתַכְכֶּם וְהִטְהַרוּ וְהוֹדִיפוּ שְׂפֹלְתֵיכֶם: וְתָקוּמָה וְנִעְלָמָה בַּיּוֹם אֵל וְאֶעֱשֶׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הָעֵנָה אֲתִי בַּיּוֹם אֲצַרְתִּי וַיְהִי עֲפֹרֵי בְּדַרְךָ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי: וַיִּתְּנוּ אֵל יַעֲקֹב אֶת כָּל אֱלֹהֵי הַזָּכָר אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֵת הַזָּמִים אֲשֶׁר בְּאֲזֵינֵיהֶם וַיִּסְמְנוּ אֹתָם יַעֲקֹב תְּמוֹת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עִם עַלְמָם: וַיִּסְעוּ וַיְהִי זֹמַת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אֲזָרָי בְּנֵי יַעֲקֹב: וַיָּבֹא יַעֲקֹב לִזְוֵה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן הוּא בֵּית אֵל הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ: וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לַמְּקוֹם אֵל בֵּית אֵל כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אֲזָוִי:

יש ללמוד כמה דברים מפרשה זו. הקב"ה ציווה יעקב ללכת ולעשות מזבח, ולפני שהלך אמר לבני ביתו להסיר את הע"ז שיש ביניהם, ורק אז הלכו לעשות מזבח. וכן אז הגויים פחדו מהם, ולא נגעו בהם.

ומסבירים המפרשים שחלילה שבני יעקב עבדו לע"ז, אלא כוונת אביהם היתה רק לשלל שלקחו משכם.

הרד"ק כתב שלא היו מצוים שלא להנות משמשי עבודה זרה, אעפ"כ יעקב אבינו ציווה להם לבטלו. וזה לשונו: "הסירו את אלהי הנכר - בכסף וזהב שלקחו היו צורות נעשות לשם ע"ז כנזמים וטבעת, ואף על פי שהם לא לקחום לעבדם אלא להתיכסם וליהנות בכסף וזהב הנתכסם,

אעפ"כ לא רצה יעקב אבינו שיהנו בשום דבר שהיה ע"ז וכל זה להרחיק הע"ז מהם וכן כתב משה רבינו בתורתו אחרי כן ואמר לא תחמוד כסף וזהב עליהם, ולא ידבק בידך מאומה מן החרם: עכ"ל.

מאיך הרמב"ן כתב: "ויטמון אותם יעקב - עבודה זרה ומשמשיה אינן מן הנקברים, אבל צריך שיהא מפרר וזורה לרוח או מטיל לים (ע"ז מג ב). והנראה אלי כי בני יעקב לא לקחו עבודה זרה ומשמשיה משכם עד שנתבטלה והותרה להם, שהעכו"ם מבטל עבודה זרה בעל כרחו (שם מג א), והנה היא מותרת להם. אבל יעקב צוה להסיר אותה לטהרת הקדש שיהיו ראויים לעבוד את השם ולהקריב לפניו קרבן, כאשר צוה להם בטבילה וחלוף הבגדים, והיה די להם בקבורה, ולכן טמן אותם תחת האלה במקום שלא יעבד בו ולא יזרע" עכ"ל.

נמצא שלפי הרמב"ן באמת מדינא היה זה כבר בטל, ואעפ"כ כדי להיות ראוי לעבוד את ה' ולהקריב קרבן יש לבטלו.⁹

ובעוד מפרשים (עי' ספרונג, רבינו בחיי, ועי' באור החיים באריכות) כתבו שבני יעקב כבר זכו בע"ז לפני הביטול, ולכן דינם כע"ז של ישראל שאין לה בטול, ולכן צויה יעקב להסיר אותם.

ומכל מקום ניתן ללמוד מפשוטו של מקרא שרק עם סילוק אלהי הנכר בקרבם זכו לחתת אלוקים, שהגויים פחדו מהם, כי באיבוד ע"ז זוכים להשראת השכינה.

מה גרם לאחרי דהיינו אלישע בן אבויה לצאת לתרבות

רעה?

הגמרא בחגיגה (טו.) מספרת בהרחבה את הסיפור של אלישע בן אבויה, שמכונה גם "אחר", שהיה תלמיד חכם גדול ביותר, עד כדי שגם זכה להיות בין אלו שנכנסו ל"פרדס", אבל לבסוף קיצץ בנטיעות, ויצא לתרבות רעה.

ובירושלמי חגיגה (פ"ב הלכה א, ומובא גם בתוס' חגיגה טו. ד"ה שובו) מבואר שהסיבה שיצא לתרבות רעה הוא משום כך: "אמו כשהיתה מעוברת בו, היתה עוברת על בתי עבודה זרה והריחה מאותו המין, והיה אותו המין מפעפע בגופה כאידיסה של חכינה". עכ"ל.

כלומר שאמו הריחה מהריח של תקרובת עבודה זרה, ורק בגלל טומאה זו אנו תולים שיצא בנה לתרבות רעה, על אף היותו צדיק גדול!!!

⁹ אולי יש להסביר את מחלוקת הרד"ק והרמב"ן על הצד שבני יעקב דינם כבני נח, האם בן נח מצווה שלא להנות מתקרובת ע"ז. הרד"ק נקט שזה חידוש של תורתנו, וכמו שכתב שגם משה צויה על זה, מאיך הרמב"ן נקט שבני יעקב ביטלו אותו כבר, ולא עבר על ההלכה של הנאה, יש לומר משום שש"ל שבלי בטול גם לבני נח נאסר. ובהו הרמב"ן הוא לשיטתו (ע"ז נט): שכתב שגם גוי מצווה באיסור הנאה של תקרובת ע"ז.

¹ בתוס' גורסים "ואכלה".

ומה מאוד מאוד מאוד מפחידים הדברים, שהנאה חד-פעמית מתקרובת עבודה זרה יכולה לקלקל עד כדי כך.⁸¹

יהודי לא מסוגל להינות מתקרובת ע"ז, אאיכ הוא פקד כולי האי.

במסכת הוריות דף יא. איתא: "איזהו משומד דבסתמו מין? הוי אומר אוכל נבילה וטריפה שקצים ורמשים ושתה יין נסך".

ופירש רש"י שם בזה"ל: "הואיל והני אוכלין הוו דברים שהנפש קצה בהם, ודאי להכעיס הוא עושה וסתמו מין הוא". זאת אומרת, בגלל שאין לו שום סיבה לעשות עבירות אלו לתיאבון, בוודאי מי שרגיל בזה הוי מין.

והקשה בתוספות הרא"ש שם ורי"ה ואיזהו: "וקשה התינוח נבלות דאיכא לאוקמה בנבילה מוסרחת אלא טרפות מאי איכא למימר, ובפרש"י ז"ל לא הזכיר טרפות משמע דל"ג ליה, אלא יין נסך מאי איכא למימר, ומיהו יין נסך איכא לאוקומי ביין שנתנסך לפני ע"ז, ולא משום דאין הגוף תאב לו, אלא כיון דפקד כולי האי לשתות יין שנתנסך לפני ע"ז - ודאי מין הוא". עכ"ל.

זאת אומרת התוספות הרא"ש לומד שבאמת בניגוד לשאר העבירות שהסיבה שהיו מין הוא משום שעל כרחק הוא עושה כן להכעיס כי אין לו הנאה לעשות כן, אבל הנאה מיין נסך (היינו תקרובת עבודה זרה) הוא כל כך חמור גם בעיני החוטאים, שכל עוד שהוא לא פקד כולי האי, הוא לא מסוגל לעשות כן, ואם הוא עשה את זה במייד - הרי הוא וודאי מין.

מעשה בענין

ונסיים במעשה ידוע על מרן בעל האילת השחר זצוק"ל, הסיפור מובא בעלון של ידרשו פרשת ואתחנן תשע"ח, וכך הם כתבו שם:

"שנים רבות היה רבינו מבקש מאחד המקורבים אליו, שיבוא לביתו בהבדלה ויברך במקומו על הבשמים. הלה חשב כי חוש הריח של הרב נחלש בשל זקנותו. עד שהרבנית גילתה לו את הסיפור האמיתי... כשהיה רבינו בערך בן ארבעים שנה, הוא ביקר בשוויץ. בעברו ברחובות שוויץ הריח ריח קטורת של עבודה זרה (תקרובת ע"ז). מרוב צער על מכשלה זו - חלה רבינו. הוא החליט להתחנן לקב"ה שיטול ממנו את חוש הריח, כדי שלא יכשל בו שוב. הוא התפלל על כך בדמעות יומם וליל... באחד הימים כשחזר מהתפילה, בישר לרבנית באושר: "ברוך ה'! משמים קיבלו את תפילתי! אינני מריח דבר!!" וכך מגיל ארבעים אין לו חוש ריח..."

עד כאן המעשה, וצא ולמד כמה חמורה הנאה ישירה מתקרובת עבודה זרה.

⁸¹ והאדמור"ר מוועין שליט"א, בדרשה לו אדר תשע"ט אמר אודות הפריצה של תקרובת עבודה זרה בפאות בזה"ל: "בבית שיש בו עבודה זרה מובן שאין שם השראת השכינה, ויתכן שעבוד זה נתרבו לאחרונה בנים היוצאים לתרבות רעה".

העולה מן הדברים:

א. מי שמבער עבודה זרה, הפסוק מכנהו כעבד ה'.

ב. מצוה זו באה עם הבטחות מפורשות מהקב"ה, שהעושה כן יזכה א. לחיים טובים, ב. פרנסה טובה, ג. בנים, ד. מביא רחמים לעולם, ה. גורם להשראת השכינה בביתו, ו. תפילותיו יתקבלו. וכמובן שגם פה חל הכלל שלפום צערא אגרא.

ג. מאידך, מי שיש לו תקרובת עבודה זרה בביתו, א. מגרש השכינה מביתו, ב. נחשב כאילו עבד עבודה זרה ממש ר"ל, ג. מביא חרון אף לעולם, ד. בעוון זו יתחייבו שונאיהן של ישראל כליה ח"ו, ה. תפילתם לא יתקבלו ח"ו, ו. ומצינו שחז"ל גם תלו קלקול בילדים משום שהאמא נהנתה מריח תקרובת עבודה זרה.

על כן יהודים² יקרים! לך חזק וקני במצווה נדירה זו שנפלה בגורלינו, ונקיים ביחד בשמחה מצוות איבוד וביעור תקרובת ע"ז ברוב עם³, ונזכה לכל ההבטחות שהבטיח לנו הקב"ה במצוה זו, אכ"ר.

יב. "כל הכופר בע"ז נקרא יהודי" (מגילה יג).

יג. ועל אף שכל מצווה שייך לקיימה בצנעה, דווקא במצות "ובערת הרע מקרבך" מצינו בוקן ממרא שממתינים עד הרגל כדכתיב והבים יי' ויכל ישראל ישמעו ויראו ולא יידון עוד⁴, וענין זה שייך גם לכאן. (מכל מקום יש לעשות שאלת חכם אם מותר להשהות התקרובת ע"ז לבערו ברוב עם, או שמא יש בזה איסור רוצה בקיומו, ואכמ"ל). כמו כן המבער תקרובת ע"ז ברוב עם, חוץ ממה שהוא מקדש שם שמים בפרהסיא, יש עוד ענין שזה יגרום לאחרים ללמוד ממעשיו, ויהיה חלקו עם מוכי הרבים.

קו הישכם אוהבים

לחקר תקרובת ע"ז בפאות בשליחותם של גדולי ישראל

☎ 074-796-23-28

1. לכניסה לקו באנגלית.
 2. דברי רבנים ושיעורים בנושא.
 3. שלוחת מאזינים. שלוחה זו מתעדכנת בתכיפות
 4. רשימת הנציגים ברחבי הארץ, לרכישת החוברת "הישכם אוהבים". ומידע אודות הספר וחומר נוסף בנושא.
 5. חשיפת ראיונות והקלטות עם סוחרי שיער ופאניות, עדות השליחים, ודעת גדו"י.
 - 1,5 עידכונים שלוחה זו מתעדכנת בתכיפות
 - 2,5 ראיונות
 - 3,5 בענין הכשרות
 - 4,5 הקלטות סוחרי השיער והיצרנים
 - 5,5 בענין שיער מברזיל
 - 6,5 בענין שיער מהודו
 - 7,5 בענין סודות עיבוד השיער
 - 8,5 הקלטות הרבנים
 - 9,5 עדויות השליחים
 - 10,5 רבנים המתירים
 6. בירור המציאות במעשה התגלחת בהודו.
 7. השארת הודעה למערכת.
 8. הסבר קצר ותמציתי על הנושאים המדוברים בקו.
 9. ולתרומות והפצה ראשית, להוספה או להסרה מרשימת התפוצה.
 0. לחזרה למקום בו האזנתם בפעם האחרונה.
- * להוראות הפעלה.

להשגת החוברת "הישכם אוהבים" בטלפון תקופתי 5"6 פאקס טלן אהקיש 4, או איזור קשר בטלפון 0504137174

ניתן גם לקבל חומר רב בפניה למייל המכון 8388832@gmail.com